

"En alguna ocasió vaig arribar a plantejar-me el suïcidi"

*"ja no es pot acusar a algú
d'homosexual per tenir contacte
amb un homosexual, perquè si no,
ho seriem tots"*

"sí, i molta a més"

"SÓC GAI"

*"MÉS D'UNA VEGADA HE SENTIT UN NOI DE PRIMER
DIENT: «MIRA, EL GAI», I JO EM PREGUNTO: «COM HO
POT SABER?»"*

*"més d'un al poble ha dit que és alguna cosa i la gent ja
comença: sí funalito de tal, el que és maricón o lesbiana"*

"escolta, però no parla"

Per a un món ple de Colors

Homofòbia a l'IES Estela Ibèrica

*"Automàticament et
converteixen en una polilla"*

"Odí als maríques"

*"Així no pots pretendre ensenyar la varietat
familiar i, encara menys, la tolerància"*

"ella ja ha vist lesbianes i sap que no és res dolent"

*"Un home sol que adopta un nen
és un pederasta"*

"que vulgars són aquests insults..."

*"sempre et tirarà més el peix o la carn, t'agradaran les
dues coses, però una t'agradarà més"*

*"Els nous aires que vaig trobar em van
ajudar a acceptar-me a mi mateix"*

Autor de la investigació: Miquel Reverté Garcia

Coordinació: Miquel de Paz Abril

IES Estela Ibèrica

Santa Perpètua de Mogoda, 25 de febrer de 2008

Col·laboren:

A Alberto per ésser el primer d'aquesta llista, a Edorta que m'ha ensenyat el camí, a Lei que m'ha acompanyat a les passejades, a Sussane per explicar-me la veritat

PRESENTACIÓ

“Els espanyols són iguals davant la llei, sense que pugui prevaler cap discriminació per raó de naixença, raça, sexe, religió, opinió o qualsevol altra condició o circumstància personal o social”.

Constitució Espanyola, article 14.

Insults, burles, discussions, aïllament, pallisses,... són situacions habituals dins d'un centre escolar. Però, quan aquestes vexacions van dirigides cap a una sola persona de manera constant, produeixen un malestar a la seva mentalitat, a través de inseguretats o depressions, que afecta, indubtablement, al seu rendiment escolar.

A més, si aquests maltractaments són motivats per la veritable o possible **orientació sexual** de l'afectat, el patiment és sotmès al silenci, ja que, a diferència d'altres rebuigs irracionals com la xenofòbia o el sexisme, la víctima d'homofòbia no sol comptar amb el suport familiar al desconèixer, aquests, l'arrel del problema.

Una possible solució a aquest factor seria la recent creada assignatura Educació per a la Ciutadania. Malauradament aquesta matèria només és impartida a 3r d'ESO i l'episodi sobre la discriminació per la orientació sexual es troba en un paràgraf de vuit línies entre textos sobre el racisme, cosa que la deixa pràcticament oculta. *No és un tema suficientment preocupant per dedicar-li una mica més d'atenció? O és que creuen que aquests tipus d'assetjament no ocorren?*

Sense anar més lluny, fa dos anys un alumne del nostre centre va rebre pallisses, insults, i tot tipus de vexacions per part dels seus companys d'aula per un simple motiu: la seva orientació sexual. Avui, aquest noi ha abandonat els estudis i probablement aquest cas no ha tingut la suficient repercussió per a prendre mesures al respecte. *¿No és més factible prevenir que tornar a lamentar un cas semblant?*

Aquests **factors socials** juntament amb la publicació de **diversos estudis** que **demostren que la discriminació per orientació sexual és una de les causes de l'absentisme escolar** i les **observacions recollides durant sis anys d'institut**, són els mecanismes que han engegat el procés d'aquest treball de recerca.

Un estudi complex per a un problema complex

Partint d'un informe de COGAM (Col·lectiu de Gais, Lesbianes, Transsexuals i Bisexuals de Madrid) recentment publicat que evidencia l'existència d'homofòbia a les aules del sistema educatiu espanyol, s'elabora una investigació on es mostri una realitat irrefutable: **l'ombra de l'homofòbia sobrevola l'IES Estela Ibèrica**. Potser concentrada en unes poques persones, però indubtablement és present en el dia a dia dels adolescents i professorat LGTB (lesbianes, gais, transsexuals i bisexuals) del centre.

En cap moment s'intentarà facilitar un percentatge exacte d'homòfobs a l'institut, si no que **l'objectiu del present treball de recerca és treure a la llum**

l'existència d'un problema que afecta a un nombre de persones considerat i del qual no s'hi posa remei.

Per tal de demostrar científicament aquesta realitat, **la present investigació ha intentat treballar**, en un terreny estretament **limitat als cursos superiors de batxillerat, en diversos àmbits en relació amb** aquest problema complex que és **l'homofòbia**: *Es poden considerar casos d'homofòbia diferents insults o comentaris referents a l'homosexualitat que ocorren a l'institut? Com afecten aquests casos a una persona LGTB? És possible el seu remei?*

Així doncs, a l'hora de donar resposta a aquestes qüestions, s'ha constituït tot un procés d'investigació, compost de tres mètodes diferents, que pogués englobar aquest problema de gran abast. Tot i que, segons els apartats, existeix un predomini d'un mètode sobre un altre, la presència de tots tres processos alhora s'ha fet evident per tal d'afavorir la comprensió global de la memòria.

En el **capítol bibliogràfic** s'ha intentat donar resposta a tots els dubtes teòrics que poguessin sorgir al llarg de la lectura del treball. Així doncs, ha estat necessària la **recerca, selecció i processament de fonts i textos informatius específics** que, malauradament, no sempre eren a l'abast o en la llengua habitual de l'equip investigador, **que afavorissin al desenvolupament d'un marc teòric clar, entenedor i veritable** i que servissin com a eina per a la correcta comprensió de les dades i les conclusions exposades.

El cos del treball es desenvolupa a partir de l'estudi quantitatiu. Per tal d'aconseguir les primeres dades de l'informe, s'ha cregut convenient la utilització d'un **mètode estadístic que provés quantitativament l'existència o no d'homofòbia així com diversos aspectes referents a la diversitat afectivo-sexual**. S'han utilitzat una sèrie d'enquestes a l'hora de recollir les dades mitjançant les quals s'han elaborat gràfiques per tal de fer més àgil i comprensible la seva interpretació. A la vegada, caldria comentar la limitació que tenen aquest tipus d'estudis en els que s'usa una metodologia quantitativa per a profunditzar en les actituds dels enquestats. Mentre que tenen l'avantatge d'abarcant una mostra nombrosa de població, la informació no és tan profunda com podria ser mitjançant l'ús d'altres metodologies. Els resultats obtinguts no s'han de prendre com a

referencials si no com a descriptius, ja que engloben només una petita part de la població total del centre. Així doncs, és recomanable la realització de futurs estudis que recopilin estadísticament la veritable situació d'aquest problema.

Amb la finalitat de reforçar i verificar les dades aconseguides mitjançant l'estudi quantitatiu, s'ha optat per la utilització d'un **mètode antropològic de caràcter qualitatiu** que facilités una informació directa impossible de transmetre mitjançant un mètode estadístic. En aquest procés **han intervingut tant alumnes com professorat**, mitjançant **l'ús d'enquestes, debats o entrevistes**, que han permès l'intercanvi d'aquesta informació. Així doncs, la finalitat d'aquest mètode ha estat aconseguir la percepció i la situació real que tenen alumnes, professorat i alumnes LGTB sobre l'homosexualitat i la consegüent homofòbia.

A la vegada, s'adjunta al cos del treball un **assaig (Annex I)** on s'intentarà reflectir la importància de les **manifestacions de l'homosexualitat i la visibilitat**, com les celebracions de l'Orgull Gai, per a gais, lesbianes transsexuals i bisexuals adolescents i el **correcte desenvolupament de la seva identitat sexual**.

Finalment, a partir de les conclusions generals que s'extreuen de tot el procés d'investigació, es proposa l'aplicació d'una espècie de **mètodes o solucions (Annex II) per tal d'eliminar la possible homofòbia del nostre centre** creant un model a seguir d'institut plural on totes les persones siguin benvingudes, però, sobretot, una peça clau en el correcte desenvolupament de les generacions futures, els adolescents.

Així doncs, tot el present treball de recerca prové de la següent qüestió: *Hi ha Homofòbia a l'IES Estela Ibèrica?*

S'ha procurat la utilització d'un llenguatge inclusiu al llarg de tot l'informe. Amb aquesta intenció s'ha usat, en ocasions, el terme genèric masculí per a facilitar la lectura referint-se tant a homes como a dones o els mots "homosexualitat" o "homosexual" per referir-se a gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals.

ÍNDIX

PRESENTACIÓ	4
I. INTRODUCCIÓ. L'Homofòbia: allò que cal saber.	14
1. Què és l'Homofòbia?	
2. Quins tipus d'Homofòbia existeixen?	
2.1. Lesbofòbia, Bifòbia, Transfòbia i Plomafòbia.	
2.2. Homofòbia afectiva, cognitiva i conductual.	
3. Per què existeix l'Homofòbia?	
4. <i>Història de l'Homosexualitat a Espanya.</i>	
4.1. <i>L'Edat Antiga. La Hispania Romana i l'aparició del Cristianisme.</i>	
4.2. <i>L'Edat Mitjana. L'Espanya Visigoda.</i>	
4.3. <i>L'Edat Mitjana. Al-Àndalus.</i>	
4.4. <i>L'Edat Mitjana. L'Espanya Cristiana.</i>	
4.5. <i>L'Edat Moderna. L'Espanya dels Reis Catòlics.</i>	
4.6. <i>El Renaixement. La tornada a l'antiga Roma.</i>	
4.7. <i>La Inquisició. El primer organisme de repressió.</i>	
4.8. <i>La fi de l'Edat Moderna. La repulsa de la societat.</i>	
4.9. <i>El segle XIX i principis del XX. El Liberalisme.</i>	
4.10. <i>La Guerra Civil Espanyola i la Dictadura de Franco. Vagos y Maleantes.</i>	
4.11. <i>La Democràcia. Adolfo Suárez i la Transició.</i>	
4.12. <i>Felipe González i la fi de la Transició. La Movida.</i>	
4.13. <i>El govern de José María Aznar. Sense canvis.</i>	
4.14. <i>José Luis Rodríguez Zapatero y el matrimoni homosexual. L'Avui.</i>	
5. Glossari bàsic sobre l'Homofòbia.	

II. HOMOFÒBIA A L'IES ESTELA IBÈRICA.

ESTUDI QUANTITATIU.

34

1. Introducció.
2. Edat.
3. Sexe.
4. Religió.
5. *Pregunta 1: Referit a l'orientació homosexual. Has... ?*
6. *Pregunta 2: Coneixes a persones que siguin... ?*
7. *Pregunta 3: Què et sembla que una parella de dos... ?*
8. *Pregunta 4: Què et sembla que una parella de dues... ?*
9. *Pregunta 5: Creus que és correcte tractar... ?*
10. *Pregunta 6: Si un professor/a et diu que és homosexual... ?*
11. *Pregunta 7: Com creus que es tracta... ?*
12. *Pregunta 8: Si el teu company/a del costat... ?*
13. *Pregunta 9: Si siguessis o pensessin que ets gai... ?*
14. *Pregunta 10: De quins d'aquests temes t'agradaria... ?*
15. *Pregunta 11: Qui t'agradaria que et donés informació... ?*
16. *Pregunta 12: On aconsegueixes ara la informació... ?*
17. *Pregunta 13: Si algun company/a et diu que el seu pare... ?*
18. *Pregunta 14: Marca amb una X tots els exemples...*
19. *Pregunta 15: Normalment sents atracció física i amorosa:*
20. Conclusions.
21. Annex. Enquesta.

III. LA JUNGLA DE LES AULES. LGTB UNA PRESA

FÀCIL. *Des dels estudiants.*

ESTUDI ANTROPOLÒGIC.

68

1. Introducció.
  - 1.2. Llenguatge.
    - 1.2.1. Utilització de la 3ª Persona.
    - 1.2.2. Lèxic.

2. Definicions i reaccions.
3. Què és l'Homofòbia?
4. Estereotips.
5. Visibilitat.
  - 5.1. Amistats.
  - 5.2. Família.
  - 5.3. Institut.
  - 5.4. Educació
6. Drets.
7. Existeix l'Homofòbia?
8. Conclusions.

IV. EDUCADORS COM A MODEL DE FUTUR.

ESTUDI ANTROPOLÒGIC.

80

1. Introducció.
2. Aspectes generals. Falta de formació i escassetat de materials.
3. Invisibilitat del professorat LGTB.
4. El professor ideal. Tres perfils disponibles.
  - 4.1. L'educador homòfob.
  - 4.2. L'educador invisible.
  - 4.3. L'educador *gay friendly*.
5. Conclusions.
6. Annex. Enquesta.

V. LA JUNGLA DE LES AULES. BULLYING ANTI-GAI.

Des dels estudiants LGTB.

ESTUDI ANTROPOLÒGIC.

88

1. Introducció.
2. Adolescents LGTB: El procés de construcció d'una identitat.
3. *Bullying* anti-gai.

- 3.1. Invisibilitat.
- 3.2. Falta de recolzament familiar.
- 3.3. L'estigma.
- 3.4. La col·lectivitat.
- 3.5. La importància de l'escola.
- 3.6. La normalització de l'homofòbia.
4. Conseqüències de l'homofòbia.
5. Conclusions.
6. Annex I. Entrevista amb Crow.
7. Annex II. Entrevista amb Sawyer.

VI. CONCLUSIONS.

Expulsem l'Homofòbia de les nostres aules. **109**

VII. ANNEX I. PEARS&APPLES. MADE IN EUROPE.

Europride MAD0 2007. **111**

VIII. ANNEX II. PER A UN MÓN PLE DE COLORS.

Recomanacions. **115**

1. Introducció.
2. Recomanacions generals.
3. Consells educatius per al professorat.
  - 3.1. Consideracions prèvies.
  - 3.2. A l'aula.
  - 3.3. Davant d'un alumne LGTB.
  - 3.4. Al centre.
  - 3.5. Al parlar d'homosexualitat.
4. Xarxa d'escoles pilot Inclou.
5. Tutoria d'Atenció a la Diversitat Afectivo-sexual.
6. Navegant per la xarxa.

BIBLIOGRAFIA.

126

- I. Obres generals.
- II. Obres específiques.
- III. Reculls de premsa.
- IV. Filmografia.
- V. Recursos de la xarxa.
  1. En català.
  2. En castellà.
  3. En anglès.

AGRAÏMENTS.

131

Per a un món ple de Colors

Homofòbia a l'IES Estela Ibèrica

PER UN MÓN PLE DE COLORS

Homofòbia a l'IES Estela Ibèrica

I. INTRODUCCIÓ

“En último caso, ¿es qué Romeo y Julieta tienen que ser necesariamente un hombre y una mujer para que la escena del sepulcro se produzca de manera viva y desgarradora?”.

Federico García Lorca, *El Público*

L'Homofòbia: allò que cal saber.

Abans de presentar els resultats obtinguts dels treballs d'anàlisi realitzats per l'equip investigador s'ha considerat convenient l'elaboració d'una introducció detallada per tal de comprendre correctament els textos i les dades exposades a continuació.

1. Què és l'Homofòbia?

L'**Homofòbia** és l'**actitud hostil respecte a l'homosexualitat**, tant de dones com d'homes. El mot prové de la unió entre les paraules gregues de **phobia** (por) i **homo** (igual), apòcope d'homosexualitat. És important no confondre-ho amb el mot llatí *homo* (home). Per tant, el significat correcte és: fòbia a l'homosexualitat. La *Real Academia Española* l'incorporà a la vigèsima segona edició del *Diccionario de la Real Academia Española*, definint-lo com a «aversió obsessiva vers a persones homosexuals». **Homòfob** o **homòfoba** seria l'adjectiu corresponent.

El terme apareix per primer cop als Estats Units al **1971 per el psicòleg George Weinberg**. Per Weinberg, «*Homofòbia és simplement això: una fòbia. Un temor que provoca un comportament irracional de fugida o el desig de destruir l'estímul de la fòbia o qualsevol cosa que li recordi*»¹.

Per tant, segons la definició de Weinberg, les possibles víctimes d'homofòbia no tan sols serien els membres de la població homosexual, si no totes aquelles persones que no segueixen les pautes marcades segons el seu gènere, ja siguin bisexuals o transsexuals, com *metrosexuals*, dones amb iniciativa o persones amanerades. Així doncs, la víctima d'un atac homòfob no ha d'ésser obligatòriament homosexual, senzillament ha de semblar-ho sota els ulls de l'agressor.

Conseqüentment, l'Homofòbia es pot considerar, juntament amb la xenofòbia, racisme, etc., com una manifestació arbitrària que consisteix a senyalar a altri com a contrari, inferior o anormal. A la vegada, s'ha de fer una distinció especial vers la resta de discriminacions irracionals, i és que les persones que pateixen rebuig social per causes d'origen o ètnia solen comptar amb el recolzament de la família. Els actes d'homofòbia, en canvi, es viuen en silenci, ja sigui per el temor a la no acceptació familiar o l'estigma que es podria crear si es notifiques als parents propers que pateix discriminació perquè es pensen que és homosexual. Aquest és un dels possibles motius de la creació d'una Comunitat LGTB.

En contraposició al terme, al mitjans del segle XX, apareix el terme d'*homofília* per referir-se a aquelles persones que formaven part d'associacions per a la defensa dels drets LGTB. Actualment, el més usat, però, és l'anglicisme *gay friendly* que s'utilitza per designar a les persones, institucions o llocs que han creat un ambient d'acceptació vers l'homosexualitat.

---

¹ AYYAR, Raj. "George Weinberg: Love is Conspirational, Deviant & Magical". *Gay today*, setembre 2004.
<http://www.gaytoday.com/interview/110102in.asp>

2. Quins tipus d'Homofòbia existeixen?

2.1. Lesbofòbia, Bifòbia, Transfòbia i Plomafòbia

De casos d'homofòbia se'n pot trobar a tot arreu, però segons la víctima de l'atac homòfob, s'especifica en diferents tipus:

1. Si la víctima és una **dona o una parella de dones**, independentment de que mantinguin una relació o de la seva verdadera sexualitat, rebrà el nom de **Lesbofòbia**. La lesbofòbia, per tant, seria qualsevol acte d'aversion, rebuig o temor patològic vers a persones, actes o orientacions lèsbiques. El lesbianisme sovint s'ha associat a la **lluita feminista**, ja que ambdues, d'alguna manera, rebutgen la indispensabilitat de l'home per la pròpia supervivència. Per tant, la lesbofòbia ha estat criticada i condemnada tant per col·lectius LGTB com feministes, ja que la dona víctima d'un lesbòfob pateix en realitat dos adversitats: **homofòbia i sexisme**.
2. Si la víctima és una persona **bisexual** o d'indicis bisexuals rebrà el nom de **Bifòbia**. Un cas típic de bifòbia és la descripció d'un bisexual com una persona adicta al sexe o d'un homosexual que no s'ha autoacceptat. És un moviment preocupant ja que rep crítiques tant del sector heterosexual com homosexual, per tant, s'ha de deixar clar que **la bisexualitat sí existeix**, en diferents graus i diverses formes, però no és ni un caprici ni una negació d'altres sexualitats.
3. Els casos d'homofòbia vers a **transsexuals** rebran el nom de **Transfòbia**. Primer de tot, s'ha d'aclarir que **la transsexualitat no és homosexualitat**. L'única relació que mantenen és que totes dues trenquen amb els rols de comportament establerts d'home i dona, i per això, al llarg de la història, els moviments *homo-trans* han anat fortament lligats. **La transsexualitat afecta al gènere o sexe de la persona, i a la vegada, un transsexual pot ésser gai, lesbiana o bisexual**. Per tant, la parella d'un o d'una transsexual no ha d'ésser homosexual, ja que el transsexual té el seu gènere, independentment que biològicament hagués nascut amb els òrgans sexuals contraris. També, s'ha de diferenciar la transsexualitat de pràctiques sexuals com el travestisme: un travestí mai se sentirà contrari al

seu sexe biològic, senzillament rep excitació realitzant rols de comportament no corresponents al seu gènere. La transsexualitat doncs, sembla que és un dels tabús més profunds de tots, ja que és la màxima representació de la transgressió dels rols de gènere.

4. L'última diferenciació clara, i la menys reconeguda de totes, és la **Plomafòbia**. Es defineix com el **rebuig a l'amanerament**. **Aquest tipus d'aversion és cada cop major dins de l'ambient homosexual**, cosa que confirmaria la hipòtesis de que l'homofòbia és causada per la transgressió dels rols associats al gènere i no a l'homosexualitat en si. Cal remarcar aquí, doncs, que la "ploma" no és fingida ni una actuació, són actes espontanis de la persona que es poden donar tan dintre de la població homosexual com heterosexual. Per tant, el fet de que un noi o una noia mostrin indicis corresponents a rols del gènere contrari no implica que hagin d'ésser homosexuals.

2.2. Homofòbia afectiva, cognitiva i conductual

A la vegada, des del punt de vista homòfob es poden establir 3 components diferenciats, que a la vegada, s'interrelacionen entre ells: **afectius** (prejudicis, creences...), **conductuals** (actes, pràctiques...) i **ideològics** (doctrines, teories...).

1. L'**homofòbia cognitiva** o ideològica es refereix a les idees negatives que es té sobre l'homosexualitat. Sovint, es veu l'homosexualitat com un **pecat o un error de natura**. Tots els estereotips o prejudicis que es tenen sobre l'homosexualitat corresponen a aquest apartat. A la vegada, la crítica cognitiva de l'homòfob es refereix a l'homosexualitat en general, i quan s'ha de referir a una persona concreta, retracta l'opinió. Mitjançant l'homofòbia cognitiva, es podria explicar el fet que **alguns polítics es declaren amics d'homosexuals però que, a la vegada, no donin suport a les lleis d'igualtat**.

2. L'**homofòbia afectiva** correspon als sentiments que floreixen a l'homòfob al relacionar-se, o imaginar-se que es relaciona, amb homosexuals. Es pot manifestar de diferents tipus, des del rebuig de relació per la condició sexual d'una persona, com incomoditat vers a persones o situacions homosexuals. Aquest tipus d'homofòbia es pot donar tant en la població heterosexual com en l'homosexual, de fet, dins del procés de construcció d'una identitat sexual diferent a la normalitzada (explicat posteriorment), hi ha una etapa corresponent a l'autonegació i al rebuig de l'homosexualitat, a la que s'anomena **Homofòbia Interioritzada**, etapa que en alguns casos no es superada mai.
3. L'**homofòbia conductual** és el resultat de les anteriors. Arrel de les idees errònies de l'homosexualitat i l'aplicació d'un sentiment de rebuig vers a la població LGTB, l'homofòbia conductual consisteix en el conjunt de comportaments negatius que es poden realitzar vers a una persona. A nivell personal, poden ser des d'agressions **verbals**, com els típics *marica*, *camionera* o *travelo*, a agressions **físiques**, com a sùmmum d'animadversitat. A nivell **institucional** es manifesta sota lleis que no contemplin l'igualtat², missatges als mitjans de comunicació o institucions oficials³, arribant al cas extrem de la pena de mort per condemna d'homosexualitat.

---

² A Espanya l'igualtat de drets ja és una realitat. El matrimoni entre persones del mateix sexe es legal des del 7 de juliol de 2005, llei proposada per el PSOE i aprovada al Congrés dels Diputats per 187 vots a favor, 147 en contra i 4 abstencions. Espanya va ésser el tercer país en permetre els matrimonis homosexuals, darrera d'Holanda i Bèlgica. Avui en dia son 7 els països on les unions de parelles del mateix sexe són permeses: Països Baixos, Bèlgica, Espanya, Massachussets, Canadà i, des de fa poques setmanes, Uruguai (el primer país de l'Amèrica llatina). Es manté un recurs presentat per el Partit Popular al Tribunal Constitucional en contra del dret al matrimoni homosexual. Actualment, després de l'aprovació de la llei que reconeix la transsexualitat sense necessitat d'intervenció quirúrgica, s'estan creant a les diferents comunitats autònomes organismes públics de la Seguretat Social per sufragar les despeses del procés de reassignació.

³ Segons el DRAE, tot i les queixes i lleis aprovades, Matrimoni continua essent: «*Unió entre home i dona concertada mitjançant determinats ritus o formalitats legals*».

3. Per què existeix l'Homofòbia?

L'homofòbia és un **fenomen cultural**, i per tant, **les seves causes variaran segons la societat on es trobi**. Tant mateix, es poden extreure una sèrie de **causes comunes** que explicarien el fet de que aparegui un comportament homòfob i, sobretot, que es mantingui:

1. **La visió de l'heterosexualitat com la "normalitat"**. Aquesta situació se l'ha anomenat Heterosexisme, referint-se a l'heterosexualitat com **l'idoni, la perfecció**. Per tant, qualsevol sexualitat que no sigui l'heterosexualitat és considerada anormal, i sovint reduïda només a l'aspecte sexual⁴. Occidentalment, sempre s'ha associat l'homosexualitat com l'element contrari a l'heterosexualitat, així doncs, aquesta posició d'heterosexisme seria la forma de controlar l'estructura de l'ordre sexual ordenat per contraris: **home i dona, heterosexual i homosexual**.
2. El tòpic de que els homosexuals **no són procreadors**, i per tant, el perill de l'extinció de l'espècie. Aquest estigma escampat socialment és erroni, perquè de fet, **molts homosexuals són pares i mares de criatures**. És curiós, a més, que aquesta "justificació filogenètica" **va sovint lligada a l'Església** i a la vegada no s'utilitza aquest principi vers les persones que elegeixen la castedat com a forma de vida.
3. L'homosexualitat és vista com una **contradicció a la moral social** ja que les pràctiques sexuals homosexuals són considerades impròpies degut a que no comporten la procreació. Aquesta percepció va fortament **lligada a les creences religioses** establertes que mantenen les **pràctiques sexuals amb un fi procreador i l'origen de l'homosexualitat com adquirible**, i per tant, **contagiós o modificable**.

---

⁴ Segons el *Libro de la Sexualidad* d'Elena Ochoa y Carmelo Vázquez, la sexualitat engloba una sèrie de condicions culturals, socials, anatòmiques, fisiològiques, emocionals, afectives i de conducta, relacionades amb el sexe que caracteritzen de manera decisiva l'ésser humà en totes les seves fases de desenvolupament.

4. Els homosexuals no encaixen en els **rols masculí/femení** que la societat ha marcat per al noi o noia. Si l'homosexualitat sovint es diferencia només per la sexualitat o el comportament, la transsexualitat, en canvi, trenca completament aquests rols i per això rep més pressió.
5. Tradicionalment **s'ha associat la construcció de l'identitat masculina en contraposició a la feminitat**. Per a molts homes, la passivitat, l'afecte, o el sexe entre homes posa en perill la seva pròpia masculinitat. **La por a perdre aquesta identitat, acceptant una possible homosexualitat, pot desencadenar comportaments homòfobs**. Per tant, en l'estructura mental del món en contraris: bo/dolent, dreta/esquerra, home/dona, allò que no encaixa espanta perquè ens porta a un territori desconegut. És interessant aquesta teoria perquè introdueix una causa d'homofòbia com a reacció intolerant vers la diversitat.
6. En el cas de l'homofòbia a les lesbianes, l'aversion a l'homosexualitat ve carregada amb una visió sexista. La ruptura de la subordinació femenina, i per tant, **la no-necessitat d'un gènere masculí per la seva supervivència** es considera una transgressió a l'ordre social establert.
7. Amb l'aparició del Sida s'uneix, a totes les causes anteriors, la percepció de l'homosexualitat masculina com a factor de risc. Tot i que s'ha demostrat la contrarietat d'aquests fet, **encara el virus del VIH suposa un motiu de rebuig⁵**.

---

⁵ Segons els resultats del 2006 del Registre Nacional de Casos de Sida publicats recentment, aquell any es notificaren a Espanya 1.605 nous casos, dels quals el 50% eren deguts a pràctiques heterosexuales, doblant a les pràctiques homosexuals, els usuaris de drogues injectades o infeccions per transmissions hereditàries. Respecte al 2005, suposà una notable caiguda de noves infeccions d'un 8,4% en els homes i un 12,3% en les dones. Sembla que, després d'arribar a límits preocupants a la dècada dels 90, el nombre de casos de nous portadors del virus ha experimentat una considerable baixada (TACORONTE, Isaac. "Esperando el mejor plan", Revista Zero, nº 103, pàgines 116-117. Madrid, Desembre 2007.).

4. Història de l'Homosexualitat a Espanya

Tot i la trasbalsada història de l'homosexualitat al planeta al llarg del temps: quotidianitat, negació, persecució, acceptació, liquidació, etc. el cas és que Espanya no va quedar exempta de rastres d'homosexualitat i, sobretot, d'homofòbia.

4.1. L'Edat Antiga. La Hispania Romana i l'aparició del Cristianisme.

A Espanya, els primers indicis d'homosexualitat apareixen en els versos de Marc Valeri Marcial, un poeta hispanoromà nascut a Bìlbilis (Calataiud). En una primera persona fictícia parla de la penetració anal i vaginal i de rebre fel·lacions tant d'homes com de dones. Sembla ser que els romans importaren, juntament amb la seva cultura, la seva moral sexual a la península.

Però sens dubte, un dels millors exemples d'homosexualitat hispanoromana va ser la de l'**Emperador Adrià** (76-138 dC) que va mantenir una relació profunda amb un jove d'extraordinària bellesa anomenat **Antinoo**, el qual, després de la seva mort accidental mentre passejava en barca pel riu Nil, va ésser deïficat i es construï al seu honor la ciutat d'*Antinópolis*, a Egipte.

Amb l'aparició del Cristianisme⁶, juntament amb la necessitat del manteniment de la població, l'homosexualitat a *Hispania* es va veure perseguida del mateix mode que a la resta de l'Imperi, reduint-la al cercle més íntim, privat i discret mitjançant diverses lleis i decrets.

---

⁶ La condemna del Cristianisme primitiu cap a l'homosexualitat era cap a les pràctiques no-reproductives i no cap a la diversitat d'orientacions sexuals. Aquesta percepció importada del judaisme, ve donada per la percepció del poble jueu de l'esperma com a un element sagrat. El context històric en el que fórem promulgades aquestes lleis permeten comprendre la seva severitat: el poble d'Israel acabava de ser alliberat d'Egipte, per tant era necessari promulgar una sèrie de normes estrictes que garantissin la seva supervivència demogràfica i cultural.

4.2. L'Edat Mitjana. L'Espanya Visigoda.

Els pobles germànics, que posteriorment ocuparien la Península Ibèrica, denigraven tan l'homosexualitat passiva com les dones, les quals es trobaven al mateix nivell que els esclaus. Però, tot i això, hi ha notícies de sacerdots transvestits i efeminats als països escandinaus, i mitològicament, els déus nòrdics, els Æsir, incloent-hi a Thor i Odín, obtenien el coneixement arcà mitjançant la ingestió d'esperma.

Existeixen clars exemples d'homosexualitat durant l'Edat Mitjana hispanovisigoda. És el cas del rei franc Clodoveu I. Això deixava patent que, tot i el manteniment de les lleis promulgades a la fi de l'Imperi romà, no tenia conseqüències negatives vers la seva pràctica. Però poc a poc, a través del petrarquisme i la consideració de l'acte sexual com a simple mètode reproductiu del judaisme, importat per el cristianisme totalment extès, afavoriren la promulgació de lleis per perseguir-la i condemnar-la.

Un dels primers textos legislatius europeus que incloïen l'homosexualitat com a crim en els seus decrets va ser el *Lex Visigothorum*, promulgat al segle VII. En aquest codi, la sodomia quedava castigada amb la castració i el desterrament. Dins del delictes de sodomia s'incloïa tots els actes sexuals considerats *contra natura*, tant l'homosexualitat masculina, com el sexe anal i la zoofília. Les pràctiques lèsbiques només eren condemnades si s'incloïen instruments fàl·lics.

Al 693, durant el XVI Concili de Toledo, es va acordar que, a part de la castració i l'expulsió de la comunitat, l'individu acusat condemnat per sodomita seria castigat amb cent fuetades i decalvat. Posteriorment s'amplià la llei vers al clergat, que fins ara havia estat exempt, però amb una condemna més lleu: la secularització i l'expulsió.

4.3. L'Edat Mitjana. Al-Àndalus

Paradoxalment, al sud de la península, la civilització d'Al-Àndalus era totalment contrària a la moral del nord. Diferents governants tingueren com a amants a joves, fins al punt que s'hagué de disfressar a una jove de noi per seduir al califa

Al-Hakem II per assegurar la dinastia. El lesbianisme era també comú, sobretot a les classes altes.

Amb la Reconquesta es reintroduí la moral cristiana a tota la península. Sorprenentment mentre els musulmans del segle XII criticaven l'afició del clergat cristià per la sodomia, la cultura cristiana considerava els musulmans un degenerats sodomites.

4.4. L'Edat Mitjana. L'Espanya Cristiana.

El to, relativament, liberal que havia permès l'homosexualitat a la intimitat va canviar radicalment al segle XII. Es comença a titllar d'heretges als sodomites y apareix, al 1250, la primera llei que condemnava a pena de mort les pràctiques contra natura. El sùmmum arriba amb les *Set Partides* d'Alfons X el Savi: “*Sodomitico dizen al pecado en que caen los omes yaziendo unos con otros contra natura, e costubre natural. [...] Queremos aquí dezir apartadamente deste [...] e quien lo puede acusar, e ante quien. Et que pensa merescen los fazedores e los consentidores.*”

Un dels primers homosexuals reconeguts de l'Edat Mitjana hispànica va ésser l'Infant **Jaume d'Aragó**, primogènit de Jaume II d'Aragó. Al 1319 es negà a casar-se amb Elionor de Castella, germana d'Alfons XI, renunciant a la corona i dedicant-se a la vida monàstica. Finalment, es casà a Gandesa el 18 d'octubre de 1319 però renuncià a la corona en les Cort Generals i el desembre d'aquell any ingressà en un monestir.

A Castella, la relació de **Juan II** amb el seu tutor, **Álvaro de Luna** era coneguda per la cort, de fet, els nobles contraris l'anomenaven el *puto*, sinònim de sodomita. El seu fill, Enric IV, també era homosexual. Circulaven rumors de les seves escapades amb homes com Miguel de Lucas o Gómez de Càceres. Com cap de les seves dues esposes engendrava un hereu, es recollí el rumor en còpies i càntics. Finalment, quan la segona esposa, Juana de Portugal, quedà en estat i donà a llum a una nena, aquesta va ser apodada com *La Beltraneja*, per Beltrán de la Cueva, amant de la reina. De fet, Juan II va ésser destronat per *puto*.

Els exemples reials són una mostra de que durant l'època, l'homosexualitat a Espanya tenia un cert caire liberal. També es produeixen els *ritos de hermanamiento*, contractes entre homes identificats com a matrimonis, encara que no hi ha proves evidents de que existiren relacions sexuals entre els contraents⁷.

4.5. L'Edat Moderna. L'Espanya dels Reis Catòlics.

Els Reis Catòlics enduriren i modificaren les lleis sobre sodomia a la Pragmàtica de 1497, trencant la relativa permissivitat que existia fins al moment. Elevaren la gravetat al nivell d'heretgia i traïció i permetent la tortura sistemàtica fins i tot en el clergat i la noblesa. Amb Felip II es facilitaren els requisits per a condemnar a algú de sodomita, reduint-los a un simple testimoni. En general, l'homosexualitat era més perseguida a Castella que a la Corona d'Aragó, fins i tot es té la constància d'un gueto homosexual a València.

Durant el segle XVI, segons alguns moralistes, es considerava que els casos de lesbianisme amb penetració mitjançant algun objecte eren mereixedors de la crema, mentre que si no existia objecte, la condemna de mort era innecessària. Un cas conegut va ésser el de Catalina de Belunza y Mariche, acusades per el Fiscal General de Sant Sebastià i absoltes per el Tribunal Suprem Inquisitorial de Madrid.

---

⁷ ISLA TERNURA, *Parejas Gays Medievales*: «Naltros, Pedro Didaz i Munio Vandiles, pactem i acordem mútuament sobre la casa i l'església de Santa María de Ordines, que posseïm en conjunt i en la que compartim treball; ens encarreguem de las visites, de proveir a llur manteniment, de decorar i governar llurs instal·lacions, plantar i edificar. I igualment compartim el treball del jardí, i d'alimentar-nos, vestir-nos i sostenir-nos a naltros mateixos. I acordem que cap de naltros doni res a ningú sense el consentiment de l'altre, en honor de nostra amistat, i que dividirem per parts iguals el treball de la casa i ens encarregarem el treball per igual i ens sostindrem a nostres treballadors per igual i amb dignitat. I continuarem essent bons amics amb fe i sinceritat, i amb altres persones continuarem essent per igual amics o enemics tots els dies i totes les nits, per sempre. I si Pedro mor abans que Munio, deixarà a Munio la propietat i els documents. I si Munio mor abans que Pedro li deixarà la casa i els documents», <http://www.islaternura.com>

4.6. El Renaixement. La tornada a l'antiga Roma.

Durant el Renaixement europeu i la posterior Il·lustració, les relacions entre persones del mateix sexe es varen accentuar vers a la societat. Però, els processos de sodomia mostren als acusats sorpresos i que no consideren allò que ells fan com a un pecat, afirmant que eren situacions molt comunes. De fet, el 70% dels acusats de Madrid, eren sorpresos a parcs o banys públics, sent la zona del Paseo del Prado la més atapeïda. De la resta, la majoria eren homes que compartien vivenda. La “preocupació” de les autoritats va arribar al extrem que, fins i tot, el Comte-Duc d'Olivares ordenà treure tots els panys dels dormitoris del Palau Reial per tal de que els inspectors poguessin assegurar-se de que ningú estava cometent actes homosexuals entre els centenars de servents i funcionaris.

4.7. La Inquisició. El primer organisme de repressió.

La Inquisició medieval perseguí als sodomites per a tota Europa i Espanya no va ésser una excepció. Juntament amb fortes sentències dictades pels Reis Catòlics, el pecat de sodomita era castigat amb la castració o la lapidació, i no es va dubtar en utilitzar la tortura com a confessionari o com a mètode per aconseguir més noms.

Un dels casos més sonats va ésser el de **Pedro Luis Garcerán de Borja**, fill del Duc de Gandia i Gran Mestre de l'Orde de Montesa, que va ésser apressat, jutjat i condemnat per sodomita 1572 pel Tribunal de València arrel de l'acusació d'un prostitut anomenat Martín de Castro d'haver optat als seus serveis. Va ser destinat a 10 anys de reclusió a un convent de Montesa y una multa de 6000 ducats. Tot i això, va saber negociar amb Felip II la incorporació de l'Orde de Montesa a la Corona, ja que era l'última que restava independent, i com a premi rebé la Escomesa Major de Calatrava i el Virregnat de Catalunya.

Altres casos coneguts varen ésser el de **António Pérez** «el Pimpollo», **Vicente de Miranda** o **Luis de Roda**.

En quan a l'art del Renaixement, l'homoerotisme era present importat des d'Itàlia a traves de les obres de **Leonardo** o **Miquel Àngel**. Aquest fet, originà que les

autoritats promulguessin una sèrie de lleis que prohibissin qualsevol manifestació homoeròtica en l'art, tant en el teatre, com la pintura o la poesia.

Degut a aquesta repressió, molts artistes es van veure obligats a ocultar la seva sexualitat per por a les repercussions. De fet, Quevedo no va dubtar en escriure còples i versos titllant al seu enemic, **Luis de Góngora**, d'«estripat i bujarrón»⁸.

4.8. La fi de l'Edat Moderna. La repulsa de la societat.

Les execucions varen continuar fins a mitjans del segle XVII que es van aturar, ja que la mentalitat europea en general va patir un canvi i es creia que la condemna de l'homosexualitat pública mitjançant els *autos de fe* li donava publicitat. La Inquisició va donar un canvi radical amb les seves pràctiques suprimint les tortures i augmentant les multes i els treballs forçats: així la persecució deixava de ser amb el terror per convertir-se en una simple exclusió social.

Al 2004 saltà als diaris la notícia d'una possible relació homosexual entre **Francisco de Goya** i el seu amic i comptable Martín Zapater. L'escriptora Natacha Seseña recull en el seu llibre un seguit de cartes escrites per Goya al seu amic entre 1775 i 1780 fins al moment inèdites on apareixen frases de l'estil: «el que te ama más de lo que piensas» o «tuyo y retuyo, tu Paco Goya»⁹.

4.9. El segle XIX i principis del XX. El Liberalisme.

Amb l'extensió de les idees del liberalisme polític, les lleis que penalitzaven la sodomia entre adults s'aboleixen i les persecucions contra gais i lesbianes desapareixen. Tot i això, l'homosexualitat queda reclosa a la vida privada i íntima de la persona.

---

⁸ BLECUA, José Manuel. "Contra Don Luis de Góngora y su poesía", *Francisco de Quevedo y Villejas: Poemas satíricos y burlescos*. Castalia, Madrid, 2004.

⁹ ESPECIAL. "¿Un amor homosexual en la vida de Goya?". *La Vanguardia*, Barcelona, 2004.

Cal destacar de personatge il·lustre del segle XIX a Francesc d'Asís de Borbó, marit de Isabel II, l'homosexualitat del qual era coneguda i existeixen diverses coples que circulaven pel Madrid de l'època:

*Paquito Natillas
que es de pasta flora,
orina en cucullas,
como una señora.*

Anònim

Un dels focus de la vida homosexual a Espanya dels anys 1920 i 1930 va ésser la *Residencia de Estudiantes*, de la que alguns residents eren homosexuals coneguts com **Federico García Lorca**. Lorca pertanyia al grup d'homosexuals de la *Generación del 27* juntament amb **Luis Cernuda**, **Juan Gil-Albert**, **Emilio Prados** i **Vicente Aleixandre**.

L'homosexualitat tot i no ser criminalitzada, sí era perseguida i marginada per la societat espanyola i, sobretot, pels sectors més conservadors i ultracatólics de l'Església. A la vegada, els sectors d'esquerres utilitzaren l'homofòbia com a arma contra alguns polítics de dretes. Però, sens dubte, els que més contribuïren a la marginació foren els metges i psicòlegs, el major representant dels quals va ésser Gregorio Marañón, que equipararen l'homosexualitat com una tara o un defecte biològic o del sistema endocrí i establiren dos classes d'homosexuals: els bons (els castos) i els dolents. Aquest ambient de repressió provocà l'exili d'alguns homosexuals cap a París.

4.10. La Guerra Civil Espanyola i la Dictadura de Franco. *Vagos y Maleantes*.

El 18 de juliol de 1936 es produeix la sublevació militar contra la Segona República originant la Guerra Civil Espanyola. Tot i que no existia una persecució legal de l'homosexualitat durant la guerra, sí que es va utilitzar com a excusa per l'apressament. De fet Ruiz Alonso, tipògraf catòlic i cap de la banda que va detenir a Federico García Lorca, va declarar que l'escriptor va ésser executat per «rojo y maricón».

Amb la dictadura franquista i un cop eliminada l'oposició política, les autoritats es varen poder dedicar a perseguir aquells que actuaven en contra de la moral cristiana. L'homosexualitat va passar a ser un motiu d'empresonament, anomenant-los els *violetes*, i especialment a partir del 15 de juliol de 1954 amb l'annexió a la *Ley de Vagos y Maleantes* dels homosexuals, la qual deia:

A los homosexuales, rufianes y proxenetas, a los mendigos profesionales y a los que vivan de la mendicidad ajena, exploten menores de edad, enfermos mentales o lisiados, se les aplicarán para que cumplan todas sucesivamente, las medidas siguientes:

- a) *Internado en un establecimiento de trabajo o colonia agrícola. Los homosexuales sometidos a esta medida de seguridad deberán ser internados en instituciones especiales, y en todo caso, con absoluta separación de los demás.*
- b) *Prohibición de residir en determinado lugar o territorio y obligación de declarar su domicilio.*
- c) *Sumisión a la vigilancia de los delegados*

Es van crear autèntics camps de concentració sota el nom de Colònies Agrícoles, com el de Tefia a Fuerteventura, en el que un total de 5.000 persones varen patir tortures i pallisses en condicions infrahumanes i desnutricionals.

Tot i això, als anys 60 es va començar a desenvolupar una cultura gai a les zones influenciades per el turisme estranger, com Barcelona, Eivissa o Sitges, on la societat era menys conservadora.

Al 1970 es formulà la *Ley de Peligrosidad y Rehabilitación Social* la finalitat de la qual era "curar" l'homosexualitat. Es varen obrir dos centres a l'Estat: un a Badajoz on eren enviats els homosexuals passius i un altre a Huelva on eren enviats els actius, on rebien teràpies d'electroshocks davant d'estímuls homosexuals.

D'altra banda, a Barcelona apareixen, sota els pseudònims de Mir Bellgai i Roger de Gaimon, **Francesc Francino** i **Armand de Fluvià** que crearen clan-

destinament la primera associació moderna d'Espanya de defensa dels drets dels homosexuals amb el nom de *MELH* (Movimiento Español de Liberación Homosexual). Al 1972 editaren alguns bolletins sota el nom d'*Aghois* (Agrupación Homosexual para la Igualdad Sexual) que eren enviats a França per ésser reintroduïts a Espanya de forma clandestina. Tot i això, el grup es va dissoldre al 1974 per culpa de la pressió policial.

4.11. La Democràcia. Adolfo Suárez i la Transició.

Un cop mort el dictador i Juan Carles I elegit cap de l'Estat, nomenà a Adolfo Suárez com a president del govern, el qual decidí tallar amb el passat i dur a Espanya cap a la modernitat.

Al 1975, poc després de la mort de Franco, es creà a Barcelona el *Front d'Alliberament Gai de Catalunya (FAGC)*, juntament amb diverses associacions que anirien apareixen al llarg de l'estat posteriorment, com *Euskal Herriko Gay Askapen Mugimendua* al País Basc o *Mercurio* a Madrid. Al 1977, el 28 de juny, es va convocar a Barcelona la primera manifestació de l'**Orgull Gai**, amb una participació de 5.000 persones, la qual va ésser reprimida fortament per la policia. Totes les agrupacions s'acabaven dissolvent fins al 1985 per manca d'organització o de fonaments ideòlegs, exceptuant el **Casal Lambda** de Barcelona fundat per Armand de Fluvià al 1977.

La primera associació lèsbica va ser el *Grup de Lluita per l'Alliberament de la Dona* creat al 1979. Fins i tot amb representació, el moviment lèsbic no es va fer visible fins al 1987 en que dues dones varen ésser arrestades per besar-se en públic a Madrid. D'ençà, tots els anys el 28 de juny es realitza una besada pública a la Puerta del Sol com a protesta massiva.

Durant aquest període es posà en pràctica la Constitució de 1978 en la que l'Estat es declarava independent de l'Església catòlica, però la *Ley de Vagos y Maleantes* seguí en vigor fins a principis de 1979, any en que els últims presos homosexuals foren alliberats.

4.12. Felipe González i la fi de la Transició. *La Movida*.

Amb l'aparició de grups com **Mecano** o **Alaska y Dinarama** i les seves conegudes cançons *Mujer contra Mujer* y *A quién le Importa* la realitat homosexual es va anar fent patent a la societat.

A partir de 1985 comencen a aparèixer les primers organitzacions estables que han perdurat fins avui en dia: *COGAM* (Colectivo Gai de Madrid), *La Coordinadora de Gais i Lesbianes* de Catalunya, el *Col·lectiu Lambda* de València o *Transexualia*. Posteriorment, amb la unió al 1992 del *Comité Reivindicativo y Cultural de Lesbianas* i *COGAM* es crea la *Federació Estatal de Gais i Lesbianes* (FEGL), més tard *Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals* (**FELGT**), que s'anirà ampliant amb diverses associacions que sorgiran a totes les ciutats de l'Estat.

Cap a mitjans dels 90 van aparèixer els primers «barris gais» d'Espanya (seguint l'exemple del model nord-americà i europeu) com *Chueca* a Madrid o el *Gaixample* a Barcelona. Amb un origen de bars de copes d'ambient, el barris s'anaren estenent oferint tot tipus de serveis i negocis per al públic homosexual. A la vegada, zones com Eivissa, Maspalomas, Barcelona o Sitges es consoliden com zones de turisme gai mundial.

Al febrer de 1995 s'inicià el *Caso Arny* a Sevilla on es veieren afectats nombroses cares conegudes com Jesús Vázquez, Javier Gurruchaga o Jorge Cadaval, entre d'altres. *Arny* era un bar d'ambient de Sevilla on presuntament s'hi realitzava prostitució de menors. Va ser definit com: «*l'últim intent dels reaccionaris d'esclafar lo inevitable*»¹⁰, de fet, dels 48 detinguts, la majoria no havien estat mai a l'*Arny*. Finalment, el jutge absolgué a la majoria dels acusats per falta de proves, però el dany moral i econòmic que patiren els processats va ser d'una gran quantia. Per exemple, Jesús Vázquez només va facturar el 10% del que tenia programat durant aquella època.

---

¹⁰ MORALES, Arturo. "Jesús Vázquez: subiendo deprisa". *Nación Gay*, Madrid, 25 d'agost del 2000.

4.13. El govern de José María Aznar. Sense canvis.

A les eleccions de 1996 el Partit Popular guanyà a les urnes després de 62 anys sense un partit de centre-dreta democràtica al càrrec del govern de l'Estat. Durant els vuit anys de mandat de José María Aznar es rebutjaren les diverses proposicions per legalitzar el matrimoni homosexual realitzades per l'oposició.

Mentre que el govern central no avançava, les comunitats autònomes regularen les lleis de *Parelles de fet* per a que les parelles homosexuals poguessin disposar de les mínimes prestacions legals. Apareix també la coneguda revista *Zero* que es convertirà en un punt de referència de la societat gai espanyola duent a portada tan a homosexuals com a polítics o *gay friendly*.

4.14. José Luis Rodríguez Zapatero y el matrimoni homosexual. L'Avui.

Al 14 de març de 2004, tres dies després dels atemptats terroristes de l'11-M, el PSOE guanya les eleccions de nou liderat per José Luis Rodríguez Zapatero. El **2 de juliol de 2005** s'aprova la llei que permetia el **matrimoni homosexual** a Espanya per 187 vots a favor, 147 en contra i 4 abstencions, provocant una marea humana a la celebració de l'Orgull Gai que obtingué el *Record Guinness* de la manifestació més multitudinària realitzada fins al moment. El Partit Popular presentà un recurs de anticonstitucionalitat al Tribunal Constitucional, que avui dia encara és pendent de validació, tot i el recolzament de la llei del 66% de la població segons una enquesta del CIS¹¹.

Actualment, s'ha aprovat la Llei d'Identitat de Gènere que permet a les persones transsexuals canviar el seu nom en la documentació i arxius oficials sense la necessitat de sotmetre's a un procés de reassignació i diverses comunitats autònomes es troben submergides en la creació d'organismes públics de la Seguretat Social que sufraguin tots els costos del procés.

Així doncs, es podria afirmar que Espanya ha arribat a la plena igualtat en drets per a gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals.

---

¹¹ CIS. "Estudio nº2568. Barometro de junio 2004". *Centro de Investigaciones Sociológicas*, Madrid, juny del 2004.

5. Glossari bàsic sobre l'Homofòbia.

Bifòbia. Aversió, rebuig o temor patològic i irracional ver a persones, actes o orientacions bisexuals. El cas de la bifòbia és extremadament preocupant ja que es produeix tant des de l'heterosexualitat com l'homosexualitat.

Bisexual. Persona que sent atracció afectivo-sexual vers homes i dones. Això no implica que desitgi a tothom si no que en un moment donat es pot sentir atret tant per una persona del seu propi sexe com de l'altre.

Entendre. Ésser homosexual, gai o lèsbic.

Gai. Home homosexual.

Gay friendly. Simpatitzant amb el moviment reivindicatiu homosexual. Sol anomenar-se a la població heterosexual, però és aplicable a qualsevol tipus de sexualitat.

Gènere o sexe. Conjunt de característiques biològiques i socials que determinen si una persona és home o dona. A la sensació de pertànyer a un sexe o altre se la denomina Identitat de Gènere.

Heterosexisme o heternormativitat. Ideologia per la qual s'estableix l'heterosexualitat com a la sexualitat normal, qualificant d'anormal la bisexualitat i l'homosexualitat.

Heterosexual. Persona que sent atracció afectivo-sexual vers persones del sexe contrari.

Homofòbia. Aversió, rebuig o temor patològic i irracional ver a persones, actes o orientacions homosexuals. Es considera un tipus de rebuig general vers la minoria.

Homosexual. Persona que sent atracció afectivo-sexual vers a persones del seu mateix sexe.

Lesbiana. Dona Homosexual.

Lesbofòbia. Terme específic per a l'aversion, rebuig o temor patològic i irracional vers a persones, actes o orientacions lèsbiques. El caràcter diferencial de l'homofòbia femenina és degut a que la població lesbiana pateix un doble rebuig: per ésser homosexual i per ésser dona.

LGTB. Conjunt de sigles que identifiquen al col·lectiu de persones Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals.

Orientació sexual. És, segons l'*American Psychological Association* (APA), l'atracció duradora cap a una altra persona en l'àmbit emotiu, romàntic, sexual o afectiu. En funció del sexe de la persona que ens atrau, distingim tres tipus d'orientacions: bisexual, heterosexual i homosexual.

Ploma. Amanerament tant d'homes com de dones, és a dir, actituds i actes atribuïts socialment al gènere femení en un home i viceversa.

Plomafòbia. Aversió a la ploma. Es produeix tant dins de l'ambient heterosexual com homosexual, i confirmaria la hipòtesis de que el rebuig social que pateix la població LGTB és produïda per el trencament dels rols de feminitat i masculinitat establerts per la societat.

Sortir de l'armari. De l'expressió anglesa *To come out of the closet*. Acte o procés de revelar públicament l'orientació sexual d'una persona.

Reassignació (procés de). I no canvi de sexe, és el procés mitjançant el qual les persones transsexuals es sotmeten a canvis físics per concordar amb el seu sexe psicològic.

Transfòbia. Aversió, rebuig o temor patològic i irracional ver a persones o manifestacions transsexuals, o a la Transsexualitat en si.

Transsexual. Persona que neix amb un sexe biològic d'un gènere diferent al seu sexe psicològic. És important diferenciar l'orientació sexual de la identitat de gènere. La població homosexual no té la necessitat de reassignar el seu sexe i les persones transsexuals poden ésser, a la vegada, heterosexuals, homosexuals o bisexuals. Per a referir-nos al transsexual s'ha d'utilitzar el gènere psicològic.

II. HOMOFÒBIA A L'IES ESTELA IBÈRICA

ESTUDI QUANTITATIU

“marica, homo, sarasa,... aquests són alguns dels noms que he rebut, perquè sóc gai. També m’han dit que em podré a l’infern o que hauria de morir de SIDA. Potser el mateix us a passat a vosaltres?”

Justin Taylor, *Queer as Folk* episode 116, Showtime

1. Introducció

El present estudi té com a finalitat mostrar d’una manera gràfica la realitat homòfoba a l’IES Estela Ibèrica. Malauradament, la població enquestada no ha estat aleatòria, reduïda al cursos superiors, i, per tant, les dades obtingudes no es poden utilitzar com a generals.

Tots els alumnes enquestats, un total de 77, resposgueren a un qüestionari de 15 preguntes elaborat prèviament per la FELGT (Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals) amb la finalitat de conèixer l’actitud d’aquests vers la diversitat sexual, els possibles nivells d’homofòbia en les seves tres vessants: afectiva, cognitiva i conductual, i la demanda d’informació, referent a la sexualitat, dels mateixos.

Per tal de fer més aclaridora la comprensió dels resultats obtinguts, s'han elaborat una sèrie de gràfics que representen diverses porcions de població en percentatges segons les respostes que es varen donar.

Les dades obtingudes s'adjuntaran a una base de dades de la FELGT amb les que s'elaborarà un estudi estadístic inferencial a nivell de tot l'estat espanyol.

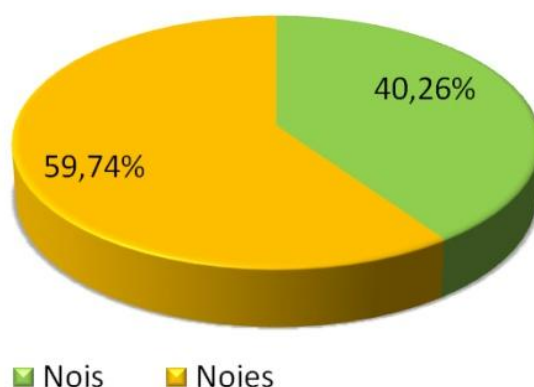
ESTUDI QUANTITATIU SOBRE ADOLESCÈNCIA I DIVERSITAT SEXUAL

77 qüestionaris realitzats divendres 14 de novembre de 2007 als alumnes de primer i segon de batxillerat de l'IES Estela Ibèrica.

2. Edat

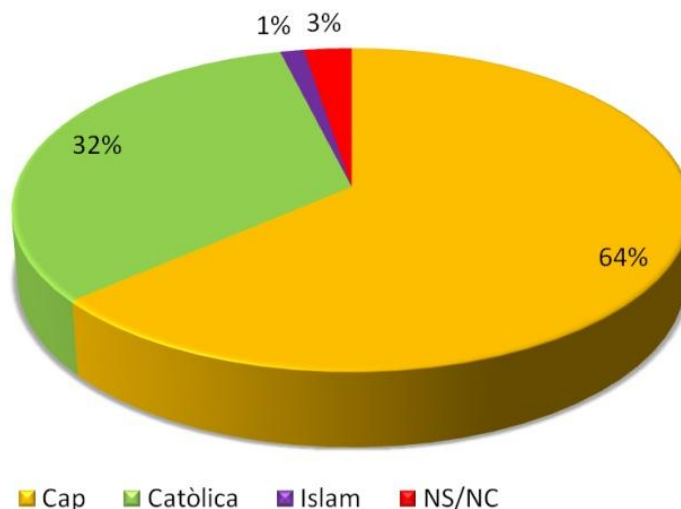
La mitjana d'edat és de 16,62 anys compresa entre els 15 fins als 18 anys. Amb una mitjana de 16,61 anys en els nois i 16,63 anys en les noies.

3. Sexe

46 de les enquestades són dones (59,74%) i 31 són homes (40,26%).

4. Religió

S'ha volgut considerar la religió com a un factor important en l'acte homòfob. Així doncs, 49 alumnes (64%) es declaren No practicants de cap religió, 25 Catòlics (32%) i 1 Musulmà (1%). Existeixen dos casos perduts (dos qüestionaris en el que l'alumne no ha respòs a aquesta pregunta).

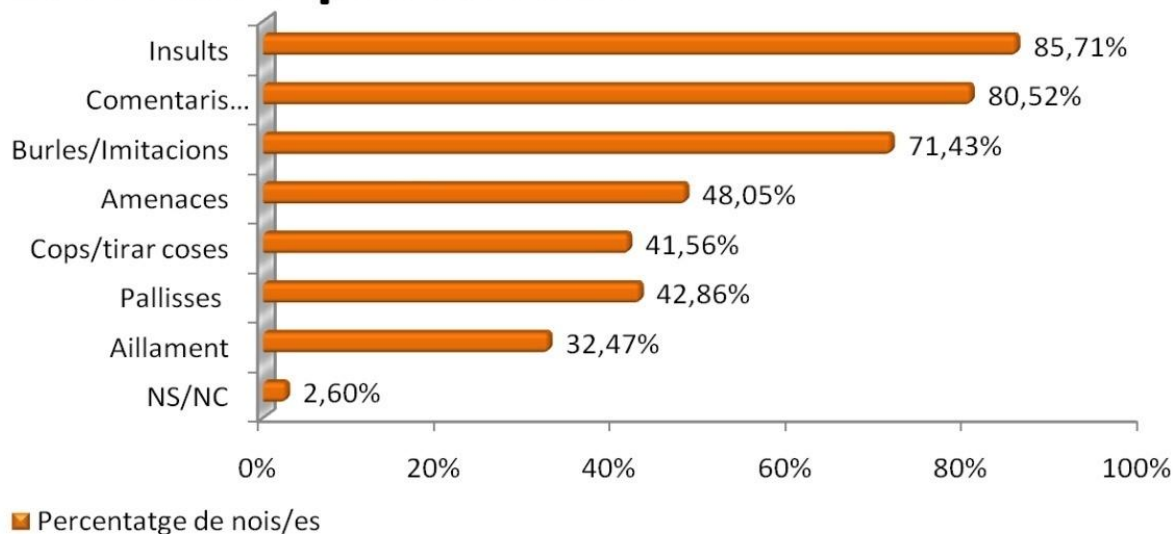
5. Pregunta 1

La primera pregunta del qüestionari fa referència a la percepció d'actes homòfobs en tres parts: Escoltat o presenciat, Dit o fet i Patit o suportat.

1.1. Referent a l'orientació sexual homosexual: Has escoltat o presenciat...?

- a. *Insults: maricón, bollera, sarasa, tortillera, travelo...*
- b. *Mal parlar, comentaris negatius, rumors...*
- c. *Burles, imitacions, gestos...*
- d. *Amenaces.*
- e. *Tirar coses, cops, empentes...*
- f. *Pallisses.*
- g. *Deixar de parlar, ignorar, no deixar participar, aïllar...*

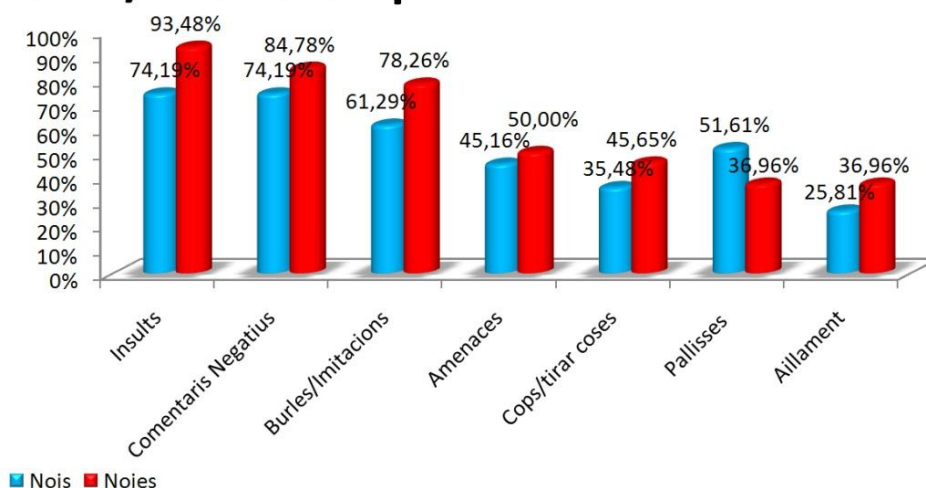
Escolat o presenciati

Un total de **66 alumnes (85,71%) reconeixen haver sentit alguna vegada insults de caràcter homòfob**. Aquestes paraules poden haver sigut usades tant cap a una persona com en la generalitat o com a simple paraula vexatòria d'una conversació on el tema de l'homosexualitat no hi tingui res a veure. Un factor alarmant que queda reflectit a la gràfica és que més de la meitat dels enquestats han presenciati insults, comentaris i burles, i a la vegada, la xifra dels que han vist amenaces, **cops o pallisses és molt pròxima al 50%**. Així doncs queda patent la percepció dels alumnes d'una **certa hostilitat vers a l'homosexualitat**.

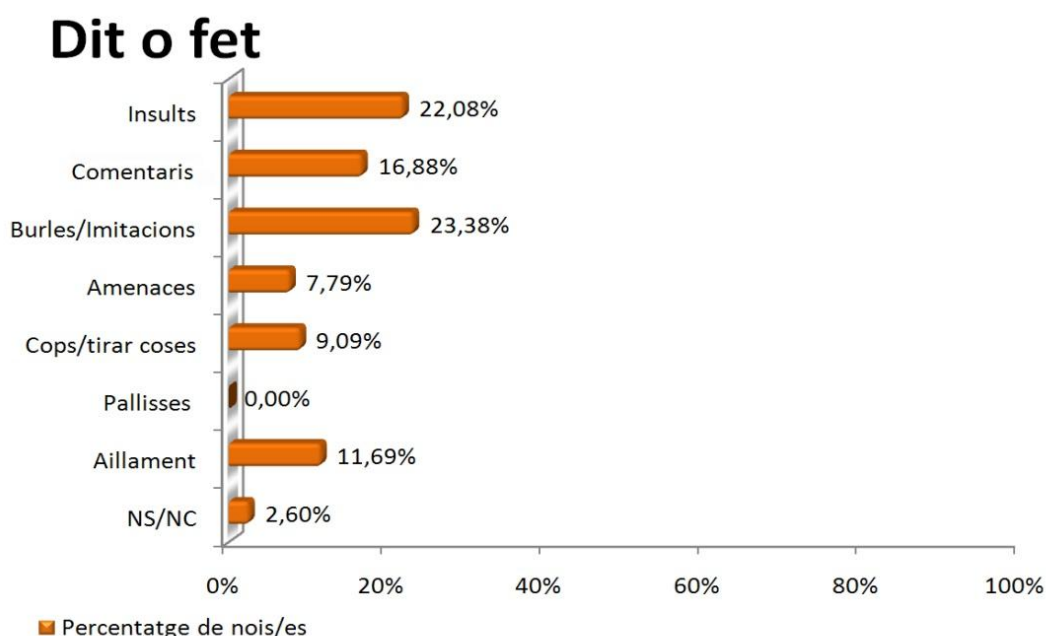
Com al llarg de l'estudi s'anirà veient existeix una diferència per raó de sexe, així doncs, les respostes de les noies solen ser més tolerants que les dels nois.

Sexe/Escolat o presenciati

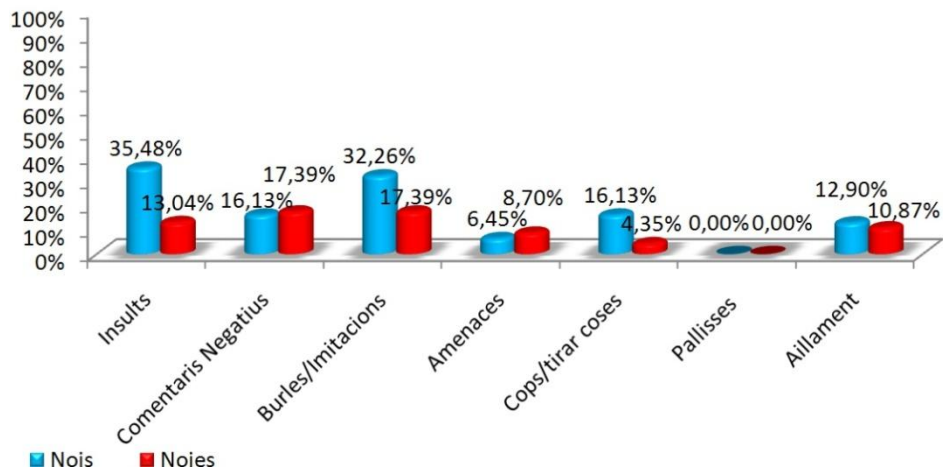
Amb el següent gràfic s'observa que les noies solen percebre més actes homòfobs que els nois exceptuant les pallisses, on són els nois qui sobrepassen. Per tant, sembla ser que els nois s'adonen més de la violència física mentre que les noies noten més la violència emocional.

1.2. Referent a l'orientació sexual homosexual: Has dit o fet...?

En aquest cas, la població que ha realitzat algun tipus d'acte homòfob ha quedat reduïda al 20% en els casos més elevats. Existeix, per tant, una diferència clara entre el nombre de persones que han presenciat al nombre de persones que han realitzat. Això pot ésser degut a tres factors: que els principals causants d'aquests actes s'hagin retirat de l'institut acabada l'ESO, que el nombre de persones causants d'aquest actes sigui el mostrat a la gràfica i que la percepció d'una gran hostilitat sigui causada perquè els malefactors actuen de forma reiterada o, i la més probable, que els propis alumnes no s'enrecordin o vulguin enrecordar-se'n de que alguna vegada ells mateixos varen ésser els causants. Si sigues així, és important remarcar, doncs, que **existeix una espècie de vergonya o consciència de que l'hostilitat cap a l'homosexualitat no és correcte.**

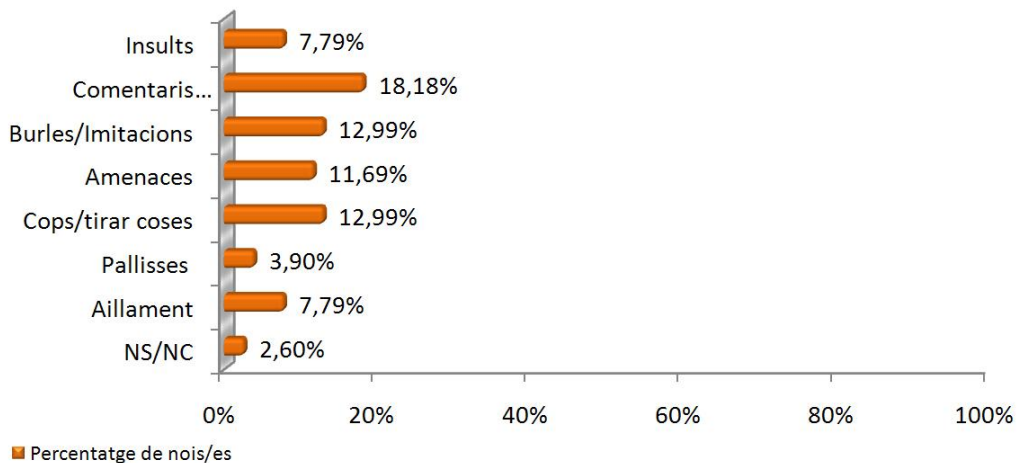
Sexe/Dit o fet

Si s'observa el gràfic per sexes es percep que els nois s'auto-reconeixen més homòfobs que les noies, establint diferències de fins al 20%.

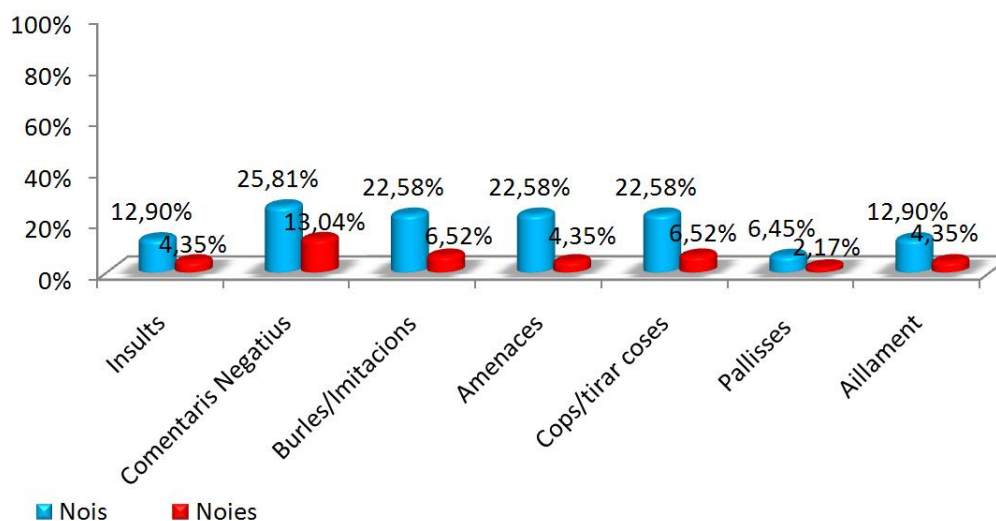
1.3. Referent a l'orientació sexual homosexual: Has patit o suportat.

Patit o suportat

Un total de 23 alumnes declaren que han patit algun tipus de discriminació degut a una suposada orientació homosexual o a la seva sexualitat. Les burles o els comentaris negatius han estat els més utilitzats i, fins i tot, **3 alumnes (3,90%)** declaren que **han rebut pallisses** per aquest tema.

Sexe/Patit o suportat

Amb aquest gràfic s'observa que són els nois els que més han sigut víctimes d'atacs homòfobs tot i que els actes en que ho han sigut les noies no queden exempts. Això és degut a la certa permissivitat del lesbianisme, permissivitat falsa ja que sempre queda lligada a la presència d'un home i reclosa a l'àmbit sexual o privat.

6. Pregunta 2

Amb aquesta pregunta es pretén demostrar que amb el coneixement personal de la realitat homosexual o transsexual els graus d'homofòbia disminueixen. Així doncs, aquell que tingui amiatat o relació amb una persona LGTB serà menys homòfob que una persona que desconegui per complet a alguna persona del col·lectiu.

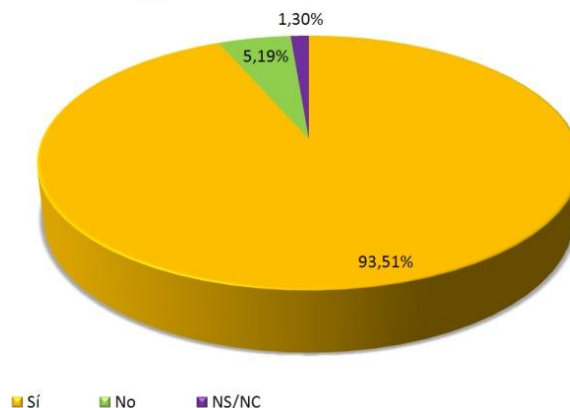
2. Coneixes a persones que siguin gais, lesbianes, bisexuals o transsexuals?

- a. No coneix-ho a ningú.
- b. Amistats properes.
- c. Companys/es d'institut.
- d. Coneguts.
- e. Familiars.

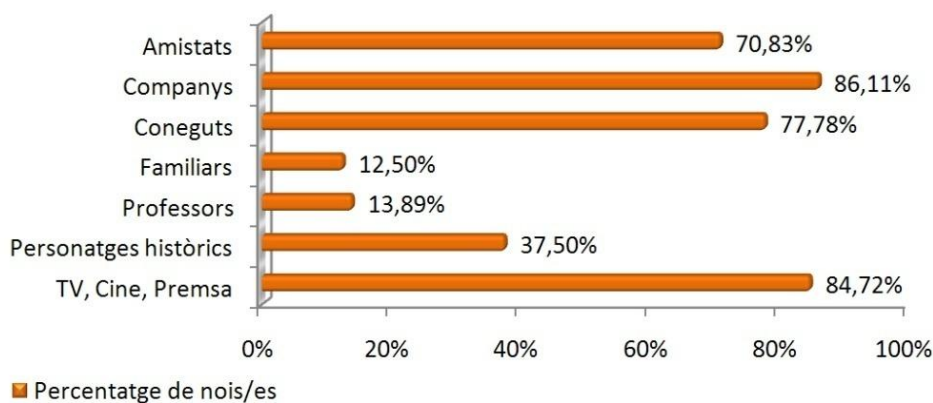
- f. Professors/es.
- g. Personatges històrics i literaris. Quins?
- h. Personatges de la televisió, cine, etc. Quins?
- i. No entenc la paraula.

Coneix algú LGTB

73 dels enquestats, un 93,51%, diuen que coneixen alguna persona homosexual o transsexual, mentre que 4 declaren que no coneixen a ningú (5,19%). 30 nois i 42 noies coneixen alguna persona LGTB i dels que no en coneixen cap son 1 noi i 3 noies. Hi ha un cas perdut.

Relació amb LGTB

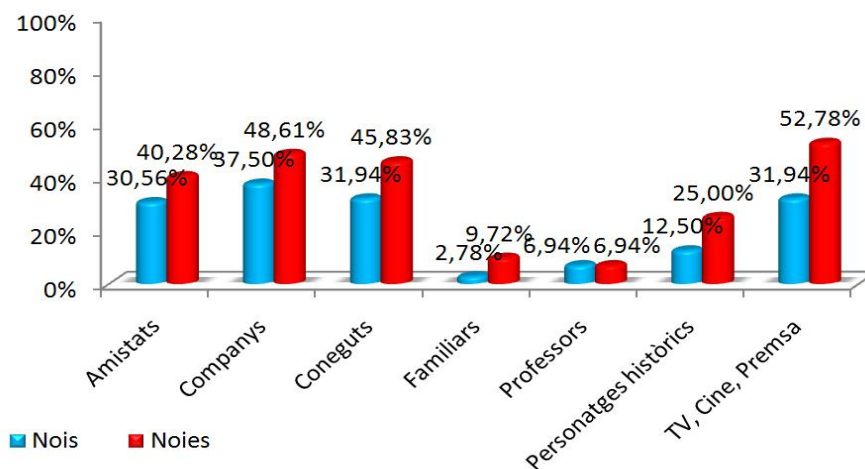

51 persones, el 70,83%, declaren que mantenen una relació d'amistat amb gais o lesbianes. Del mateix mode, el nivell de companys/es i coneguts és també força elevat, 62 i 56 persones respectivament. En canvi, el sector familiar i del professorat no supera el 15% de la població. En quant a personatges coneguts, existeix una clara diferència entre històrics i del món de l'espectacle, sobresortint aquests darrers amb 61 persones, el 84,72%.

Referent als personatges històrics, els més citats són l'escriptor Federico García Lorca i Joana d'Arc, juntament amb diversos emperadors i il·lustres de l'època clàssica. Del món de la televisió i l'espectacle els més nomenats són Jesús Vázquez i Boris Izaguirre com a exemple de gais, diverses concursants del *reality show* «Gran Hermano» com Raquel en l'àmbit del lesbianisme i Angelina Jolie o Malena Gracia com a bisexuals. Un cas curiós és el de la transsexualitat ja que fins ara s'havia mantingut a Bibiana Fernández com a model de l'estat espanyol i ha estat reemplaçada per Amor, transsexual femenina de la 9ª edició de «Gran Hermano».

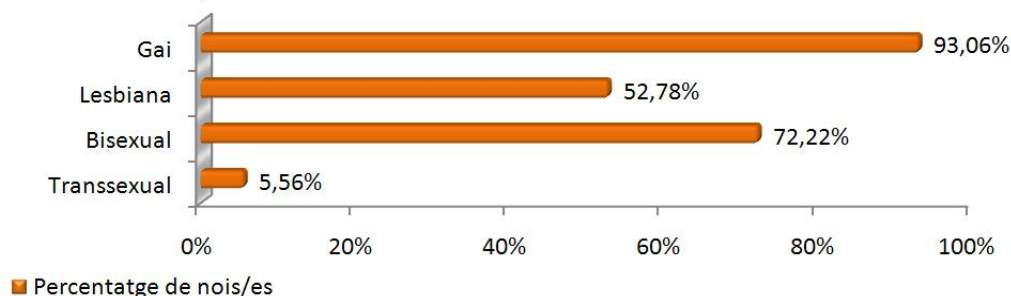
En el gràfic per sexes torna a quedar patent que són les noies qui mantenen més relació amb la població LGTB.

Sexe/Relació amb LGTB

Tot i això, si s'estudien amb detall les respostes d'aquesta pregunta s'obté la següent gràfica:

Relació/Orientació

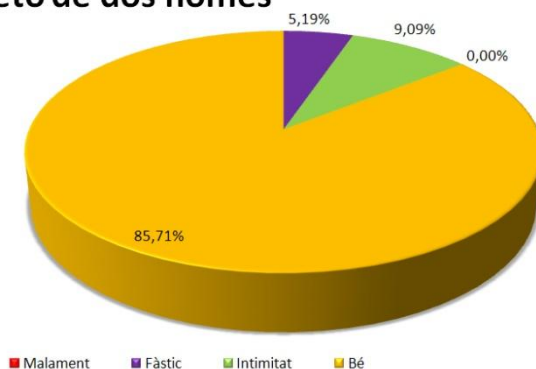
La majoria de persones LGTB que coneixen en un cercle proper, fora de la televisió i els personatges històrics, són homes homosexuals. El coneixement de lesbianes o bisexuals també és patent, sobretot en cercles d'amics o de companys d'aula, no com de l'home gai que ocupa qualsevol de les caselles possibles del tipus de relació. En canvi, les mostres de transsexualitat són quasi inexistent, limitades a un amig i a una coneguda de dues noies, arribant a l'extrem que diverses persones marquen l'opció de que no entenen la paraula "transsexual".

7. Pregunta 3

Amb aquesta pregunta es pretén conèixer la reacció que tenen els adolescents en presenciar mostres d'afecte entre una parella de dos homes:

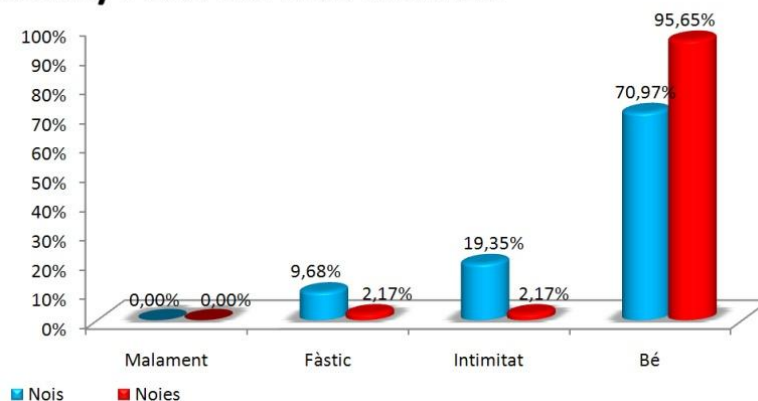
3. Què et sembla que una parella de dos homes mostri els seus sentiments en públic del mateix mode que una parella d'home i dona (petons, abraçades, caminar de la mà...)?
  - a. Em sembla malament, no ho haurien de fer.
  - b. Em fa fastig veure-ho.
  - c. M'és igual que ho facin, però no en públic.
  - d. Em sembla bé.

Petó de dos homes

66 persones, un 85,71%, declaren que els sembla bé o indiferent a la pregunta, 7 persones (9,09%) ho destinen a la intimitat i 4 els hi fa fàstic veure-ho (5,19%).

Sexe/Petó de dos homes

Amb el gràfic per sexes es pot veure que **les noies toleren més la visibilitat de la parella gai** (95,65%) mentre que són els homes qui més la critiquen (29,03%).

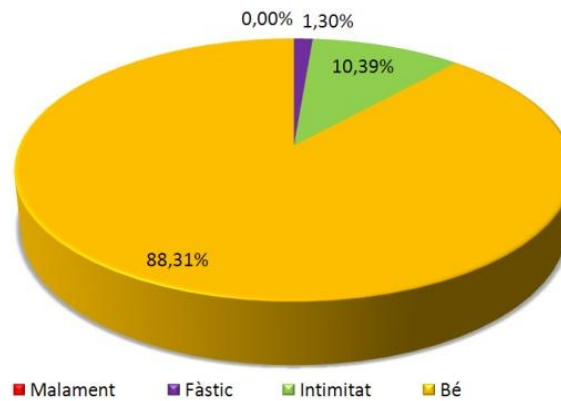
8. Pregunta 4

Aquesta pregunta té el mateix objectiu que l'anterior però canviant el sexe de la parella.

4. Què et sembla que una parella de dues dones mostri els seus sentiments en públic del mateix mode que una parella d'home i dona (petons, abraçades, caminar de la mà...)?

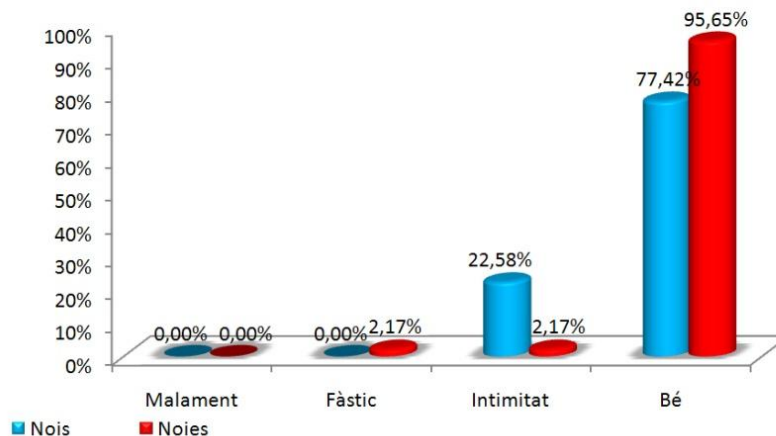
- a. *Em sembla malament, no ho haurien de fer.*
- b. *Em fa fastig veure-ho.*
- c. *M'és igual que ho facin, però no en públic.*
- d. *Em sembla bé.*

Petó de dues dones

Aquí el nivell d'acceptació augmenta un 2,6% (dos persones) i disminueix la sensació de fastig al 1,30% (1 persona). Tot i així, s'incrementa també la reserva cap a l'intimitat a 8 persones (10,39%).

Sexe/Petó de dues dones

Amb la gràfica per sexes s'observa que mentre que **els nois han abandonat la postura de fàstic que patien vers a la parella d'homes**, les noies segueixen mantenint la seva aversió en un 4,34% (2 noies).

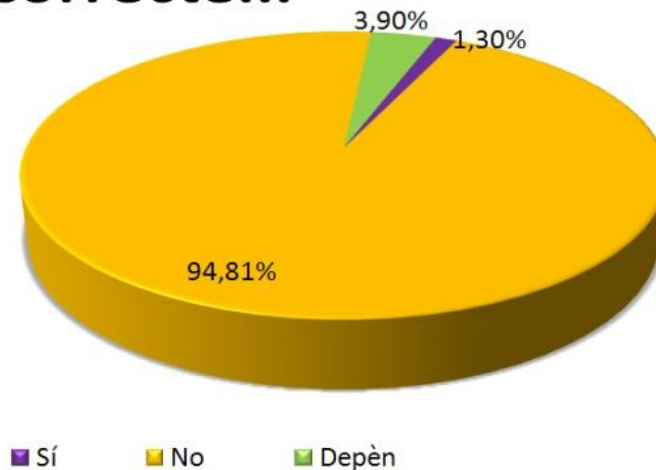
9. Pregunta 5

La finalitat d'aquesta pregunta és conèixer la moralitat dels enquestats a l'hora de condemnar o no els atacs homòfobs.

5. Creus que és correcte tractar amb menyspreu a persones a les que els agrada les persones del seu mateix sexe?

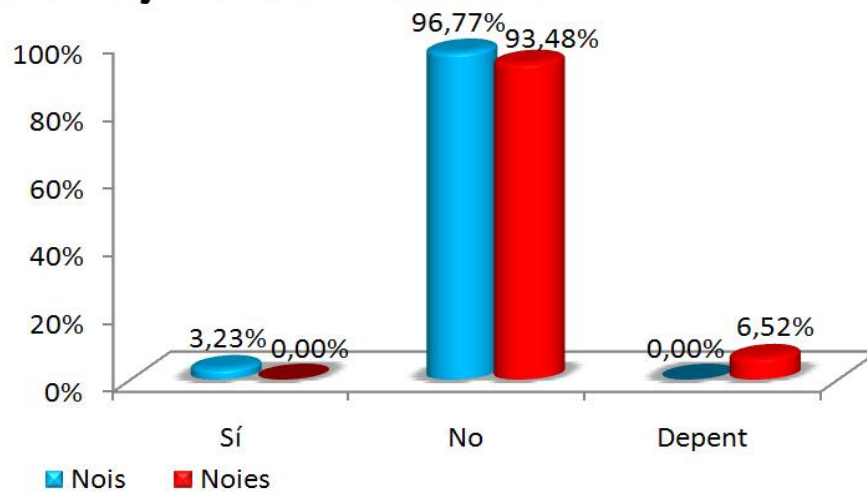
- a. NO és correcte.
- b. Sí és correcte.
- c. Depèn del cas. En quins casos seria correcte?

És correcte...

73 persones (94,81%) declaren que **no és correcte tractar amb menyspreu a les persones homosexuals**, **1,30% (3 persones)** que depèn del cas i **una persona (1,30%)** que **sí seria correcte**. Les persones que marquen la casella de la possibilitat, exposen que seria acceptable si aquella persona no actués adequadament amb elles, per tant, no dubtarien en utilitzar l'homosexualitat com una eina per ferir.

Sexe/És correcte...

En aquest cas es veu que són els nois els més tolerants incloent-l'hi en el fet que el 6,52% de les noies no dubtarien en utilitzar l'homosexualitat del contrari com a defensa, mentre que només un noi¹²(3,23%) considera que sí és correcte tractar amb menyspreu als homosexuals.

10. Pregunta 6

La finalitat d'aquesta pregunta és mostrar la situació que rebria un professor/a si es declarés homosexual davant dels alumnes. No precisament ha d'ésser una sortida de l'armari convencional, si no parlar de la seva parella com ho faria qualsevol altre docent, per exemple.

---

¹² El cas d'aquest noi és un clar exemple de personalitat homòfoba, ja que a totes les respostes valora l'homosexualitat com una cosa digna d'ésser ridiculitzada. Sembla ser que aquest comportament és degut a que ell mateix ha experimentat el tracte homòfob com reconeix en la pregunta 1 d'aquesta mateixa enquesta.

6. Si un professor/a et diu que és homosexual...?

- a. Seria un motiu per a burlar-me d'ell/a.
- b. Els gais, lesbianes, bisexuals, transsexuals no han d'ésser professors/es.
- c. Ho diria a la família per a que possessin una queixa.
- d. La importància recau en que sigui bon professor/a, no en la seva orientació sexual.
- e. M'agradaria perquè crec que em pot aportar molt.

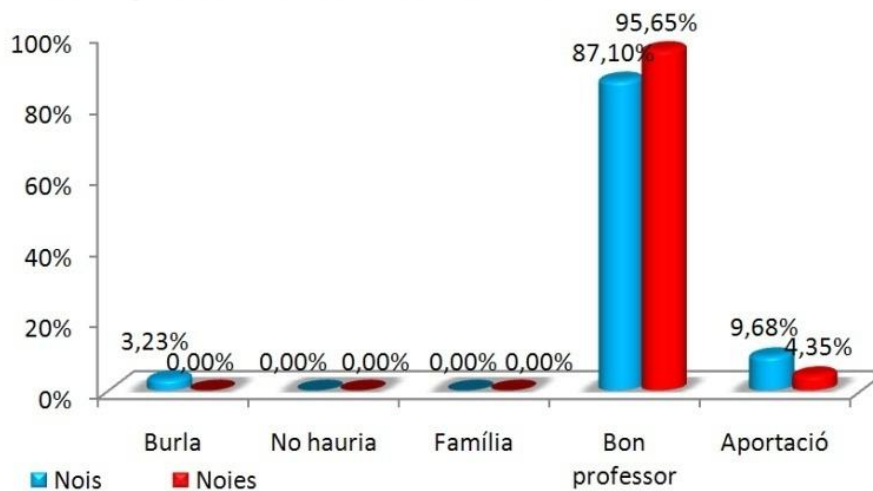
Reacció si un professor...

Observem que el docent trobaria un bon ambient a l'aula al parlar obertament de la seva homosexualitat ja que 71 dels enquestats, 92,21%, declaren que la importància recau en les facultats del professor/a per a educar i per 6,49%, 5 persones, diuen que seria una bona aportació per a la seva formació. **Només 1 alumne, 1,30%, no ho acceptaria** de forma adequada considerant-ho motiu de burla. Hi ha un cas perdut.

Sexe/ Reacció si un..

Si s'observa el gràfic per sexes es percep que, tot i que les noies segueixen essent majoria en la resposta més escollida, la tolerància dels nois queda contraposada per el fet que han duplicat en resposta a la ultima opció, la de l'aportació. A la vegada, és un noi qui considera que ésser professor i homosexual seria un motiu de burla.

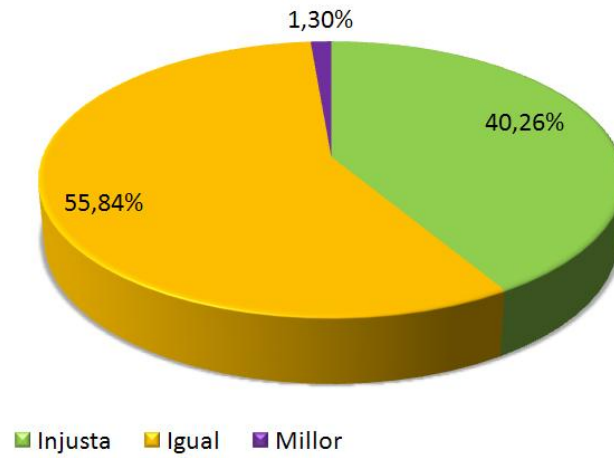
11. Pregunta 7

A la pregunta 7 es pretén esbrinar quina és la percepció que tenen dels alumnes del tracte que reben els homosexuals en: la família, l'institut i la societat.

7.1. Com creus que es tracta a la família a gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals?

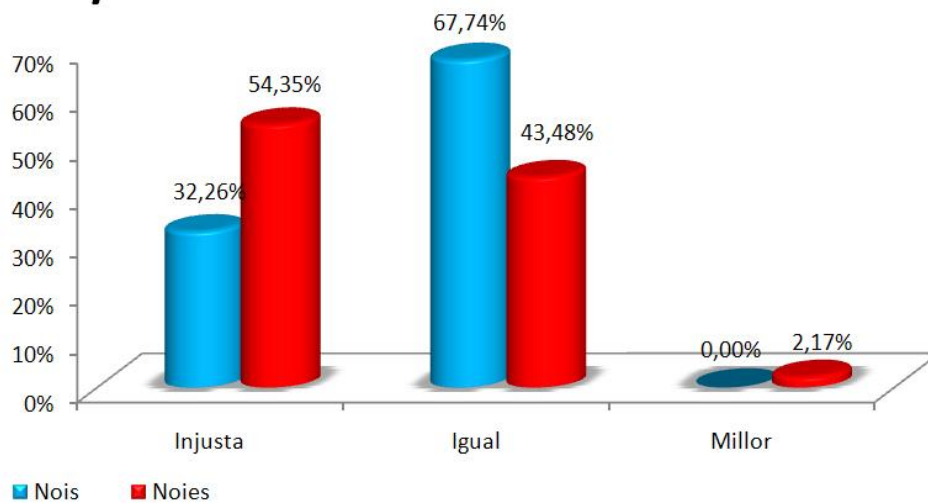
- a. De forma més injusta*
- b. Igual a tothom*
- c. De forma més favorable*

Tracte de la família

Podem observar que la primera i la segona resposta es troben molt igualades amb 43 (55,84%) i 41 (53,25%) respectivament. Una persona, en canvi considera que se'ls tracta d'un mode més favorable.

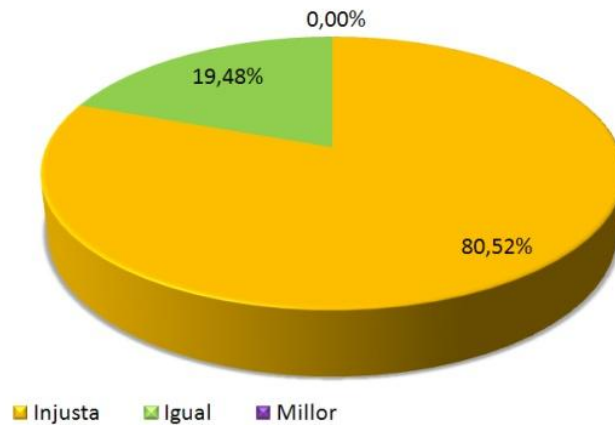
Sexe/Tracte de la família

Al analitzar les dades per sexes, les respostes són ben diferents. Les noies mostren una percepció d'un tracte a la família més injust que els nois, mentre que la majoria d'aquests creuen que el tracte és igualitari.

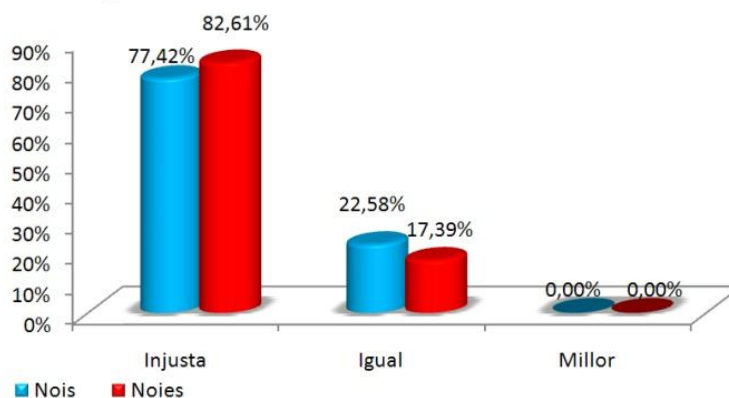
7.2. Com creus que es tracta a l'institut a gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals?

Tracte a l'Institut

62 dels enquestats, 80,52%, creuen que a l'institut es tracta d'un mode injust a les persones LGTB i 15, un 19,48%, creuen que se'ls tracta igual. És alarmant i important remarcar la consciència que tenen els propis alumnes de que l'institut no és un espai segur per a gais, lesbianes, bisexuals o transsexuals.

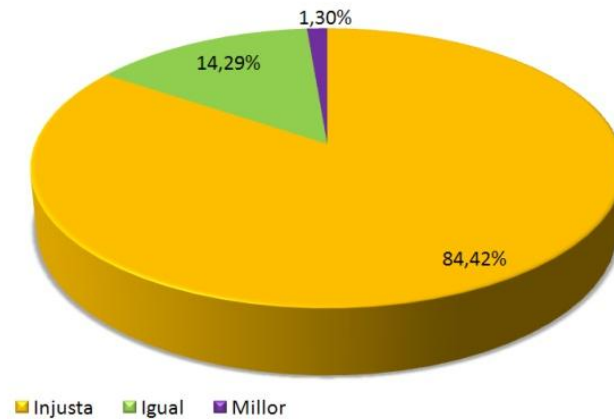
Sexe/Tracte a l'Institut

En les dades per sexes es veu que aquest cop existeix una opinió en comú de injustícia cap a les persones LGTB, tot i que els nois tendeixen més cap a l'igualtat que les noies.

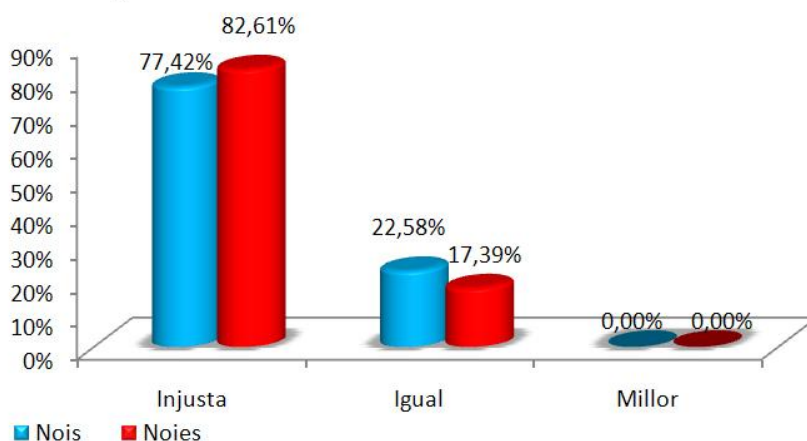
7.3. Com creus que tracta la societat en general a gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals?

Tracte de la Societat

El 84,42% dels enquestats, 65 persones, creuen que la societat tracta d'un mode injust a les persones LGTB, 11 persones (14,29%) creuen que se'ls tracta igualitàriament i 1 persona (1,30%) creu que se'ls tracta favorablement.

Sexe/Tracte de la Societat

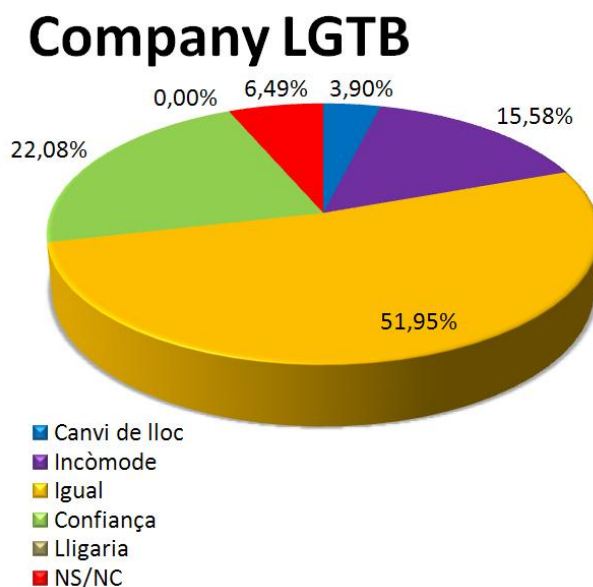

En el gràfic per sexes s'observa que les noies tenen una percepció d'injustícia en la societat més elevada que els nois, en canvi, aquests les superen en la percepció d'un tracte igualitari.

12. Pregunta 8

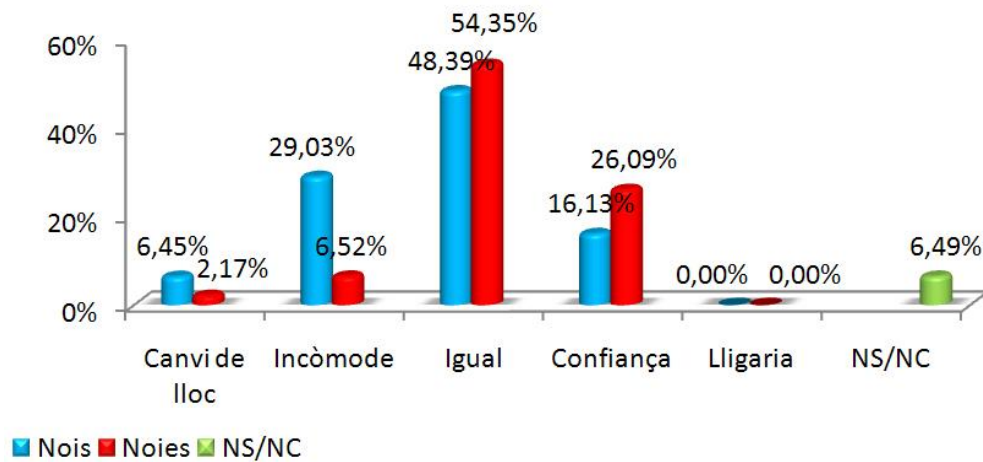
L'objectiu de la pregunta 8 era esbrinar quina seria la reacció dels enquestats si algun company/a d'aula es reconegués com a homosexual, bisexual o transsexual, és a dir, si es permetria la llibertat del company o aquest ho hauria de mantenir en silenci per por de represàlies.

8. Si el teu company/a del costat et diu que es gai, lesbiana, bisexual, o transsexual, com reaccionaries?
- Intentaria canviar-me de lloc
  - No faria res, però em sentiria una mica incòmode.
  - No canviaria la meva actitud, tot seguiria igual.
  - Sentiria més confiança amb aquesta persona i li donaria suport.
  - Intentaria lligar amb aquesta persona.

40 persones, el 51,95% dels enquestats, declaren que la seva relació seguiria igual que abans i un **22,08%**, **17 persones**, que seria **una relació amb més confiança**. En canvi, 12 persones (15,58%) es sentirien incòmodes i, fins i tot, **3 persones (3,90%) s'arribarien a canviar de lloc**. Així doncs, sembla ser que tres quartes parts dels enquestats crearien una atmosfera d'acceptació d'un company LGTB.

Sexe/Companya LGTB

En la gràfica per sexes s'observa que els nois serien més propensos a la incomoditat i al canvi de lloc que les noies, i que aquestes sovint mantindrien el tracte o potser existiria una major confiança.

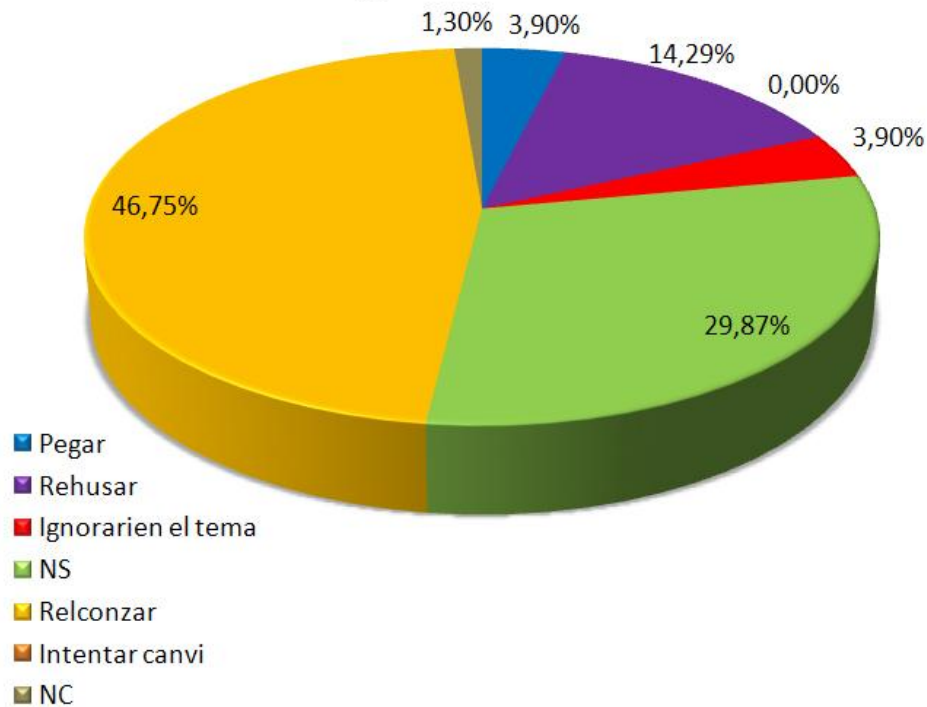
13. Pregunta 9

Amb aquesta pregunta s'intenta descobrir la reacció que tindria l'entorn dels enquestats en el cas d'ésser homosexuals, bisexuals o transsexuals.

9. Si diguessis o pensessis que ets gai, lesbiana, bisexual, o transsexual, quina creus que seria la reacció...?

- Em pegarien o em donarien una pallissa.
- Em refusarien.
- Ignorarien el tema.
- No se com reaccionarien.
- Em recolzarien.
- Intentarien que canviés.

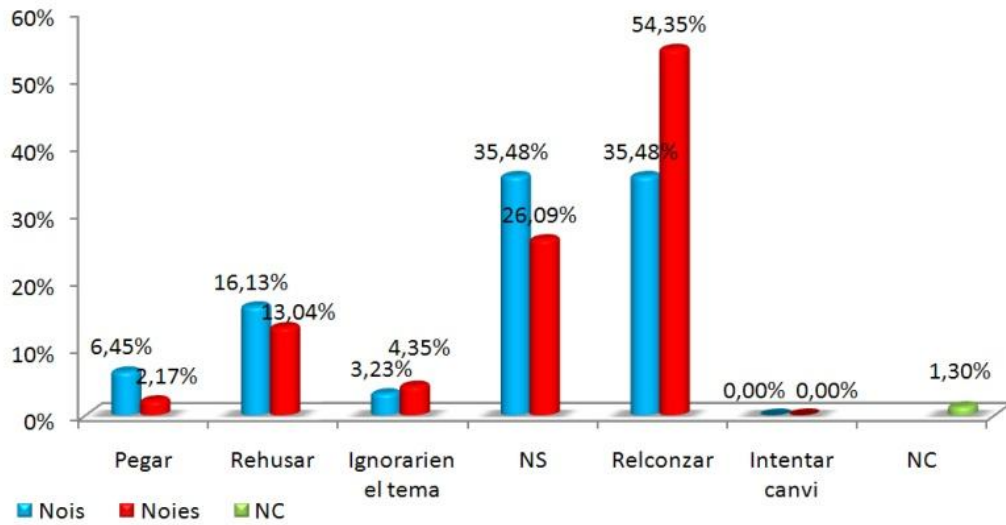
Reacció si diguessin LGTB

Un **46,75%**, **36 persones**, tenen una sensació general de **recolzament**, mentre que un 14,29%, 11 persones, la tenen de rebuig. En les visions més dràstiques **3 persones (3,90%)** declaren que **rebrien una pallissa** o que, directament, no ho dirien a ningú.

És important comentar també la impossibilitat del 29,87% dels enquestats, 23 persones, de veure's enmig d'una situació de "sortida de l'armari". També cal esmentar que mentre la majoria dels enquestats ho dirien als sectors de Família, Amistats i Companys de classe, amb el **Professorat** la opció més escollida ha estat la del **silenci**.

Sexe/Reacció si diguessin LGTB

Les noies tenen un sentiment més elevat de recolzament que els nois, i les opinions d'aquests solen ésser majoritàries en la impossibilitat d'imaginar-se en aquesta situació o de rebuig.

14. *Pregunta 10*

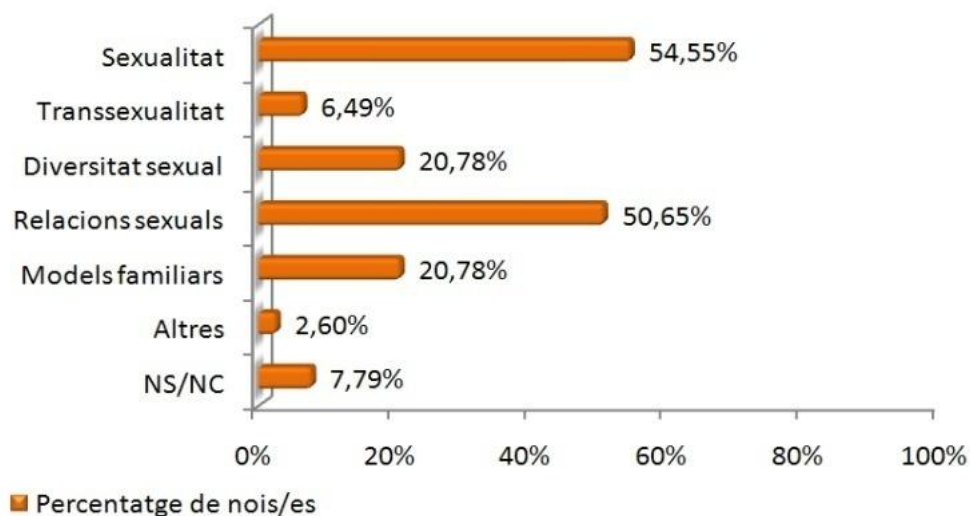
La intenció de la pregunta 10 és conèixer els temes en els que els adolescents demanen informació i que encara no han rebut.

10. *De quins d'aquests temes t'agradaria saber més?*

- a. *Sexualitat.*
- b. *Transsexualitat.*
- c. *Diversitat sexual (homosexualitat, lesbianisme, bisexualitat).*
- d. *Relacions amoroses y/o de parella.*
- e. *Varis models del família.*
- f. *Altres temes. Quins?*

Conèixer sobre

Així doncs, la **meitat dels enquestats** voldrien posseir **més informació** referent a la **Sexualitat** i a les **Relacions amoroses y/o de parelles**. Un 20,78%, 16 persones, desitjarien tenir més coneixements sobre Diversitat sexual i Varis models de família. Un 6,49%, 5 persones, els interessaria informació sobre transsexualitat i 2 persones (2,60%) precisen altres coneixements, com per exemple, malalties de transmissió sexual.

15. *Pregunta 11*

Un cop formulada la pregunta 10, a la pregunta 11 és qüestiona qui seria la persona idònia per donar a conèixer aquesta informació.

11. *Qui t'agradaria que et donés informació sobre aquests temes de sexualitat i parella?*

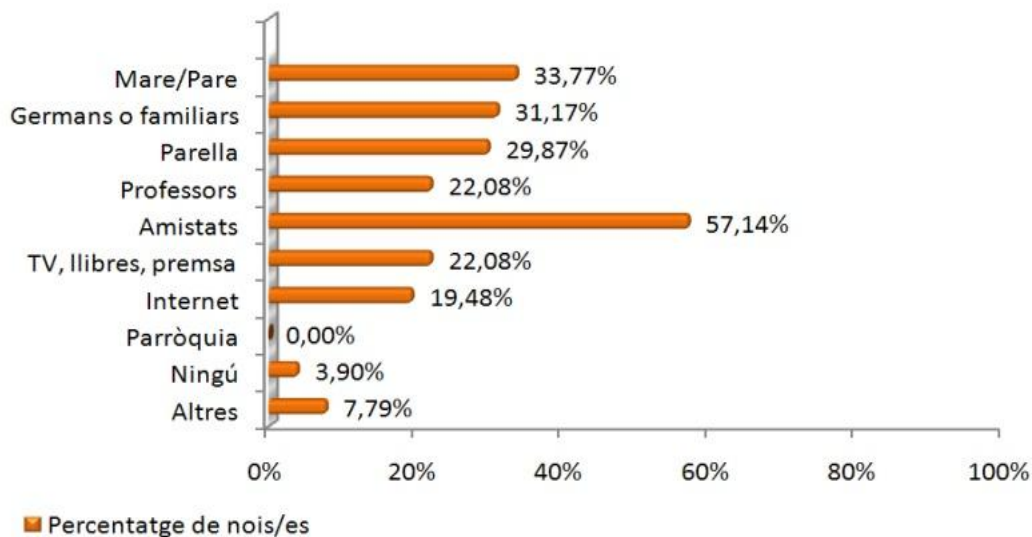
- a. *Mare/pare.*
- b. *Germans/es o altres familiars.*
- c. *Parella.*
- d. *Professorat o personal de l'institut.*
- e. *Amistats i companys/es.*
- f. *Televisió/ radio/ llibres/ revistes.*
- g. *Internet.*

h. Parròquia o grup religiós.

i. Ningú.

j. Altres. Qui?

Futura procedència d'Info

S'observa que les futures fonts d'informació es troben bastant repartides, destaquen entre les altres les **Amistats i companys/es** en un **57,14%** (44 persones). Les següents serien les persones relacionades amb l'entorn familiar o més pròxim, i seguidament els mitjans de comunicació, Internet i el professorat. Així doncs, el personal docent té una petita part d'importància en la transmissió de coneixements referents a la sexualitat. Com a Altres futures fonts d'informació (7,79%, 6 persones) trobem a personal especialitzat, xerrades o membres de centres cívics.

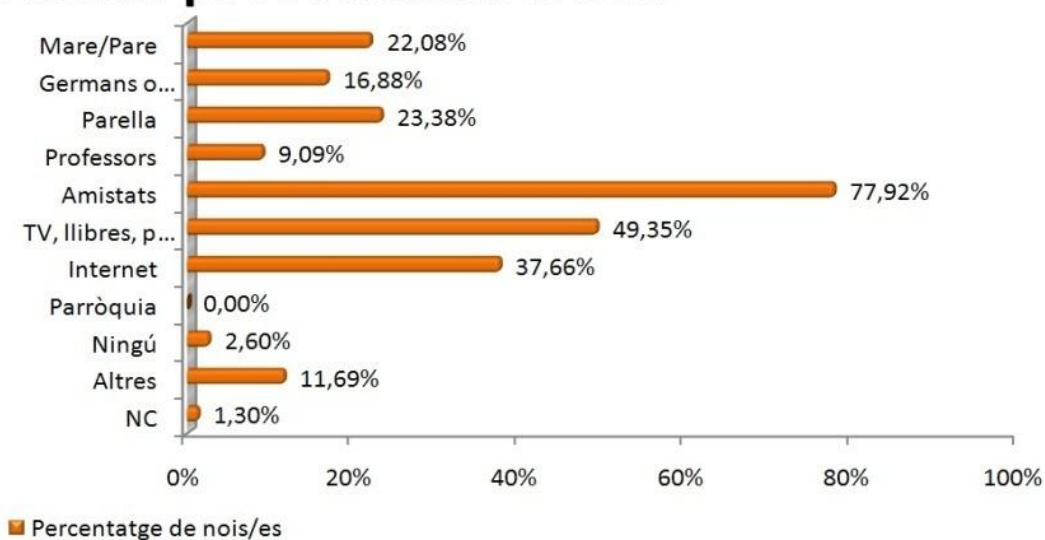
16. Pregunta 12

Un cop coneixem la procedència d'informació que voldrien els enquestats els preguntem d'on extreuen actualment aquests coneixements.

12. On aconsegueixes ara la informació sobre aquests temes de sexualitat i parella?

- a. Mare/pare.
- b. Germans/es o altres familiars.
- c. Parella.
- d. Professorat o personal de l'institut.
- e. Amistats i companys/es.
- f. Televisió/ radio/ llibres/ revistes.
- g. Internet.
- h. Parròquia o grup religiós.
- i. Ningú.
- j. Altres. Qui?

Actual procedència d'Info

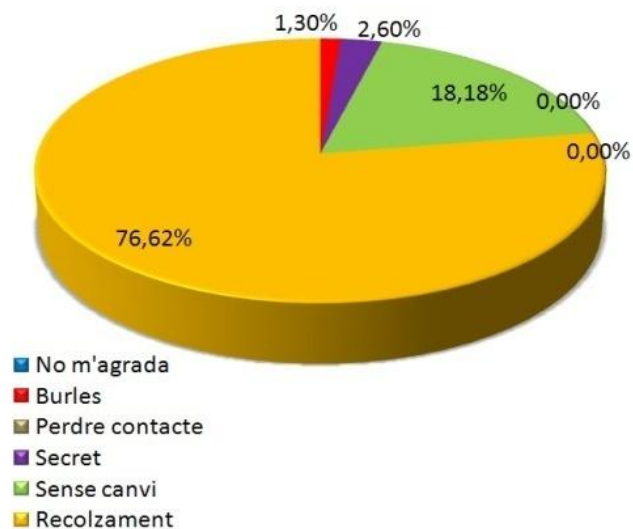
Així doncs, i comparant amb la gràfica anterior, les **Amistats** i els **Mitjans de comunicació** i **Internet** juguen un **paper importantíssim** a l'hora de la informació i el coneixement, i són els propis alumnes que demanen una major implicació tant dels familiars com dels professors, juntament amb xerrades o debats.

17. Pregunta 13

La finalitat d'aquesta pregunta és detallar si encara existeix el fet de que si es tracta amb una persona LGTB o *gay friendly* s'adquireix l'estigma d'homosexual.

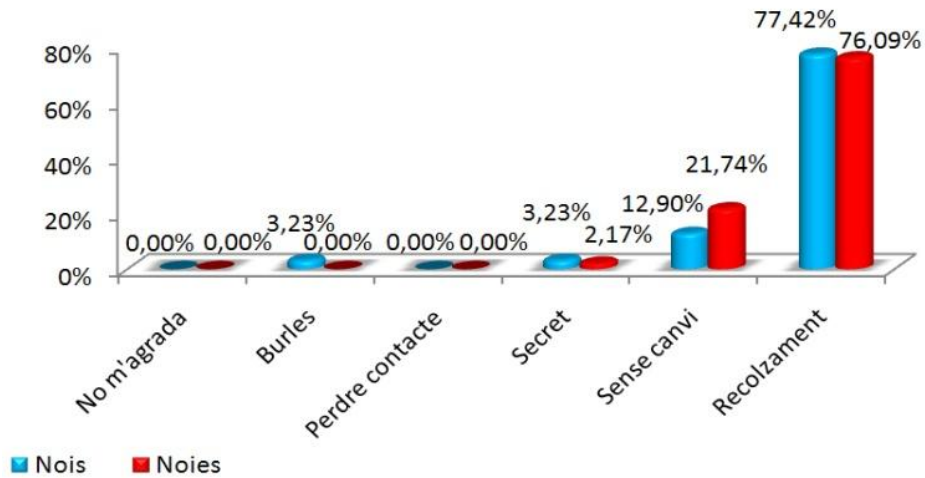
13. Si algun company o companya et diu que el seu pare és gai o la seva mare és lesbiana. Què faries?
- No m'agrada que hi hagi gent així i s'ho faria saber.
  - Ho diria a tothom per a burlar-me d'ell/a.
  - Deixaria de tenir contacte amb aquesta persona.
  - Seguiria tenint la meva amistat, però li demanaria que no ho digués a ningú.
  - No canviaria la meva relació amb aquesta persona.
  - Li agrairia que tingués la confiança de dir-m'ho i el recolzaria si fes falta.

Pare LGTB de company

59 persones, el **76,62%**, tindrien una actitud **recolzament** vers al seu company/a. Això vol dir que existeix no només una consciència de que ser homosexual no és negatiu, si no que a més saben que el seu company pot patir per aquest motiu. Un 18,18%, 14 persones, no tindrien cap canvi en la relació amb aquesta persona, mentre que 2 persones (2,60%) li demanarien que ho mantingués en secret i **1 persona (1,30%) ho diria a tothom perquè se'n burlessin.**

Sexe/Pare LGTB de...

En el gràfic per sexes s'observa que, en aquest cas, els nois tindrien una actitud de recolzament més gran que les noies, tot i que a la vegada, són els més propensos a demanar-li que ho mantingui en secret o a fer-ne burles.

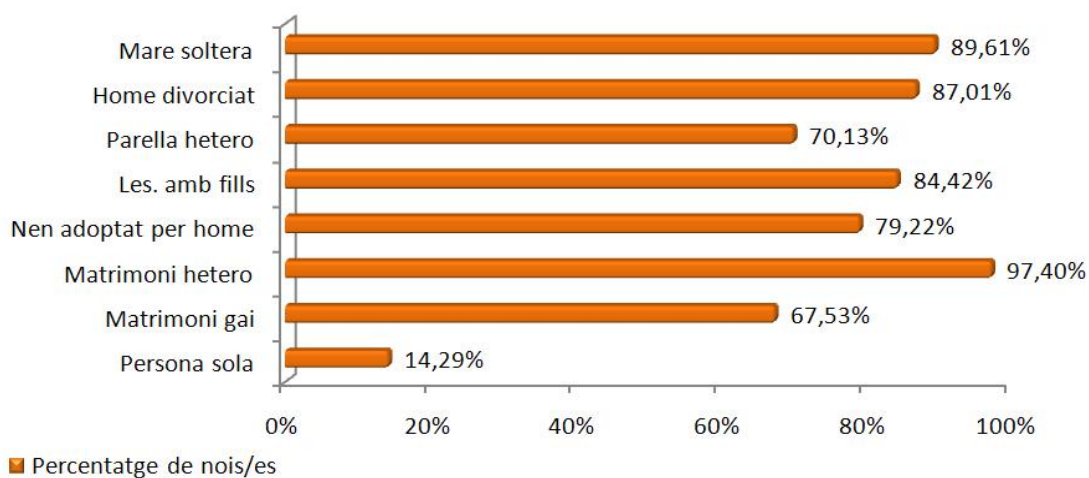
18. Pregunta 14

Amb la pregunta 14 s'intenta conèixer la opinió dels enquestats sobre els diferents models de família que es troben a la nostra societat i a la vegada descobrir que és per a ells una família.

14. Marca amb una X tots els exemples de la llista que consideres que son famílies:

- Una mare soltera i els seus fills/es.
- Un home divorciat amb fills casat amb una altra dona amb fills.
- Una parella d'home i dona sense fills/filles que conviuen sense casar-se.
- Una parella de dones i els seus fills/es.
- Un nen acollit per un home.
- Una parella d'home i dona amb els seus fills.
- Una parella d'homes casats sense fills.
- Una persona que no te parella i viu sola.

Models familiars

Segons aquest gràfic, es manté com a model familiar estable el matrimoni heterosexual convencional amb fills tot i que no molt lluny apareixen altres tipus familiars: Mare soltera, Divorciats, Dues dones amb fills, ... Així doncs, sembla ser que el que determina veritablement la pertinència al terme “**família**” és el fet de que existeixin **fills en comú** i no pas la unió de dues persones.

19. *Pregunta 15*

La finalitat de la darrera pregunta no és valorar estadísticament el nombre de gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals de l'institut, si no conèixer el nombre de persones sobre les que pot afectar qualsevol comportament o acte homòfob que pugui ocórrer en el centre.

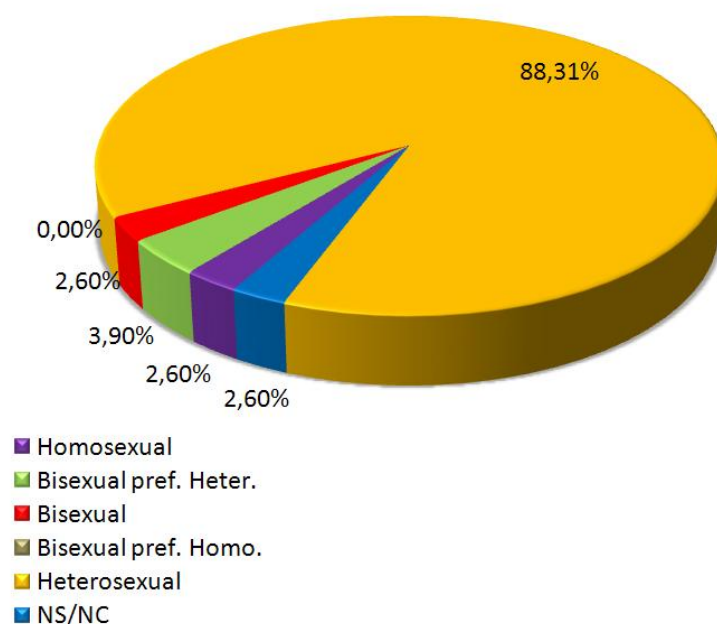
15. *Normalment sents atracció física i amorosa:*

- a. *Sempre per nois.*
- b. *La major part de les vegades per nois i de vegades per noies.*
- c. *Noies i nois per igual.*
- d. *La major part de les vegades per noies i de vegades per nois.*
- e. *Sempre per noies.*
- f. *No ho tinc clar.*
- g. *Prefereixo no contestar a aquesta pregunta.*

A partir de les respostes donades a la última pregunta, s'han classificat els resultats per:

1. *Homosexual.*
2. *Bisexual preferència heterosexual.*
3. *Bisexual.*
4. *Bisexual preferència homosexual.*
5. *Heterosexual.*
6. *No se/No contesto.*

Orientacions sexuals

68 persones (88,31%) es declaren heterossexuals i 2 persones prefereixen no contestar aquesta pregunta. Observem doncs, que efectivament **existeix una població LGTB** l'institut, del **9,1%**, que rebrà els efectes negatius de qualsevol atac homòfob, ja sigui cap a ells mateixos o cap a l'homosexualitat en sí. Per tant, aproximadament un 10%, **és una població suficientment important per a prendre mesures per tal de protegir-los contra allò que pugui afectar al seu rendiment acadèmic i la seva integritat personal.**

20. Conclusions

Com a conclusió es pot dir que, en general, la població enquestada mostra una actitud favorable vers els homosexuals, bisexuals i transsexuals i l'homosexualitat, bisexualitat i transsexualitat, però existeix també un cert percentatge, que sol rondar el 5%, que mostra opcions marcadament homòfobs.

S'ha de subratllar el fet d'haver clares **diferències en les respostes segons el sexe** dels alumnes, essent les noies més obertes i tolerants davant l'homosexualitat. A la vegada sembla que aquells joves que tenen una relació pròxima amb persones homosexuals, bisexuals o transsexuals solen mostrar una actitud més positiva, encara que això no queda clar a totes les preguntes.

Són diversos els **elements negatius** que cal destacar extrets a partir dels resultats d'aquest estudi:

- El **85,71%** dels enquestats **reconeix haver presenciat insults** referents a l'homosexualitat com a mostra d'homofòbia més lleu.
- Els adolescents enquestats no tenen cap referència directe sobre la transsexualitat més enllà de la que apareix en la televisió o en el món de l'espectacle.
- El **29,87%** reconeix haver **patit atacs homòfobs** independentment d'ésser homosexuals, heterosexuals o bisexuals.
- El **29,03% dels nois** enquestats es sentirien **incòmodes** de veure una **parella d'homes mostrant el seu afecte en públic**, essent el 22,58% si la parella sigues de dues dones.
- Només un **46,75%** dels alumnes creuen que **trobarien suport** si es donés el cas de que fossin homosexuals, bisexuals o transsexuals.
- **Més del 50% demanen més informació** sobre Sexualitat i Relacions amoroses i/o de parella ja que creuen que la que posseeixen és insuficient.
- El **80,52%** dels nois i noies enquestats reconeixen que **a l'Institut es tracta de manera injusta a les persones LGTB.**

- **9,1%** es **consideren gais, lesbianes o bisexuals** i sobre elles recau la major part dels atacs homòfobs que dia a dia ocorren al centre, ja sigui de forma directa cap a la seva persona o cap a l'homosexualitat.

D'altra banda cal esmentar també diversos **elements positius**:

- El **93,51%** dels enquestats declara que **alguna persona LGTB forma part del seu entorn**.
- El **94,81%** consideren que **no és correcte tractar amb menyspreu** a les persones homosexuals, bisexuals o transsexuals.
- **Més del 60%** dels nois i noies **reconeixen el matrimoni homosexual** com a fundador d'una possible família.
- El **76,62%** dels alumnes **recolzarien un company** en el cas de que aquest ho necessites pel fet de que el seu **pare** o la seva **mare** sigues **homosexual**.
- Un **10%** aproximadament dels enquestats consideraria **beneficiós** el fet de tenir un **professor homosexual**.

S'ha de tenir en compte que els temes sobre sexualitat provoquen al subjecte que respon als qüestionaris una certa inhibició, encara que siguin anònims, que pot influir a les respostes i, sobretot, si es tracta d'una població adolescent, com és el cas.

21. Annex. Enquesta.

Curso: _____

Código: _____

ENCUESTA SOBRE ADOLESCENCIA Y DIVERSIDAD SEXUAL

Te recordamos que esta encuesta es anónima y confidencial

Edad: _____ Sexo: Chico Chica

Lugar de nacimiento (provincia / país): _____

Lugar de nacimiento de tus padres (provincia / país): _____

¿Cuál es tu religión? Ninguna Católica Musulmana Judía Otra, ¿cuál? _____

1. Referido a la orientación sexual homosexual:	Has escuchado o presenciado	Has realizado o utilizado	Te han dicho o hecho
Insultos: maricón, bollera, sarasa, tortillera, travelo, ...	☐	☐	☐
Hablar mal, comentarios negativos, rumores, ...	☐	☐	☐
Burlas, imitaciones, gestos, ...	☐	☐	☐
Amenazas.	☐	☐	☐
Tirar cosas, golpes, empujones, ...	☐	☐	☐
Palizas.	☐	☐	☐
Dejar de hablar, ignorar, no dejar participar, aislar, ...	☐	☐	☐

2. ¿Conoces a personas que sean gays, lesbianas, bisexuales o transexuales?

	Gay	Lesbiana	Bisexual	Transexual
No conozco a nadie.	☐	☐	☐	☐
Amistades cercanas.	☐	☐	☐	☐
Compañeros/as del instituto.	☐	☐	☐	☐
Conocidos.	☐	☐	☐	☐
Familiares.	☐	☐	☐	☐
Profesores/as.	☐	☐	☐	☐
Personajes históricos y literarios. ¿Cuáles?	☐	☐	☐	☐
Personajes de la tele, cine, etc. ¿Cuáles?	☐	☐	☐	☐
No entiendo la palabra.	☐	☐	☐	☐

Esta encuesta es totalmente anónima. Si lo necesitas, en todas las preguntas puedes marcar más de una respuesta. Al terminar la encuesta dóblala por la mitad y entrégala al profesor/a. Sólo será leída por el equipo investigador.

3. ¿Qué te parece que una pareja de dos hombres muestre sus sentimientos en público de la misma manera que una pareja de hombre y mujer (besos, abrazos, caminar de la mano, ...)?

- Me parece mal, no deberían hacerlo.
 Me da asco verlo.
 Me da igual que lo hagan, pero no en público.
 Me parece bien.

4. ¿Qué te parece que una pareja de dos mujeres muestre sus sentimientos en público de la misma manera que una pareja de hombre y mujer (besos, abrazos, caminar de la mano, ...)?

- Me parece mal, no deberían hacerlo.
 Me da asco verlo.
 Me da igual que lo hagan, pero no en público.
 Me parece bien.

5. ¿Crees que es correcto tratar con desprecio a personas a las que les gustan las personas de su mismo sexo?

- NO es correcto.
 SI es correcto.
 Depende del caso. ¿En qué casos sería correcto?
- _____
- _____
- _____

6. ¿Si un profesor/a te dice que es homosexual...?

- Sería un motivo para burlarme de él/ella.
 Los/as gays, lesbianas, bisexuales, transexuales no deben ser profesores/as.
 Se lo diría a mi familia para que pusieran una queja en el instituto.
 Lo importante es que sea un buen profesor/a, no su orientación sexual.
 Me gustaría porque creo que podría aportarme mucho.

7.1. ¿Cómo crees que se trata en la familia a gays, lesbianas, bisexuales y transexuales?

- De forma más injusta
 Como a todos/as las demás
 De forma más favorable

7.2. ¿Cómo crees que se trata en el instituto a gays, lesbianas, bisexuales y transexuales?

- De forma más injusta
 Como a todos/as las demás
 De forma más favorable

7.3. ¿Cómo crees que se trata en la sociedad en general a gays, lesbianas, bisexuales y transexuales?

- De forma más injusta
 Como a todos/as las demás
 De forma más favorable

Per a un món ple de Colors

Homofòbia a l'IES Estela Ibèrica

8. Si tu companyero/a de al lado te dice que es gay, lesbiana, bisexual, o transexual, ¿cómo reaccionarías?

	Gay	Lesbiana	Bisexual	Transexual
Intentaría cambiarme de sitio.	☐	☐	☐	☐
No haría nada, pero me sentiría un poco incómodo/a	☐	☐	☐	☐
No cambiaría mi actitud, todo seguiría igual.	☐	☐	☐	☐
Sentiría más confianza con esa persona y la apoyaría.	☐	☐	☐	☐
Intentaría ligar con esa persona.	☐	☐	☐	☐

9. Si fueses o pensasen que eres gay, lesbiana, bisexual, o transexual, ¿cuál cree que sería la reacción de...?

	Familia	Amistades	Profesorado	Compañeros/as
Me pegarían o darían una paliza.	☐	☐	☐	☐
Me rechazarían.	☐	☐	☐	☐
Ignorarían el tema.	☐	☐	☐	☐
No sé cómo reaccionarían.	☐	☐	☐	☐
Me apoyarían.	☐	☐	☐	☐
Intentarían que cambiara.	☐	☐	☐	☐

10. ¿De cuál de estos temas te gustaría saber más?

- Sexualidad
- Diversidad sexual (homosexualidad, lesbianismo, bisexualidad)
- Transexualidad
- Relaciones amorosas y/o de pareja
- Distintos modelos de familias
- Otros temas, ¿cuáles? _____

11. ¿Quién te gustaría que te diera información sobre estos temas de sexualidad y pareja?

- Madre / padre.
- Hermanos/as u otros familiares.
- Pareja.
- Profesorado o personal del instituto.
- Amistades y compañeros/as.
- Televisión / radio / libros / revistas.
- Internet.
- Parroquia o grupo religioso.
- Nadie.
- Otros ¿Cuáles? _____

12. ¿Dónde consigues ahora la información sobre estos temas de sexualidad y pareja?

- Madre / padre.
- Hermanos/as u otros familiares.
- Pareja.
- Profesorado o personal del instituto.
- Amistades y compañeros/as.
- Televisión / radio / libros / revistas.
- Internet.
- Parroquia o grupo religioso.
- Nadie.
- Otros ¿Cuáles? _____

13. Si algún compañero o compañera te dice que su padre es gay o su madre lesbiana, ¿qué harías?

- No me gusta que haya gente así y se lo haría saber. Se lo diría a todo el mundo para burlarme de él o ella.
- Dejaría de tener contacto con él o con ella.
- Seguiría teniendo mi amistad, pero le pediría que no lo dijera a nadie.
- No cambiaría nada de mi relación con esa persona.
- Agradecería que tuviese la confianza de decírmelo y le apoyaría si lo necesitase.

14. Marca con una X todos los ejemplos de esta lista que consideres que son familias:

- Una madre soltera y sus hijos/as.
- Un hombre divorciado con hijos casado con otra mujer con hijos.
- Una pareja de hombre y mujer sin hijos/as que conviven sin casarse.
- Una pareja de mujeres y sus hijos/as.
- Un niño acogido por un hombre.
- Una pareja de hombre y mujer con sus hijos/as.
- Una pareja de hombres casados sin hijos.
- Una persona que no tiene pareja y vive sola.

15. Normalmente sientes atracción física y amorosa:

- Siempre por chicos.
- La mayor parte de las veces por chicos y a veces por chicas.
- Por chicas y chicos por igual.
- La mayor parte de las veces por chicos y a veces por chicas.
- Por chicas y chicos por igual.
- La mayor parte de las veces por chicas y a veces por chicos.
- Siempre por chicas.
- No lo tengo claro.
- Prefiero no contestar a esta pregunta.

16. ¿Quieres añadir algún comentario?

III. LA JUNGLA DE LES AULES. LGTB UNA PRESA FÀCIL

Des dels estudiants

ESTUDI ANTROPOLÒGIC

“Hauríem de fer més debats com aquests. Tenim un munt de temes que als adolescents ens preocupem o tenim una opinió i, tot i això, ens passem les hores de tutoria sense fer res. La xerrada d'avui m'ha servit per treure molta porqueria que duia a sobre”.

(noia)

1. Introducció

Per tal de reflectir d'una manera clara i directa allò que cada dia ocorre a l'institut i que, difícilment, pot ser representat amb sinceritat en una enquesta, s'ha volgut anar-ho a cercar a les persones que ho viuen en primera persona: els estudiants. L'objectiu de l'Antropologia social és posar sobre la taula els problemes socials, centrant-se en l'efecte a la vida d'individus concrets.

Per tal d'adquirir aquesta informació directa, es proposa la realització d'una xerrada-debat per a uns quants alumnes de batxillerat triats a l'atzar. En ella si formularan qüestions relacionades amb l'Homofòbia, deixant que els propis alumnes diguin la seva opinió i aportant-t'hi informació en el cas de que aquella que posseeixin sigui errònia o inexacte. Aquest col·loqui serà enregistrat per tant de no perdre cap opinió que sigui d'importància rellevant per concloure i exemplificar l'apartat corresponent.

Així doncs, la metodologia utilitzada, pròpia de l'Antropologia Social, per determinar aquest estudi quantitatiu ha sigut:

- Estudi de documents i dossiers especialitzats.
- Col·loqui entre set alumnes: 4 noies i 3 nois, i un moderador, tots de segon de batxillerat, d'una hora de durada aproximadament.
- Anàlisi de l'enregistrament obtingut del debat.

La informació ha estat recollida a la tertúlia realitzada divendres 14 de desembre durant l'hora de tutoria per part d'un equip d'enregistrament (gravadora). El moderador controlava el debat mitjançant una pauta preestablerta, extreta a partir d'un guió facilitat per COGAM¹³ (adquirible al web del col·lectiu) amb el qual s'intentà arribar a tots els aspectes de la realitat LGTB. Els punts tractats varen ser: definicions i reaccions, què és l'homofòbia, estereotips, visibilitat, drets i la qüestió de: «*Existeix l'Homofòbia?*».

Amb l'apartat destinat al professorat s'ha volgut dotar d'una subcategoria especial, considerant que és en l'educador en qui l'alumne veu el seu model de futur com a persona.

L'amplitud d'aquest estudi qualitatiu és bastant restringit, ja que queda delimitat a un marge d'edat molt estret. Per tant, és important realitzar, en un futur, estudis més amplis per tal de conèixer la verdadera dimensió, ja que tal com varen dir els alumnes, en aquest tema, la generació té un paper molt important: “*un nen de primer és un crio, si veu que una noia ve a buscar a la seva novia a l'institut i li fa un petó, el primer que farà serà assenyalar amb el dit i començar a cridar «bolleras», en canvi, nosaltres que ja estem més acostumats, senzillament ens direm «vaja, no sabia que sortís amb algú»*” (noia).

---

¹³ COGAM, Comisión de Educación. *Guión para Charlas en Institutos*. COGAM, Madrid, 2004

1.2. Llenguatge

S'ha volgut, primer de tot, observar el llenguatge utilitzat, ja que reflecteix d'una manera clara el proposat arrel de l'enquesta.

1.2.1. Utilització de la 3ª persona.

Quan es parla d'homosexualitat com una cosa acceptada fan servir la pròpia persona amb expressions com: «Jo crec», «per a mi», etc. Mentre que quan es parla d'actes homòfobs, sempre s'acusa a una tercera persona o, sobretot, a la societat en si, oblidant-se que tant gais i lesbianes com ells mateixos, formen part d'aquesta societat: **tothom veu discriminació, però ningú la provoca**. És important doncs, remarcar, que existeix aquesta consciència de respecte vers a persones LGTB.

1.2.2. Lèxic

L'aparició de paraules com *mariquita* o *camionera* ha estat freqüent al llarg del col·loqui, la novetat és que sembla ser que aquest mots ja no són utilitzats com a insult si no com a mer sinònim d'homosexual. Aquest és un aspecte important ja que, **al perdre el significat negatiu d'aquestes paraules, es perd la visió negativa de l'homosexualitat**.

2. Definicions i reaccions

En aquesta fase s'ha volgut conèixer la informació que posseeix l'alumnat sobre diversitat sexual, gènere i orientació sexual.

La tertúlia comença amb la formulació de la següent pregunta: «Què és l'homosexualitat?» la primera resposta que rebem, a la que tothom assenteix, és: *“l'atracció que sent una persona cap a persones del seu mateix sexe”*. (noia)

Sembla ser, que les definicions es troben aparentment establertes. Així doncs, a la pregunta «què és l'heterosexualitat?», responen exactament igual excepte canviant el destinatari de l'atracció per una persona del sexe contrari.

Referent a la bisexualitat, apareixen les primeres disputes. Tot i que la definició donada és la correcta: atracció cap a una persona indiferentment del seu sexe, no queda clar quan s'és heterosexual amb curiositat, homosexual reprimat, viciós, etc. **Una idea generalitzada és que la bisexualitat plena no existeix**, si no que hi haurà un sexe que atragui més que l'altre:

“sempre et tirarà més el peix o la carn, t'agradaran les dues coses, però una t'agradarà més” (noi)

En quant a la **transsexualitat**, s'ha de destacar el **desconeixement** que es té. A la pregunta sobre «què és la transsexualitat?» només s'atreveix a respondre un noi, que ho fa de la següent manera: *“un transsexual és un noi que se sent noia, que li agrada vestir-se de noia, i per això se l'acaba tallant”*. Aquí apareixen diversos factors que cal remarcar. El més evident és que, per norma social, quan es parla de transsexualitat sempre s'associa a la transsexualitat femenina, evitant la masculina. A la vegada, es té la idea del transsexual com una persona que *“li agrada”* pertànyer al sexe contrari, **confont-lo amb un travestí**. També sembla ser, i fomentades per les paraules expressades per la presentadora d'un conegut *reality show* referint-se a una concursant transgènere¹⁴, que es manté la idea de que un transsexual només ho és un cop s'ha sotmès a una operació de reassignació de genitals, qualificant aquella persona que es troba en tractament com alguna cosa “entremig” o “rara”. També s'associa la transsexualitat amb la prostitució.

“Un transsexual ho és quan ja s'ha operat, no?” (noi)

“a mi el que no m'agrada de les transsexuals no es que abans tinguessin penis, si no les destoces que es fan a la cara per semblar més femenines” (noi)

“són aquelles del Camp Nou? (referint-se a prostitutes transsexuals)”
(noia)

---

¹⁴ BREVES NACIONAL. “El Presentador Mercedes Milá”. Revista *Zero*, nº 103, pàgina 38, Madrid, desembre 2007.

Vers a les reaccions quan presenciem qualsevol acte que sigui o recordi a l'homosexualitat, reconeixem que existeix una curiositat, però que és deguda a la novetat, i no a l'homosexualitat en sí. *“Al principi et sorprèn, perquè no és una cosa comuna o no ho havies vist mai, però és com si et diuen que aquell noi amb qui parla una coneguda és el seu novio i et poses les ulleres per veure'l més bé. No son ganes de fer mal, si no que som unes xafarderes”* (noia)

3. Què és l'Homofòbia?

“por al sexe?” (noi)

“no seria com el racisme per als gais?” (noia)

Al sol·licitar per el significat del mot “Homofòbia”, un noi pregunta: *“I què és? És que no en tinc ni idea”*. Aquest desconeixement és un clar exemple de que existeix una espècie de silenci, la finalitat del qual, és mostrar la opinió de que “això aquí no passa”. Aquesta percepció ve sustentada en el fet que a l'escola s'educa en contra de la discriminació racial (xenofòbia) o per sexes (sexisme) i no s'afegeix un altre cas d'exclusió social com seria l'homofòbia. **Mantenint aquesta desinformació es crea una negació de l'existència del problema, cosa que produeix un efecte negatiu en la víctima de l'atac. Com es pot ésser víctima d'una cosa que no existeix?**

En canvi, un cop s'explica el significat d'Homofòbia, els alumnes coneixen la seva aplicació, y no dubten en explicar casos viscuts per ells mateixos, companys, o, fins i tot, amb professors. Un noi ens explica que ell creu, que si utilitzéssim les paraules de “*marica*” o “*camionera*” com a noms i no com a despectius, perdrien la seva càrrega negativa.

“que vulgars són aquest insults.. (maricón, bollera, etc.)” (noi)

A la vegada, existeix una opinió mútua de que els nois/homes són més homòfobs que les noies/dones. L'explicació que donen és que la relació afectiva entre dones està més ben vista des de fa més temps que les relacions entre homes, i, per tant, el trencament d'aquesta separació entre homes suposa un cop cap a la

masculinitat de l'home. Aquesta vessant ve fomentada pel fet que l'home homòfob pateix l'aversion cap a la parella gai però no cap a la parella lèsbica, sempre i quan dins la part lèsbica hi intervingui finalment l'home d'algun mode. Així doncs, tampoc vol dir que toleri el lesbianisme, si no que redueix la parella lèsbica solament a l'àmbit sexual i sota la subjugació de l'home. Per tant, es podria afirmar, que **l'home homòfob és**, a la vegada, **un sexista**. En canvi, les dones, al tenir més afinitat entre elles i, també, ser un sector de lluita en contra del reglament sexista vers la societat, solen ser més comprensives. Tot i això, reconeixen que no s'ha de generalitzar, ja que poden haver-hi homes molt liberals i dones molt tancades de ment.

“entre noies fa més temps que ens agafem de la mà” (noia)

4. Estereotips

Per tal d'identificar a un homosexual, els estereotips hi segueixen jugant un paper molt important, però afirmen que, fins que no “surts de l'armari” no ho pots saber segur. Gestos, agudeses de la veu, paraules clau, etc. solen ser elements utilitzats alhora de col·locar l'etiqueta d'homosexual o heterosexual, però, sobretot, l'amanerament és un factor clau per a la classificació.

Sovint s'associa la “ploma” amb una falta de masculinitat o feminitat segons el propi sexe i, per tant, el fet de tenir “ploma” automàticament qualifica al subjecte d'homosexual per als ulls de la societat, independentment de la veritable sexualitat de l'individu.

“L'altre dia, a la Maquinista, ens estaven seguint uns nois, i vam veure un noi quadrat que venia cap a nosaltres per a l'altre cantó i vam pensar de demanar-li ajuda. Però quan es va acostar, anava parlant per telèfon, i vam dir: «Aquest ens ha de protegir?» Tenia massa ploma per poder barallar-se amb algú. No m'agrada pensar-ho, però inconscientment ho faig” (noia)

Al fet de la ploma, troben el seu origen en la societat i l'entorn. És a dir, que un gai es comporti de forma femenina és pel fet que es relaciona més amb noies o que

imita a les noies perquè és l'únic mètode que coneix per atraure a un altre noi, del mateix mode que una noia lesbiana. **No consideren discriminatòria la ploma, sempre i quant no suposi una sobreactuació** o un teatre dut a terme per la persona homosexual per destacar sobre la resta, després si que es recrimina.

“jo no puc amb les Reines. Si vols que et tractin correctament, tracta correctament a la resta i no tinguis tants fums que se't cremarà la perruca”(noi)

Per tant, classificant l'amanerament com un factor social, es proposa una nova qüestió: «l'homosexualitat es pot encomanar?». Es troben profundament d'acord en que l'homosexualitat no és una malaltia i, encara menys, contagiosa, però sí remarquen que una pràctica homosexual pot obrir la ment a una persona que fins ara s'havia cregut heterosexual i veritablement sentia atracció cap a persones del mateix sexe, i que és això el que la ment homòfoba associa com a “malaltia encomanada”.

“jo tinc un amic que per la insistència d'altres al final es va adonar de que ell mateix era gai” (noi)

A la vegada, consideren que, avui en dia, el fet de tenir amistats homosexuals ja no recau en la persona l'estigma de la seva possible homosexualitat. Ho consideren completament del passat, ja que diuen que, actualment, a cada grup d'amics n'hi ha una persona homosexual com a mínim.

“ja no es pot acusar a algú d'homosexual per tenir contacte amb un homosexual, perquè si no, ho seriem tots” (noi)

5. Visibilitat

“em fa gràcia lo de sortir de l'armari. Automàticament et converteixen en una polilla” (noi)

El fet de sortir de l'armari ho consideren com una necessitat, ja que la sexualitat d'una persona influeix molt en el seu comportament. Però també, s'ha de moderar

els llocs on es realitza aquesta sortida, perquè no a tot arreu es pot trobar la mateixa reacció.

“és una cosa teva, que t'agradi o no ets així, per tant has d'acceptar el que t'ha tocat i dir-ho a altres persones és el millor mode. Si encara no t'acceptes, al menys tindràs un suport” (noia)

El cas de la influència de la sexualitat en el comportament queda reflectida, sobretot, en les converses entre amics o companys d'aula. A l'adolescència, i encara més durant l'edat dels participants del debat, els nois i noies surten, es relacionen, van a discoteques, etc. Tots coincideixen que, mentre que una noia o noi heterosexual explicarien el seu cap de setmana als amics amb tot mena de detalls: companyia, rotllos o relacions sexuals, una persona homosexual que resta a l'armari, tot i que podria narrar-ho canviant el sexe de les persones amb qui s'ha relacionat seguint una suposada heterosexualitat, d'una forma inconscient acaba sense dir res i s'aparta de la resta de joves, cosa que dificulta pròpiament la relació. Els companys de classe suposen que no els hi ho vol explicar perquè no hi té suficient confiança, i el jove homosexual no se sent recolzat per el seu entorn.

“escolta, però no parla” (noia)

L'opinió d'una noia reflecteix clarament una visió de l'objectiu de la sortida de l'armari: *“quan una persona ho diu és perquè vol saber l'opinió de les altres persones. Avui en dia, normalment, ho acceptes, no hi veus cap inconvenient. Així la persona es queda com més tranquil·la, perquè sap que pot explicar les coses i no es sorprendran cada cop que digui: amb el meu novio o amb la meva novia”*.

Així doncs, arriben a l'acord de que la “sortida de l'armari” es imprescindible per pertànyer a un grup d'amics, ja que així tothom podrà comprendre, parlar, i recolzar al jove homosexual si ho necessita i no tindrà que patir-ho en silenci, ja que, la finalitat de l'amistat, és poder compartir tant les coses bones com les dolentes.

5.1. Amistats

Front a la reacció que tindrien si algun conegut els hi confessa la seva homosexualitat, bàsicament consistiria en la normalitat. Si és un amic pròxim o un familiar proper, doncs establiria una mica més de curiositat de tot el que ha viscut aquella personat “d’amagat”, però en general la resposta és la normalitat. Tot i això, consideren molt important la mentalitat de la persona que rep la informació: **ells poden acceptar-ho com la cosa més natural del món, però no tothom pensa així.**

“Et poses a parlar amb una noia nova de la feina, i et diu: la meva novia. Amb això ja entens que és lesbiana i reacciones normal. Però és difícil que tothom reaccioni així” (noia)

Consideren, també, que en una ciutat petita, com és Santa Perpètua, el fet de que una persona proclami la seva homosexualitat, suposa una etiqueta de la que li costarà desprendre's.

“més d'un al poble ha dit que és alguna cosa i la gent ja comença: sí funalito de tal, el que és maricón o lesbiana” (noi)

5.2. Família

En quant a com reaccionarien a casa seva si els hi confessessin la seva homosexualitat les respostes son molt dispers, però en general correspondrien a **una primera sorpresa o dubte** per part dels pares **seguit d'una acceptació**. Creuen, però, que la preocupació de la família seria més pel fet de: «Què diran?» que per l'homosexualitat del fill. Només el cas d'una noia, els pares de la qual estan divorciats i viu amb la seva mare, que diu que mentre ella ho acceptaria sense problemes, el seu pare segurament deixaria de parlar-li: *“la meva mare em diria: «què? Ara vindran noies per casa»? , i tant normal, el meu pare en canvi, que encara que sigui el meu pare he de dir que és un masclista, no s'ho empassaria massa bé”*.

Posant el cas de que ho confessessin a un germà, que és més proper en edat, la reacció seria més bona, ja que consideren que ja ha viscut amb la idea de que existeix una realitat homosexual, per tant no li sorprendria com als pares.

“si jo li digués a la meva germana que sóc lesbiana, em sembla que es quedaria igual, perquè ella ja ha vist lesbianes i sap que no és res dolent” (noia)

És curiosa la comparació que fa una noia, referent al recanvi generacional, sobre l'homofòbia i el franquisme: *“és com l'època de Franco: abans hi havia molt gent que el recolzava i cada cop va a menys. Crec que un cop vagi desapareixent la visió negativa, arribarà un punt que estarà plenament acceptat”.*

5.3. Institut

L'acceptació que trobarien a casa o amb les amistats no es correspon a la que trobarien a l'institut. Consideren que d'un cert mode podrien portar la seva vida exterior al centre del mateix mode que una parella heterosexual, com per exemple: una noia lesbiana ve a recollir a la seva parella a la porta de l'institut i es fan un petó, però no podrien evitar una onada de rumors: no les pegarien o maltractarien, però haurien de suportar burles i comentaris, sobretot per part dels alumnes més joves, els quals consideren que no tenen consciència per saber del que realment es riuen. Per tant, és important remarca la percepció que tenen els alumnes més grans sobre els més joves: **vénen de Primària amb comportaments homòfobs que en poques ocasions són corregits a l'ESO.**

“si ve el meu novio i em dóna un petó, als meus amics no els hi semblaria estrany, en canvi, un mocós, s'estarà rient tota la vida” (noi)

5.4. Educació

La visió que tenen de l'Educació vers l'homosexualitat es bastant dispar. No consideren necessari que al explicar la vida d'un personatge il·lustre o històric aparegui la seva sexualitat, sempre i quant no hi tingues especial rellevància. Un

exemple clar és el de l'escriptor granadí Federico García Lorca, l'homosexualitat del qual va influir profundament en la seva obra, i del qual a cap llibre de text apareix descrita la seva sexualitat. Només alguns professors descriuen aquesta influència en l'autor. A aquesta invisibilitat responen que és normal, pel fet de que els currículums són antiquats, però que a partir d'ara, que cada cop és l'homosexualitat més acceptada, mica a mica anirà apareixent referències homosexuals als personatges rellevants. A la vegada critiquen que en el sistema educacional, tampoc queda reflectida la varietat familiar, ja sigui monoparental, com mare soltera, o home divorciat amb fills casat amb una dona amb fills d'una altra relació.

“hi ha com una espècie de protocol: mare, pare, fill. Si mare o pare no hi són, família rara. Així no pots pretendre ensenyar la varietat familiar i, encara menys, la tolerància” (noi)

6. Drets

El tema dels drets reclamats per els col·lectius LGTB durant anys, i que finalment a Espanya estan plenament recollits, ho veuen d'una forma acceptable i de cap contradicció. Consideren que **un parella es pot casar independentment del sexe** i que poden adoptar fills sempre i quant els eduquin bé i amb afecte. **Un problema que hi veuen**, però, és el fet de que els fills d'una parella homoparental poden patir **discriminació degut a la sexualitat dels seus pares**.

“crec que s'haurien d'esperar un temps a adoptar nens, ja ha costat que mínimament s'acceptés el matrimoni. Anem a poc a poc” (noi)

En quant a la transsexualitat, accepten tots els drets, tot i que critiquen el programa que s'està desenvolupant a diverses comunitats autònomes que el tractament de reassignació sigui sufragat per la Seguretat Social. Consideren que és ètic que la Seguretat Social corregeixi un error biològic d'una persona com és néixer en el sexe contrari, però no consideren just que, a la vegada, una dona que ha patit càncer de mama, per exemple, no li cobreixi la reestructuració del pit.

“o tothom o ningú” (noia)

7. «Existeix l'Homòfobia?»

La resposta que donen a aquesta pregunta, després de tot el col·loqui, és la més clara i contundent de les que s'han donat fins ara:

“sí, i molta a més” (noi)

Amb aquesta qüestió es dona per finalitzat el debat.

8. Conclusions

Existeix un coneixement de la realitat homosexual o bisexual, ja sigui a través dels mitjans de comunicació, amistats o familiars. La transsexualitat, en canvi, té una profunda invisibilitat, tant per desconeixement de la transsexualitat en sí com per referents transsexuals positius.

Es veu l'homosexualitat com una realitat acceptada i legítima per la qual no senten cap mena de rebuig, tot i que consideren que aquesta opinió no és general.

Existeix una consciència d'atacs homòfobs per part de la societat. És important que reconeguin aquesta existència, ja que així podran criticar-la i condemnar-la.

L'atac o la crítica homòfoba és un factor relacionat amb l'edat de qui la produeix. És important que en el futur, doncs, s'ampliï aquest estudi a tota la població del centre i no només reservar-la als alumnes de més edat.

Els alumnes reclamen un espai on dir la seva sobre els temes que afecten la societat i exposar els seus dubtes d'un mode que, entre tots, puguin donar-hi una resposta. Les hores de Tutoria serien idònies per aquest espai.

IV. EDUCADORS COM A MODEL DE FUTUR

ESTUDI ANTROPOLÒGIC

“recordo quan va dir: el SIDA ve dels homosexuals. Em va deixar de pedra... però em va agradar el fet de que després, entre tots, li ven recriminar i discutir aquesta afirmació. No entenc com pot existir un professor que pensi així”

(noi)

1. Introducció.

Els professors i les professores tenen un paper fonamental en la correcta formació dels alumnes, no solament de coneixements, si no també personal. Al llarg del dia, l'aula és l'espai on més estona passen els infants i els adolescents, on aprenen i on es relacionen amb altres nois i noies de la seva edat. Tot i la importància de la família en l'educació dels joves, quan l'estudiant torna a casa seva no ho fa amb la resta de companys d'aula, per tant, és molt possible que els familiars no coneguin el desenvolupament social del seu adolescent. Així doncs, un dels espais idonis per a treballar les relacions socials és allà on es produeixen, el centre educatiu, i el professor, com a responsable d'un grup d'alumnes, és un dels encarregats de fer-ho.

Així doncs, l'homofòbia, com a fenomen social que és, també hauria d'ésser tractada a l'aula. **No es tracta de promoure l'homosexualitat**, ja que aquesta és una característica invariable de la persona i, per tant, **no es pot “transmetre”**, si no d'educar en l'acceptació i l'apreciació de la diversitat independentment de raça, sexe, aparença o orientació sexual i identitat de gènere.

Mitjançant l'ús de material bibliogràfic juntament amb opinions extretes directament dels alumnes, del debat de divendres 14 de desembre, i dels professors, amb unes breus enquestes¹⁵, es presentaran les característiques generals de la situació educativa de l'homofòbia juntament amb l'elaboració de tres perfils d'educadors que poden influir de manera diversa en la formació personal de l'alumne.

2. Aspectes generals. Falta de formació i escassetat de materials

El professorat no està preparat per enfrontar-se als problemes que viuen els adolescents homosexuals o en qüestionament¹⁶. És una situació comuna ja que **la formació acadèmica no contempla en cap moment la diversitat afectivo-sexual**, per tant, no es pot inculcar coneixements als alumnes que els propis educadors no han rebut. Tot i això, si que és imprescindible que tot el personal del centre mantingui unes nocions bàsiques sobre la problemàtica dels adolescents LGTB i mantenir una base de dades actualitzada en el cas de que el problema no pugui ésser tractat al centre i s'hagi de remetre cap a especialistes o col·lectius de suport.

A la vegada, quan un professor desitja tractar la diversitat afectivo-sexual, no disposa de material curricular, si no que ha de recórrer, inevitablement, a elements de pròpia elaboració o a coneixements adquirits amb l'experiència.

---

¹⁵ Realitzades per la FELGT. Formen part, juntament amb les enquestes dels alumnes, d'un estudi estatal sobre l'homofòbia al sistema educatiu espanyol.

¹⁶ És un terme utilitzat constantment a estudis de països anglosaxons que designa a aquelles persones que qüestionen la seva orientació sexual.

Malauradament, ni els currículums oficials ni els llibres tenen en compte l'orientació sexual o l'identitat de gènere. Per exemple, en cap dels manuals didàctic que s'usen el nostre centre per a la matèria de Llengua Castellana i Literatura es menciona l'homosexualitat de Federico García Lorca al parlar de la vida de l'autor i, paradoxalment, va ser un dels elements que més va influir en les seves obres i una de les causes de la seva mort. També, seria estrany el fet de trobar un esquema familiar que no fos el de pare, mare i fills a les pàgines dels llibres de text de Llengües estrangeres quan es parla d'aquests tipus de relacions personals. Amb aquest fet no només és nega l'existència de famílies homoparentals o matrimonis homosexuals, si no també els vidus/es, divorciats/es, orfes/na o adoptats/es.

Juntament, l'escàs pressupost que disposen els centres de secundària públics afecta negativament al fons bibliotecari escolar. Així doncs, si un educador intenta obtenir la informació que manca en els llibres de text amb material bibliogràfic, no trobarà cap resposta, ja que, per exemple, la biblioteca del centre està exempta de recursos sobre diversitat afectivo-sexual.

3. Invisibilitat del professorat LGTB.

La immensa majoria de professors i professores homosexuals es troben tancats a l'armari hermèticament i procuren que així segueixi. Aquest fet és accentuat en els centres privats o concertats, ja que la plaça no està guanyada amb oposicions i podria perillar per "polítiques del centre".

"mostraria la meva desavinença: un professor o professora no hauria d'anar promulgant la seva orientació sexual a l'alumna" (Professora)

Aquesta invisibilitat és causada tant per alumnes com pels propis companys. **És comuna la manifestació d'homofòbia cognitiva** (idees negatives sobre l'homosexualitat) **per part d'alguns membres del professorat** fins i tot **davant la presència de companys LGTB** i, a la vegada, **d'una porció d'alumnes**, tal com hem vist a l'estudi quantitatiu, refusarien al fet de tenir un professor homosexual. Tot i que aquesta quantitat d'estudiants és mínima, és important ja que pot afectar

a la integritat psíquica i moral del professorat LGTB. Juntament, plana l'associació d'idees entre els termes *homosexual* i *pederasta*, sobretot a l'educació infantil, factor que incrementa de forma considerable aquest ocultament.

“a mi m'és igual la sexualitat del professor, em caurà millor o pitjor, però mentre no em «tiri la canya», sigui «tio» o «tia», m'és igual” (noia)

Amb la invisibilitat dels docents homosexuals es perd un referent positiu d'homosexualitat que seria favorable tant per alumnes heterossexuals com homosexuals, per tant, s'ha de procurar la creació d'un clima correcte per facilitar la visibilitat del professorat LGTB.

4. El professor ideal. Tres perfils disponibles.

Mitjançant l'ús d'enquestes amb el professorat i opinions recollides durant la xerrada-col·loqui amb els alumnes, s'han elaborat tres perfils de personal docent segons la seva reacció vers l'homosexualitat.

4.1. L'educador homòfob.

És aquell que **emet missatges discriminatoris de l'homosexualitat** tant en l'aula com en relació amb els seus propis companys. Solen correspondre a persones de mitjana edat, d'arrel catòlica, i de caire conservador.

“hi ha professors que si s'assabentessin que tenen un alumne homosexual el discriminarien de mala manera” (noia)

Utilitza els típics recursos de la personalitat homòfoba: no procreativitat, trencament de rols, contagi del VIH... És un perfil preocupant ja que dota als estudiants d'idees errònies sobre l'homosexualitat i fomenta l'assetjament cap als alumnes LGTB.

“recordo quan va dir: el SIDA ve dels homosexuals. Em va deixar de pedra” (noi)

4.2. L'educador invisible.

Correspon amb el professor que **no tracta en cap moment la realitat homosexual**, ni positiva ni negativa. Aquest perfil té una vessant positiva ja que no promulguen l'odi cap a l'homosexualitat entre els alumnes, però aquest silenci provoca que els estudiants hagin d'utilitzar referents d'homosexualitat d'altres fonts que no sempre solen ser sempre les més adequades.

“penso que no sóc jo qui hauria de parlar sobre aquests temes”
(Professor)

És el perfil d'una persona jove o de mitjana edat i que considera que l'homosexualitat no és un tema rellevant, que no s'hauria de tractar als centres educatius, o no els hi agrada tocar el tema. Molts professors homosexuals es veuen obligats a formar part d'aquest perfil degut a la invisibilitat a que es veuen sotmesos.

4.3. L'educador *gay friendly*.

És aquell docent que **aporta informació positiva i verifica sobre l'homosexualitat** als alumnes **quan ho creu convenient o quan els mateixos estudiants reclamen** aquest coneixement. Sol correspondre a una persona jove i dinàmica que no té cap problema a l'hora d'educar els seus estudiants amb les situacions de la societat actual. És un perfil reclamat i acceptat pel alumnes.

“«Quina opinió li mereix el projecte present?» Molt positiva”
(Professora)

Aquest perfil pot tenir una espècie de censura, tant per part dels estudiants com dels propis companys o els pares, ja que es pot considerar que no sigui correcte el tracte de l'homosexualitat a les aules.

5. Conclusions

Cal formar amb uns aspectes mínims a tot el personal del centre per tal de poder combatre l'homofòbia de les aules.

És necessària l'adquisició de material de suport tant per als professors com per als alumnes ja que els currículums i els llibres de text no recullen la realitat LGTB.

S'ha de **crear un ambient d'acceptació per afavorir la visibilitat del professorat LGTB** per tal que serveixin de **referents positius** pels alumnes homosexuals, bisexuals, transsexuals i en qüestionament.

És importantíssima la desaparició del perfil d'Educador homòfob ja que atempta contra la integritat moral i psíquica de l'alumnat i professorat LGTB juntament amb la confusió que genera a la resta d'alumnes. A la vegada, el suport al perfil d'Educador *gay friendly* aportaria als estudiants referents reals i positius sobre la realitat homosexual, evitant que hagin de cercar informació a altres bandes i que aquesta sigui errònia.

L'objectiu d'aquest estudi no és assenyalar a ningú, si no la presentació dels diferents referents que posseeixen els alumnes sobre la matèria d'acceptació o no de l'homosexualitat. Per tant, qualsevol ressenya o comentari sobre actituds positives o negatives ha estat de caire impersonal i anònim amb la finalitat de no ferir la sensibilitat de les persones implicades.

6. Annex. Enquesta.

Código: _____

ENCUESTA SOBRE ADOLESCENCIA Y DIVERSIDAD SEXUAL

Encuesta para profesorado

Le recordamos que esta encuesta es anónima y confidencial

Edad: _____ Sexo: Hombre Mujer Lugar de nacimiento (provincia / país): _____

¿Cuál es su religión? Ninguna Católica Musulmana Judía Otra, ¿cuál? _____

¿Cuántos años trabajando en docencia? _____ ¿Tiene hijos/as? NO SI

1. Usted se considera: Heterosexual Bisexual Homosexual
 No me defino Prefiero no contestar Otros ¿Cuál?: _____

2. Situación de pareja: Soltera/o Pareja de hecho no registrada Pareja de hecho registrada
 Casado/a Separado/a o Divorciado/a Viuda/o
 Otra situación ¿Cuál?: _____

3. ¿Conoce a personas que sean gays, lesbianas, bisexuales o transexuales?

	Gay	Lesbiana	Bisexual	Transexual
No conozco a nadie.	☐	☐	☐	☐
Amistades cercanas.	☐	☐	☐	☐
Conocidos.	☐	☐	☐	☐
Familiares.	☐	☐	☐	☐
Profesores/as.	☐	☐	☐	☐
Personajes históricos y literarios.	☐	☐	☐	☐
¿Cuáles?				
Personajes de la tele, cine, etc.	☐	☐	☐	☐
¿Cuáles?				

Esta encuesta es totalmente anónima. Si lo necesita, en todas las preguntas puede marcar más de una respuesta. Al terminar la encuesta dóblela por la mitad y entréguela a la directiva. Sólo será leída por el equipo investigador.

4. ¿Qué le parece que una pareja de **dos hombres** muestre sus sentimientos en público de la misma manera que una pareja de hombre y mujer (besos, abrazos, caminar de la mano, ...)?

- Me parece mal, no deberían hacerlo.
 Me da asco verlo.
 Me da igual que lo hagan, pero no en público.
 Me parece bien.

5. ¿Qué le parece que una pareja de **dos mujeres** muestre sus sentimientos en público de la misma manera que una pareja de hombre y mujer (besos, abrazos, caminar de la mano, ...)?

- Me parece mal, no deberían hacerlo.
 Me da asco verlo.
 Me da igual que lo hagan, pero no en público.
 Me parece bien.

6. ¿Cómo cree que se trata a gays, lesbianas, bisexuales y transexuales?

	Familia	Alumnado	Profesorado	Sociedad
De forma más injusta	☐	☐	☐	☐
Como a todos/as las demás	☐	☐	☐	☐
De forma más favorable	☐	☐	☐	☐

7. Si un alumno o una alumna tiene alguna expresión o actitud homófoba delante de usted, como por ejemplo, insultar a alguien con la palabra "maricón" o "tortillera", hacer bromas o hacer chistes sobre homosexuales,... su reacción sería:

- No se trata de una actitud homófoba.
 Le corregiría porque no se debe insultar.
 No permitiría ese tipo de actitudes en mi presencia.
 Razonaría con él o ella por qué no debe llevarse a cabo ese tipo de acciones.
 No le daría mayor importancia, es algo normal a su edad.
 Me parece bien que exprese libremente su pensamiento sobre ese tema.
 Otras. ¿Cuáles? _____

8. Si una alumna o alumno suyo le dijera que en el Centro le excluyen porque es o piensan que es homosexual:

- Iría a hablar con la directiva o equipo educativo para comunicarlo y tomar medidas.
 Esperaría a que se solucionara el tema solo.
 Me daría pena que realmente fuera homosexual por los problemas con los que se tendrá que enfrentar en la vida.
 Hablaría con él o ella para que cambie aquello que hace que los demás piensen que es gay o lesbiana (gestos, actitudes,...).
 Otros. ¿Cuáles? _____

9. ¿Cómo reaccionaría si se entera de que un/a profesor/a de su centro de enseñanza es gay o lesbiana?

- Perdería todo mi respeto como docente.
 Los/as gays, lesbianas, bisexuales, transexuales no deben ser profesores/as.
 Mostraría mi malestar: un profesor o profesora no debería ir diciendo su orientación sexual al alumnado.
 Lo importante es que sea un buen profesor/a, no su orientación sexual.
 Me gustaría porque creo que podría aportar mucho a la Comunidad Educativa.
 Otros. ¿Cuáles? _____

10. ¿Ha habido alguna vez sobre temas de sexualidad y afectividad con su alumnado?

- NO
 SI

10.a. Si no habla de estos temas, ¿cuál es el motivo?

- Son demasiado jóvenes todavía para entenderlo.
 Me incomoda hablar de ellos.
 Me puede traer problemas innecesarios.
 No tengo mucha información al respecto y no sé cómo hacerlo.
 Pienso que no soy yo quien tiene que hablar sobre esto con él/ella.
 Las familias no quieren que se hable de diversidad sexual en el aula.
 Otros. ¿Cuáles? _____

11. Cuando hay algún personaje relevante en alguna de mis asignaturas (historia, literatura, ciencia, sociedad..) que es gay, lesbiana, bisexual o transexual:

- Siempre lo hago saber ya que los alumnos y alumnas necesitan tener todo tipo de referentes.
 Si viene al caso lo menciono, pero normalmente no lo hago.
 Es algo que nunca digo.
 No conozco personas relevantes que sean gays, lesbianas, bisexuales o transexuales.

10.b. ¿De cuál de los siguientes temas?

- Sexualidad
 Diversidad sexual (homosexualidad: gays y lesbianas, bisexualidad)
 Transexualidad
 Relaciones amorosas y/o de pareja
 Distintos modelos de familias
 De ninguno de ellos
 Otros temas, ¿cuáles? _____

VALORE DE 1 (NADA DE ACUERDO) A 5 (MUY DE ACUERDO) LAS SIGUIENTES AFIRMACIONES

12. Profesores y profesoras en general tienen suficientes herramientas para tratar la sexualidad y la diversidad sexual en el aula y en los centros educativos. _____ 1 2 3 4 5
13. Me encuentro capacitado/a para tratar la sexualidad y la diversidad sexual en el aula. _____ 1 2 3 4 5
14. Trato a mis alumnos y alumnas como si fueran todos y todas heterosexuales. _____ 1 2 3 4 5
15. Los niños/as y adolescentes que son gays, lesbianas, bisexuales o transexuales deberían ocultar su orientación sexual y de género para evitar problemas. _____ 1 2 3 4 5
16. En casi todas las aulas hay al menos uno o dos alumnos o alumnas homosexuales. _____ 1 2 3 4 5
17. Un profesor o profesora que es gay, lesbiana, bisexual o transexual probablemente tendrá problemas por su identidad de género o su orientación sexual con el alumnado. _____ 1 2 3 4 5
18. Trabajar las cuestiones de homosexualidad, transexualidad o diversidad sexual es una cuestión que sólo corresponde a profesores gays, lesbianas, bisexuales o transexuales _____ 1 2 3 4 5
19. Si se ofrecieran cursos para formación del profesorado sobre orientación sexual y género para combatir el sexismo, la homofobia y la transfobia me inscribiría. SI NO

20. Marque con una X todos los ejemplos de esta lista que considere que son familias:

☐ Una madre soltera y sus hijos/as.	☐ Una pareja de mujeres y sus hijos/as.
☐ Un hombre divorciado con hijos casado con otra mujer con hijos.	☐ Un niño acogido por un hombre.
☐ Una pareja de hombre y mujer sin hijos/as que viven juntos sin casarse.	☐ Una pareja de hombre y mujer con sus hijos/as.
	☐ Una pareja de hombres casados sin hijos.
	☐ Una persona que no tiene pareja y vive sola.

Por favor, tenga a bien contestar a las siguientes preguntas numerándolas en la hoja en blanco que se adjunta a este cuestionario. Gracias.

21. ¿Cuál es su opinión sobre la homosexualidad?
- 22.- ¿Qué opinión le merece el presente proyecto?
- 23.- ¿Hay algún tema que no ha salido en la encuesta y que considera importante?
- 24.- ¿La considera no adecuada para algún nivel educativo? ¿Por qué?
- 25.- ¿Piensa que a las familias del alumnado les pudo contrariar el cuestionario?
- 26.- ¿Qué dinámicas, diálogos, debates, ... han surgido entre el profesorado después de la encuesta?
- 27.- ¿Y con el alumnado?
- 28.- Si quiere añadir algún otro comentario, hágalo en este apartado.

MUCHAS GRACIAS POR SU COLABORACIÓN

V. LA JUNGLA DE LES AULES. BULLYING ANTI-GAI

Des dels estudiants LGTB

ESTUDI ANTROPOLÒGIC

“Sóc gai i ho sé des de fa 4 o 5 anys aprox. [...] La veritat és que jo al principi no en tenia ni idea, no sabia ni que existia la possibilitat de l'homosexualitat, i els qui m'ho varen «fer veure» varen ser els meus companys de classe quan anàvem a 4t de primària crec.”

Sawyer, Entrevistes

1. Introducció

Fins ara s'han recollit les diferents visions que es tenen sobre l'homosexualitat i l'homofòbia des dels dos àmbits que formen un institut: alumnes i professors. Tot i això, manca una percepció força important i que de moment no ha estat reflectida de forma clara en cap porció del present informe, **l'alumnat LGTB**.

Així doncs, **la finalitat de la tercera i última part de l'estudi antropològic** d'aquest treball de recerca **consistirà en conèixer les situacions homòfobes que dia a dia poden rebre els adolescents homosexuals del nostre centre** així com **els estralls psicològics** que poden tenir aquestes en **el seu estat d'ànim, els seus estudis**, i en definitiva, **la seva estabilitat emocional**. Per tant, els punts tractats en aquesta secció seran: el procés de construcció d'una identitat, el dia a dia d'un adolescent LGTB, bullying anti-gai i conseqüències de l'homofòbia.

La metodologia utilitzada consistirà amb una síntesi de bibliografia específica, la qual s'exemplificarà amb les citacions extretes de dues entrevistes realitzades prèviament a dos alumnes LGTB del centre.

Aquestes entrevistes corresponent a **dos alumnes homosexuals del nostre centre de 16 i 17 anys**, elaborades després de que els propis entrevistats mostressin interès en participar amb l'aportació de qualsevol ajuda que poguessin facilitar a l'equip investigador, mitjançant l'espai per a comentaris de les enquestes lliurades per l'estudi quantitatiu. Per tal d'agilitzar el diàleg, les dues entrevistes (adjuntades íntegrament a l'annex d'aquest apartat) han estat realitzades a través del correu electrònic i signades sota els pseudònims de **Crow** (16 anys) i **Sawyer** (17 anys) per a mantenir l'anonimat.

Hauria sigut interessant l'accés a la visió que tindrien bisexuals, lesbianes i transsexuals del nostre centre, però la manca de temps ha dificultat el fet d'aconseguir entrevistes amb persones anònimes que no haguessin mostrat un interès de localització previ. Per tant, es recomana, un cop més, la realització d'un estudi a nivell global de tot el centre properament, per tal de conèixer veritablement la percepció que tenen els alumnes LGTB del tracte que es dona a l'homosexualitat. Tal com Crow recollia com a comentari de la seva enquesta: *"em sembla bé que es conscienciï a la gent de l'homosexualitat o transsexualitat, ja que existeix molta crueltat en l'adolescència"*.

2. Adolescents LGTB: El procés de construcció d'una identitat

L'adolescència és una etapa de transició que tot ésser humà viu entre els 12 i els 21 anys aproximadament, dins la qual s'experimenten tan canvis físics com psíquics o hormonals amb els que l'individu esdevindrà un adult deixant enrere la infància. Aquests canvis poden ser variats des de l'augment de pes o desenvolupament dels òrgans sexuals, a l'aparició d'una consciència política o la manifestació d'una sexualitat concreta és a dir, construeix la seva personalitat. Si tenim en compte que l'edat dels estudiants d'un institut de secundària sol estar compresa entre els 12 i els 18 anys, qualsevol alumne del centre serà adolescent.

Durant aquest procés de creació d'una identitat, els referents immediats que sol tenir l'adolescent LGTB acostumen a ser heterosexuats, per això, es pot generar un sentiment de confrontació amb una realitat heterosexual o inflexible cap a la diversitat sexual. També, el fet de **viure amb el prejudici d'altres persones provoca desgast emocional** i dolor, sovint irreparable. A la vegada, **situacions de conflicte** o assetjament **poden provocar seqüeles** i estralls psicològics en els/les adolescents, duent-los cap a depressions o suïcidis.

“En alguna ocasió vaig arribar a plantejar-me el suïcidi o fugir de casa, però el propi orgull o temor m'ho va impedir” (Sawyer)

Tot i aquesta preocupant realitat, **la majoria dels joves LGTB aconseguixen normalitzar la seva sexualitat al l'entorn on viuen**, desenvolupant mecanismes de supervivència que els duen a un equilibri sa, positiu i harmoniós de la persona.

Segons unes pautes extretes del llibre *¿Seré Gay?*¹⁷, la majoria de joves gais i lesbianes viuen un període compost de 7 estadis en el que construeixen la seva pròpia identitat sexual, des de els primers qüestionaments, fins a la plena normalització:

- **Estadi I. Sentiment de diferència.** La majoria de gais i lesbianes tenen una percepció de “**sentir-se diferent**” a la resta de companys de classe o persones properes durant l'etapa de l'escolarització primària.

“els altres nois podien dir «que bona està aquesta tia» jo no podia, no em sortia, en canvi si li canviava el sexe, a un home, si que sabia dir-ho” (Sawyer)

---

¹⁷ GÓMEZ, Ana Belén., *¿Seré Gay?*. Gay Saber, col·lecció Despliega tus alas, Madrid, 2004.

- **Estadi II. Confusió de l'Identitat i Negació.** Durant aquesta fase els joves tendeixen a **negar els seus sentiments com a mecanisme de defensa**, sovint pensen en una “temporalitat” o la possible “bisexualitat”, a la que no veuen tan dolenta com una atracció plena cap a persones del seu sexe, i pot aparèixer un sentiment de rebuig accentuat de caire homòfob cap a l'homosexualitat. **Aquesta actitud sol ser produïda per la manca de referents homosexuals positius o de mètodes educatius efectius en diversitat afectivo-sexual.** Generalment, però, aquesta etapa acostuma a finalitzar amb una integració sana i harmoniosa de la persona.

*“Tot i això, en aquella època encara em considerava bisexual”
(Sawyer)*

- **Estadi III. Auto-reconeixement i Homofòbies interioritzades.** Implica un canvi de la mentalitat del subjecte. L'adolescent pren consciència de la seva sexualitat juntament amb la repercussió negativa que aquesta podria tenir en la societat. Poden aparèixer pors o dubtes, però ja no del propi individu, si no del “què diran?”.

*“Durant l'època de 4 a 5 de primària vaig tenir un petit «affaire»
(diguem-ne així) amb un altre noi, i va resultar que aquest noi era
amb el pitjor que podia haver-ho fet, ja que ho va anar explicant a
tothom, deixant clar que tot era per culpa meva, per tant era jo la
«maricona»” (Crow)*

- **Estadi IV. Experimentació, exploració i intimitat.** És una fase caracteritzada per la recerca d'iguals, és a dir, persones que puguin comprendre la situació del subjecte a través de l'experiència. Tot i que sembla difícil el fet de trobar referents LGTB en l'adolescència, el cert és que la majoria dels joves els acaba trobant. Sovint, el fet de viure en una gran ciutat, afavoreix la recerca d'aquests referents, mentre que els homosexuals de pobles d'interior ho tenen més difícil. (Veure **Annex I**).

*“vaig conèixer un portal d'Internet on mínimament em van aclarir
que ésser homosexual no era gens estrany” (Sawyer)*

- **Estadi V. Autoacceptació i integració.** Es caracteritza per ser un estadi en el que l'adolescent integra la seva orientació en ell mateix i en el seu entorn, és a dir, és reconeix a si mateix com a homosexual.

“els nous aires que vaig trobar em van ajudar a acceptar-me a mi mateix” (Crow)

- **Estadi VI. Manifestació.** Aquest període pot durar un temps o tota la vida, depenent de la persona i de l'entorn, ja que existeix la possibilitat de que repetir-se cada cop que la persona estableix noves amistats heterosexuales. **Cada adolescent decideix quan i amb qui “sortir de la l'armari”, així que cada procés de Coming out té unes circumstàncies úniques i diferents al de qualsevol altre jove.**

“coneixen la meva homosexualitat pràcticament tot el cercle social d'amistats del poble, alguns coneguts, els meus excompanys de feina,[...] alguns companys de classe, el meu germà i la meva mare” (Sawyer)

- **Estadi VII. Consolidació i identitat.** L'orientació sexual deixa de sentir-se com a únic component de l'identitat de l'individu i el jove es considera un ésser global. Malauradament, no sempre s'aconsegueix.

“Ara ja veig l'homosexualitat com la cosa més normal del món, al contrari que al principi, que ho veia com una cosa negativa i que la tenia que canviar” (Crow)

3. *Bullying* anti-gai

El *bullying*¹⁸, també conegut com assetjament escolar, és una exposició repetitiva de comportaments i actituds negatives provocades per una o varies persones cap una víctima en concret.

Tot això engloba: **insults, tortura psicològica, puntades de peu, pallisses i marginació**. Els efectes d'aquest assetjament poden ser nefastos, des d'ansietat o evitació de l'assistència a l'escola a depressió o idees de suïcidi.

Tot i la variabilitat que pot tenir el perfil de *bullier*, causant de *bullying*, sol correspondre a una persona problemàtica o *conductual*, amb una inseguretat creixent o amb desestructuració familiar en el que aquests factors li provoquen impotència manifestada amb una ràbia cap aquell qui ell considera com digna de rebre-la. Malauradament, de vegades l'assetjador és un "bon alumne" que actua motivat per raons culturals o socials.

A la vegada, la víctima d'assetjament pot ser molt dispar: **gras, miop, immigrant, homosexual, discapacitat, dislèxic**, etc. Però, el *bullying* per diversitat sexual manté unes característiques especials vers la resta d'assetjaments irracionals. Per tant, si es vol evitar la violència homòfoba de l'àmbit escolar, **s'ha de començar coneixent a que s'enfronta un jove LGTB a l'aula:**

3. 1. Invisibilitat

Existeix un acord social que consisteix en afirmar que els atacs homòfobs no existeixen a l'entorn. Malauradament, i com ja s'ha vist als anteriors apartats del present treball de recerca, els propis alumnes són conscients de que l'institut no és un espai segur per a companys homosexuals. Aquesta invisibilització, però, no ve donada només per part de l'exterior, si no per totes i cada una de les parts del sistema educatiu, incloent-t'hi la víctima.

---

¹⁸ El terme comença a ser utilitzat a partir del 2005 per el psicòleg noruec Dan Olweus. És una paraula anglesa que es podria traduir com «política o metodologia de l'abusador».

Durant les edats de l'escolarització secundària, l'adolescent homosexual es troba en ple desenvolupament de la seva identitat sexual, sovint en una fase en la que no acaba d'acceptar aquesta diferència de la resta de companys de classe. A la vegada, entre els estudiants existeix una espècie d'acord de silenci davant qualsevol tipus d'actitud o activitat considerada "no correcte" per tal que aquell que el trenqui és digne d'ésser recriminat. Per tant, **un noi o una noia que és maltractat degut a una possible homosexualitat** troba que, quan vol explicar un professor el maltractament que pateix, **es veu obligat a confessar la pròpia homosexualitat o a quedar com un xivato** davant la resta de companys, cosa que encara li produiria més rebuig, tant a ell o ella, com a algun company que decidís confessar el comportament dels altres alumnes de l'aula. Aquí apareix la persona del professor que, com no presencia indicis de *bullying* homòfob, no pot fer res per evitar-ho ja que "no existeix".

"Els professors mai se'n varen adonar o, al menys, no varen fer res"

(Sawyer)

Tal com hem vist a l'estudi quantitatiu, aquells adolescents que no coneixen persones LGTB són més propenses a ésser els causants d'actes homòfobs, per tant, la visibilitat trenca amb l'homofòbia quan passa d'un rumor que s'usa com a motiu de burla a una realitat irrefutable, per tant, a la vegada, és importantíssim detectar els casos de rebuig per orientació sexual i posa'ls-hi nom contribuint així a trencar aquesta espècie de silenci.

3. 2. Falta de recolzament familiar

Si un fet diferencia especialment l'homofòbia de la resta d'assetjament escolar és el fet que mentre una persona obesa o d'una altra ètnia compta amb el suport familiar, les persones homosexuals es troben silenciats o solen rebre un tracte més injust dins l'entorn familiar tal com diuen els mateixos alumnes a l'estudi quantitatiu on el 40,26% dels enquestats escullen l'opció: *de forma més injusta*.

*“Recordo també que els hi demanava als meus pares de canviar-me d'escola, però com no els hi deia cap motiu rellevant, no em feien cas”
(Sawyer)*

3. 3. L'estigma

Tal com hem vist a l'anterior estudi quantitatiu, **les persones homòfobes són molt inferiors respecte a les respectuoses**. Així doncs, com pot ser que segueixin existint maltractaments degut a l'orientació sexual d'un alumne? Per què els propis companys no ho frenen?

Si un noi és insultat per ser immigrant i un altre no-immigrant el defensa, aquest no rebrà el mateix tipus d'atacs. Però, si per el contrari, a un noi li diuen “*marica*” i un altre company el defensa, probablement patirà el mateix tipus d'homofòbia (especialment si és un home).

“Sí, aquell bon amic que et comentava també em criticava a les esquenes una mica, només per integrar-se, però després d'un temps vaig parlar amb el i em va demanar disculpes” (Crow)

Aquest contagi de l'estigma suposa una barrera a l'hora d'aconseguir aliats dins la lluita contra la discriminació per orientació sexual, tant d'alumnes com de professors, i per tant, l'adolescent assetjat cada cop tindrà un major rebuig o exclusió i acabarà aïllat.

3. 4. La col·lectivitat

Els atacs homòfobs no són solament dirigits cap a una persona de forma directa, si no que tots aquells que es reconeixen com a homosexuals són conscients que aquest tipus de violència també podria anar dirigida cap a ells.

Així doncs, aquesta percepció de membres d'una comunitat, fa que tot homosexual prengui la consciència d'ésser maltractat, independentment d'haver patit assetjament homòfob directament o no.

3. 5. La importància de l'escola

L'aula és l'espai on més estona passen els infants i els adolescents durant l'etapa de formació de la seva vida. Aquí coneixen el que és correcte i el que no, així que si no s'inculca la realitat d'una diversitat d'orientació sexual respectable, un cop abandonin el centre, no ho posaran en pràctica.

A més, els estudiants veuen que es parla d'homosexualitat als mitjans de comunicació, a l'església, al carrer, però no a l'escola, que és on es parla d'allò que és important d'ésser conegut.

3. 6 . La normalització de l'homofòbia

Tot i el patiment que genera a molts dels nostres adolescents, **l'homofòbia es segueix considerant com un tipus de violència "comuna dins la normalitat"**. Aquesta percepció també la posseeixen les pròpies víctimes:

"Doncs van començar a insultar-me, els típics "mariquita", etc. bajanades" (Sawyer)

Això es podria considerar com un **tipus d'estratègia psicològica** de supervivència per tal de no estar revivint contínuament situacions de dolor i patiment causades per aquest tipus d'atacs

4. Conseqüències de l'homofòbia.

Sembla clar que l'homofòbia a les aules té un **efecte negatiu** en l'adolescent LGTB. **No només en l'àmbit del rendiment escolar**, si no, durant tota la vida de la víctima, ja que la part afectada no és exterior o físic com podria ser el sobrepès, si no que l'homofòbia **ataca l'expressió dels veritables sentiments d'una persona**, cosa que **podria provocar traumes** o impediments a **l'hora de relacionar-se** en un futur.

"aquesta obsessió per l'aparença que encara arrossego en va impedir que em centrés amb els estudis" (Sawyer)

Les conseqüències del *bullying* homòfob cap als adolescents LGTB és poden dividir en tres parts:

- **Nivell Social.** Apareix un sentiment de solitud a l'entorn més proper i social (família, amigats, instituts o comunitats religioses). Existeix por al descobriment.
- **Nivell Emocional.** Es viu en un sentiment d'alerta constant, cosa que augmenta la distància emocional. Es pot arribar a experimentar sentiments d'aïllament autoimposat, sobretot amb la família.
- **Nivell Cognoscitiu.** Existeix una carència d'informació sobre homosexualitat i rols positius. Es basa aquesta informació en estereotips d'altres persones homosexuals que sovint s'allunyen de la realitat.

A la vegada, el problema de l'homofòbia no és només motiu de preocupació de la població homosexual, si no que afecta a totes aquelles persones que reclamen una societat plural i diversificada, ja que l'objectiu de l'atac homòfob es tancar les persones dins de rols establerts que no poden ésser trencats.

Segons el psicòleg alemany Walter Blumenfeld¹⁹, les **conseqüències de l'homofòbia a nivell social** són:

- **Tanca la societat en rols de gènere rígids i estàtics que disminueixen la creativitat i la capacitat d'expressió.**
- **Impedimenta el desenvolupament de vincles íntims entre persones del mateix sexe.**
- **Limita la comunicació dins de la família.**
- **Provoca representacions de sexualitats no corresponents amb la real per por a demostrar contrarietat.**
- **Entrebanca programes de prevenció de VIH, malalties de transmissió sexual (ETS) i programes de control de natalitat.**

---

¹⁹ GÓMEZ, Ana Belén (revisió). "Adolescentes gays y lesbianas de riesgo: Aspectos Psicosociales". *Orientaciones Revista de Homosexualidades. Adolescencias*, nº 8, pàg. 68, Madrid, segon trimestre de 2004.

- **Anul·la la capacitat d'apreciació de la riquesa de la diversitat.**
- **Desvia recursos i energia que podrien ser utilitzats amb finalitats més productives.**
- **Desacredita les conquestes dels grups marginats.**
- **Sotmet i oprimeix als ésser humans.**

Per tant, tothom qui lluiti per un estat lliure, democràtic i modèlic, ha de lluitar contra l'homofòbia.

5. Conclusions

Qualsevol tipus d'**assetjament de l'aula afecta al rendiment escolar de la víctima**, independentment del motiu o metodologia que els assaltants utilitzin.

El descobriment de la pròpia homosexualitat per part dels alumnes LGTB pot suposar un motiu de distracció dels seus estudis degut a la no normalització de l'homosexualitat com a sexualitat equiparable amb l'heterosexualitat, i per la falta d'elements positius sobre aquesta.

Durant el període escolar els alumnes LGTB construeixen i interioritzen la seva sexualitat, per tant, qualsevol aversió que trobin en aquest procés afectarà al desenvolupament correcte de la persona.

Existeixen diferències clares entre l'assetjament per homofòbia i la resta de casos de *bullying*, entre les que destaquen l'absència del suport familiar i el no tractament del tema a l'aula.

L'homofòbia és un mal que afecta a tota la societat democràtica, independentment de la seva sexualitat.

6. Annex I. Entrevista amb Crow.

1. Ets gai, lesbiana, bisexual, transsexual...? Quan temps fa que ho saps? Quan i com te'n vares adonar o vas sospitar-ho? Com ha canviat la percepció que tenies el dia que et vas formular: "podria ser...?" fins avui?

Sóc gai i ho se des de fa bastant temps, si fa no fa uns 6 anys, més o menys quan començava 4 de primària. Tot va donar lloc perquè des d'aquell temps m'adonava que em fixava molt en els homes, des de bon principi, i com aquesta realitat no m'agradava, començava a provocar-me enamoraments psicològics. En aquell moment no em plantejava l'homosexualitat com una realitat, però mica en mica em vaig adonar que era així. Quan vaig marxar de Santa Coloma (on vivia) cap a Santa Perpètua els nous aires que vaig trobar em van ajudar a acceptar-me a mi mateix. Ara ja veig l'homosexualitat com la cosa més normal del món, al contrari que al principi, que ho veia com una cosa negativa i que la tenia que canviar.

2. Exactament en què consistien aquests amors psicològics?

Eren amors diguem-ne "heterosexuals", és a dir em sentia com si estigués enamorat d'una noia, però en cap cas m'atreien sexualment parlant, era només com un enamorament de personalitat, cosa que també al arribar a Santa Perpètua va desaparèixer en el moment que em vaig començar a acceptar-me.

3. Així doncs, va ser al arribar a Santa Perpètua que vas prendre una espècie de "consciència d'homosexual" no? En què va consistir? per dir-ho d'algun mode, què et va aclarir el cap?

Es pot dir així, la veritat és que en aquella època és quan comença a desenvolupar-se de veritat la teva sexualitat, i per exemple l'estiu després d'arribar a Santa Perpètua, a la piscina, començava a veure cossos de nois i això en certa manera va començar a activar la meva conscienciació. Es van començar també a crear certes atraccions i primers *tontejaments*. Al arribar a 3r vaig agafar la confiança i ho vaig explicar a dos amics, però per certs motius vaig explicar als altres companys (els més propers) la meva homosexualitat (encara que en aquells

moments era una "bisexualitat"). Mica en mica i gràcies a un bons amics (gran desencadenant de la conscienciació) que no tenia a Santa Coloma, vaig començar a acceptar-me del tot. Un altre factor va ser parlar amb un amic del meu germà de Santa Coloma, que era gai, que em va ajudar en el seu moment i aclarir-me certs dubtes, i vaig acabant acceptant la meva homosexualitat. Més endavant, cap a principis de 4t, van sorgir dues coses que em van aclarir més si encara em quedava algun dubte: cap al novembre de l'any passat vaig "sortir del armari" amb els meus pares, que em van acceptar en tot moment, i després, al gener d'aquest anys, vaig començar una relació (la primera) amb un company, que va durar uns 6 mesos. Tot això va desencadenar la meva normalitat.

4. Per tant, afirmaries que tot jove homosexual passa una espècie d'etapa confusa que, un noi/noia heterosexual no passaria, i que arrel d'aquesta mena de "confusió" la ment no es centra en altres coses? Consideraries també la "sortida de l'armari" com a imprescindible per a la autoacceptació?

Sí, crec que és una etapa que passen els homosexuals, però igualment penso que els heterosexuals també la passen, és l'etapa en la qual els adolescents comencem a tenir consciència de veritat de com som, i per tan ens plantegem aquests tipus de preguntes. Tot i això, val a dir que en els homosexuals és molt més pronunciada aquesta etapa, ja que comencen les pors, el que diran i totes les històries d'aquesta edat. Relacionat amb el tema de la sortida del armari, jo crec que aquesta sortida del armari no és tal amb la família o amb els amics, si no amb tu mateix, ja que si tu no ho tens clar des un bon principi no hi ha manera de continuar endavant. Per tant no crec que sortir del armari ajudi més o menys a autoconscienciar-se, si no només per tal de que els estimats et puguin conèixer millor.

5. Centrant-nos en el tema del treball. Has patit algun cas d'homofòbia? Si és així, en què va consistir?

En certa manera sí. Durant l'època de 4 a 5 de primària vaig tenir un petit "affaire" (diguem-ne així) amb un altre noi, i va resultar que aquest noi era amb el pitjor que podia haver-ho fet, ja que ho va anar explicant a tothom, deixant clar que tot era per culpa meva, per tant era jo la "maricona". A arrel d'aquest fet ja se'm va assignar el paper de la "maricona del cole" i a arrel d'això totes les bromes cap a mi eren d'aquest tipus. Això a la llarga va resultar com un maltractament psicològic que em va generar tots els dubtes que tenia.

6. En què va consistir aquesta mena d'«affaire»? I, considerant que qualsevol relació amb qualsevol persona, és acceptada per tots dos, per què creus que a l'hora de la veritat va tirar enrere i et va culpar a tu?

Va ser un *affaire* més o menys de descobrir els nostres cossos, és a dir, uns quants tocaments per totes bandes i poc més. Jo sempre he considerat dues opcions, o que es volia aprofitar de mi fent-me tot el mal possible, o que en el moment que va passar, es va començar a plantejar que ell "no volia ser gai", i per tant la manera de defensar-se d'aquest problema era fent saber a tothom que havia passat alguna cosa i donar-me les culpes a mi, per tant ell es treia totes les culpes psicològiques i en canvi m'atacava a mi, sense cap remordiment. Valdria dir que era un noi una mica psicòpata, per dir-ho d'alguna manera, amb qui mai hauries d'ajuntar-te. (Com a petit comentari dir que el que se d'ell és que és una mica nazi...)

7. Així que actualment coneixes més o menys la situació d'aquest noi i ha "empitjorat" de com era abans no? Tot això va ocórrer quan vivies a Santa Coloma, el bullying de companys, etc... Mantens el contacte amb companys d'allà?

La conec però no tinc notícies d'ell des fa 4 anys, és a dir, des de que vaig venir a aquí, per tant no tinc molta notícia d'ell. Respecte als companys d'allà només

mantinc el contacte amb tres persones, un bon amic que sempre em va respectar, una amiga que resulta després que era lesbiana i jo no ho sabia, i amb la meva cosina.

8. Has fet menció al company que sempre et va respectar... les altres dues noies no ho varen fer? o senzillament desconeixien el tema?

Tot això va ocórrer a Primària, per tant una de les noies no es va assabentar de totes les històries, com molta gent si ho va fer, encara que a 1r d'ESO tot va anar en baixada. La meva cosina per altra banda, mai he sabut si ho sabia o no, però igualment ens portàvem molt bé.

9. Dels altres companys que tenies aquell curs, i que suposo que uns quants els seguiries tenint després, cap d'ells es va retractar alguna vegada d'algun mal que t'haguessin pogut produir?

Sí, aquell bon amic que et comentava també em criticava a les esquenes una mica, només per integrar-se, però després d'un temps vaig parlar amb el i em va demanar disculpes. Dels altres ni ho se, ni m'importa...

10. Has dit que et vas convertir en la "maricona del «cole»". En què va consistir convertir-se'n? I com et va afectar?

La veritat és que tampoc era una *maricona* de tot el *cole*, més ben dit de certes persones que, per exemple, em preguntaven constantment preguntes trapes del tipus "Tu entens?" perquè caigués i es riguessin de mi. A mi aquestes coses no em van afectar gaire fins a un cert punt, en el qual vaig començar a plantejar-me la meua vida i començar la meua acceptació.

11. Apartant-nos una mica del tema. Com veus la creació d'uns determinats "guetos" gai i per què creus que es produeix aquest fenomen?

La veritat és que ho trobo una cosa il·lògica, ja que si lluitem per la normalitat de l'homosexualitat, al entrar en guetos gai ens rebaixem i deixem entreveure que tenim diferències i la veritat no és així, per tant s'hauria de lluitar contra aquests guetos i sortir a carrer i demostrar que som com tothom. Igualment, aquest fenomen es produeix per la pressió que tenim a sobre: pares que no ens comprenen, amics que ens rebutgen pel que som, insults pallisses... i tot això ens porta a un estat d'aïllament per tal de lliurar-nos d'aquests problemes.

Després de tots aquest anys de dubtes i problemes, Crow està en una situació bastant favorable segons ell mateix, ja que es sent completament acceptat per si mateix, esta fora del armari per als seus amics i família sense cap problema, i ha passat ja per una relació que el va ajudar a acabar d'estabilitzar-se. En tot moment mira cap enrere i es fixa en els errors del passat per tal de no tornar a caure, però sempre tindrà clar qui és i qui mai deixarà de ser.

7. Annex II. Entrevista amb Sawyer.

1. Ets gai, lesbiana, bisexual, transsexual...? Quan temps fa que ho saps? Quan i com te'n vares adonar o vas sospitar-ho? Com ha canviat la percepció que tenies el dia que et vas formular: "podria ser...?" fins avui?

Sóc gai i ho sé des de fa 4 o 5 anys aprox. Però no m'ho he acabat de creure fins fa cosa d'un any i mig. La veritat és que jo al principi no en tenia ni idea, no sabia ni que existia la possibilitat de l'homosexualitat, i els qui m'ho varen "fer veure" varen ser els meus companys de classe quan anàvem a 4t de primària crec. No m'agrada el futbol, em passava més estona amb les noies que amb els nois ja que elles no jugaven a pilota, i suposo que això provocaria que comencessin a fer veus i a dir-me coses. També crec que es va enfortir pel fet de que fes aeròbic com a extra escolar, cosa que aquell temps no estava massa ben vist en un noi tot i que érem 3 o 4. Doncs van començar a insultar-me, els típics mariquita, etc, bajanades, i clar, jo no sabia que era allò, però com que ho feien per fer-me mal pensava que era dolent i m'hi rebotava. No va ser fins que vaig arribar a l'institut, potser una mica abans, que vaig prendre consciència de que hi havia una mínima possibilitat de que sigues homosexual: no m'agradava cap noia, però sobretot crec que un factor que em va influir va ésser el fet de que mentre els altres nois podien dir "que bona està aquesta tia" jo no podia, no em sortia, en canvi si li canviava el sexe, a un home, si que sabia dir-ho, però pensava que això era causat perquè quasi sempre m'havia relacionat amb noies i se m'havia enganxat el fet de saber que un noi era guapo i una noia no. Al llarg del camí de l'ESO he tingut alts i baixos: he estat molt temps centrat en el estudis, sense vida personal, perquè de seguida que pensava una mica en coses de fora de l'institut em passava pel cap la meva homosexualitat, que s'havia que no era una cosa dolenta però, tot i això, no m'hi veia. Finalment, a través d'una espècie de joc que realitzarem a l'aula d'informàtica, vaig conèixer un portal d'Internet on mínimament em van aclarir que ser homosexual no era gens estrany. Tot i això, en aquella època encara em considerava bisexual. A partir de llavors ho vaig dur més bé però amb una mica de recel, fins que un dia, al maig de 2005, fent zapping per la TV vaig enganxar l'estrena de *Queer as Folk* i m'hi vaig veure reflectit.

2. En què consistí l'assetjament a l'escola?

Ara quan m'ho miro em semblen burrades, però recordo que ho vaig passar malament, fins al punt que em vaig plantejar si mereixia l'esforç continuar vivint. Suposo que me n'hauré acostumat. L'assetjament començà amb insults o comentaris que anaven de l'estil: mariquita o ¿tienes novia?, i finalment començaren a fer-me el buit, sobretot a les classes d'educació física on teníem que fer activitats en grup i ningú volia participar amb mi mentre que a la resta de classes, mínimament, com podia fer la feina per mi sol, doncs anava tirant. Això feia que guanyés estima entre els professors i per tant, augmentés la ràbia dels que em maltractaven, ja no només insultant-me per la meva suposada homosexualitat (ja que en aquell moment ni jo ho sabia) si no per pilota, *empollón*, etc. Recordo que, fins hi tot, alguna vegada m'havien rodejat per intimar-me i donar-me clatellades, però mai va haver-hi violència física forta. Recordo també que els hi demanava als meus pares de canviar-me d'escola, però com no els hi deia cap motiu rellevant, no em feien cas. En alguna ocasió vaig arribar a plantejar-me el suïcidi o fugir de casa, però el propi orgull o temor m'ho va impedir.

3. Eren tots els companys de classe qui, d'algun mode, participaven en l'assetjament o un grup reduït? Mantens el contacte amb ells?

En general, ho varen començar uns quants, però de seguida tota la classe s'hi va fer còmplice d'una manera o d'una altra: insults, avisant quan venien els professors, etc. que jo recordi, només una noia és va arribar a mantenir mínimament al marge, fins i tot preocupant-se en ocasions per mi, però que no gosà aproximar-se gaire perquè no volia perdre els amics que ella tenia. De fet crec que és la única persona de l'antic entorn a qui no li guardo una mica de rancor per aquella època. A la vegada, el "rumor" es va escampar per tota l'escola i alguns nois d'altres cursos es sumaven als insults durant l'hora del pati. Els professors mai se'n varen adonar o, al menys, no varen fer res. Avui en dia, mantinc el contacte amb uns quants dels meus excompanys, alguns dels quals segueixen anant a classe amb mi, i per tant tinc una relació bastant tibant amb

ells: no perquè segueixin amb als insults, que al arribar a l'institut van acabar de forma periòdica, però sí perquè encara no han sigut capaços de demanar-me disculpes per allò que van fer. Dels altres, els principals precursors, m'alegra saber que el noi i la noia que ho varen començar tot un està en un reformatori per contraban de substàncies i l'altra té un fill i viu a casa dels seus pares, tot això, amb disset anys que deuen tenir.

4. Dius que al arribar a l'institut van desaparèixer l'assetjament de forma periòdica... què vols dir?

Doncs que, bàsicament, van deixar de fer-me el buit. Tornava a tenir amb qui parlar, amb qui fer broma, etc. recordo però, que no era pas amb els meus antics companys, si no amb gent nova d'altres escoles o classes que no eren la meua. Seguia duent l'etiqueta de: el marica, ja que en alguna discussió m'ho retreien, però al entrar a l'institut crec que vaig patir com un canvi de mentalitat que em feia rebotar-m'hi i no quedar-me callat com havia fet fins ara. Tot i això, més d'una vegada he sentit algun noi de primer dient: "mira el gai", i jo em pregunto: "com ho pot saber?".

5. En què va consistir aquest canvi de personalitat?

Per dir-ho d'algun mode... hi vaig ficar-hi pebrots. Vaig començar a preocupar-me molt per l'aparença física, a saber dialogar... Vaig perdre pes per tal de tenir una figura esvelta i que no em poguessin criticar per a res, vaja, que vaig intentar convertir-me en la perfecció, perquè, a veure si així em deixaven una mica tranquil. Però aquesta obsessió per l'aparença que encara arrossego en va impedir que em centrés amb els estudis i, tot i que seguia mantenint unes bones notes, no eren les més desitjables, i això en part, m'ha perjudicat a nivell acadèmic, però m'ha dotat d'una personalitat forta i positiva davant la vida, amb una certa intenció de revenja, de que no permetria que m'ho tornessin a fer.

6. Has “sortit de l'armari”?

Doncs sí, crec que fins que no ho vaig dir a una amiga no m'ho vaig acabar de creure jo mateix. Va ser fa poc més d'un any, després d'un viatge. Ara coneixen la meva homosexualitat pràcticament tot el cercle social d'amistats del poble, alguns coneguts, els meus excompanys de feina, a la qual ja vaig entrar com a homosexual directament, no volia tornar a passar el mateix tràngol que a l'escola, alguns companys de classe, el meu germà i la meva mare. En general ha anat bastant bé, de fet, ara ja parlo de la meua vida com qualsevol altre, i tot que modero certs detalls, qualsevol company que m'escolti podria deduir perfectament la meua homosexualitat. També cal dir, que m'ha anat bé perquè he moderat i controlat molt a les persones a qui li deia, sóc conscient que el món no és al gust de tothom i que alguna estacada m'enduré. En canvi, la meua mare no ho ha dut massa bé. Abans de que li ho digues ja feia temps que estava molt controladora, pràcticament a sobre tota l'estona, i quan finalment li vaig explicar va estar uns dies la cosa molt tensa a casa, pràcticament havia deixat de ser el seu fill. Ara, però, sembla que mica a mica ho va assumint i em deixa sortir amb els meus amics, anar de marxa, etc.

7. Tens relació amb el “món homosexual”: amistats, contactes, parella, ...?

En tinc bastant, malauradament la tinc repartida entre tot l'estat, però concentrada sobretot a Barcelona, Madrid i Bilbao. Tot i això, amb els amics de Barcelona surto de tant en quant per l'ambient, i amb els de la resta de les ciutats ens veiem quan podem, som molt viatgers per això, així que un parell de vegades a l'any ens acabem veient. A la vegada, he desenvolupat aquesta ret d'amistats a través d'Internet, he de dir però que si fa un temps la meua relació amb el món homosexual es limitava a l'ordinador, ara aquesta ha saltat de la pantalla i és més del dia a dia i conec gent cara a cara, etc. També he estat a un parell de manifestacions de l'orgull gai, a Amsterdam i Madrid, i m'ho he passat molt bé així que espero repetir-ho.

8. Has anomenat l'ambient. Què et sembla la creació d'aquests «guetos d'homosexuals»?

Jo no ho considero precisament un gueto, ja que una de les característiques és que tothom és benvingut, independentment de que la política d'alguns locals quedi reservada a un determinat públic masculí o femení. En el món ideal, no faria falta l'existència de zones com *Chueca* o *el Gaixample*, però en la realitat molt poques zones "mixtes" veurien amb bons ulls una parella homosexual o un transsexual. Tot i aquesta defensa, crec que no és convenient el fet de quedar-nos aïllats en una zona de la ciutat si no que s'hauria de convertir en una realitat visible a tot arreu.

Avui en dia, Sawyer viu amb una certa normalitat el fet de ser gai, tot i que encara l'afecten certs comentaris negatius sobre l'homosexualitat. Ha deixat de banda les relacions exclusivament per Internet per unes relacions cara a cara i ha trobat un grup d'amics entre Barcelona, Madrid i Bilbao amb els quals es sent completament integrat. No ha tingut problemes per sortir de l'armari, tot i que ha sigut molt elitista alhora d'escollir a qui dir-ho o no. És feliç, dins de la normalitat, i ha desenvolupat una consciència d'activisme per tal d'evitar allò que va patir ell. No s'oblida del passat, però no el preocupa perquè ha après que la fe pot moure muntanyes.

VI. CONCLUSIONS

Expulsem l'Homofòbia de les nostres aules

La societat avança d'una manera sorprenent. Fa una colla d'anys hauria estat impensable qüestionar als alumnes sobre homosexualitat, transsexualitat, relacions sexuals... o senzillament, comptar amb la veu d'uns estudiants per a la realització d'una investigació. De fet, ni tant sols la idea de realitzar un treball com el present hauria estat racional.

En poc temps, la societat espanyola ha patit una evolució social immensa que es veu reflectida en els alumnes del nostre centre: **la democràcia ha dut els ideals de llibertat i tolerància cap a la diferència al dia a dia de cada persona i, sobretot, de cada adolescent.**

Els nois i noies de l'IES Estela Ibèrica no tenen pudor en sol·licitar informació sobre sexualitat, encara més, la demanden constantment ja que senten que la que posseeixen és insuficient, a la vegada que professen la necessitat d'un espai on debatre, exposar i discutir temes de preocupació o d'interès comú que afecten al nostre dia. Senyores i senyors, els adolescents volen tenir veu.

Encara és més sorprenent el fet que hagin desenvolupat una certa estima cap a la població gai que, fins hi tot, animi a propis companys homosexuals a fer-se visible i compartir la lluita que han viscut durant els anys en el silenci. **Aquests joves LGTB, han desenvolupat una capacitat de defensa personal, de desenvolupament d'una identitat i del manteniment de la felicitat, que superen a molts dels adults actuals.** Lamentablement, el procés que han viscut no ha estat fàcil i encara no és un camí de roses.

Si ja per si sola l'adolescència és una etapa difícil, aquests adolescents se'ls hi ha afegit el factor de definir la seva identitat diferent a la de la resta de companys. És un llarg període de dubtes, d'on no tothom aconsegueix sortir-ne. A aquest factor de psicologia personal, se l'ha d'afegir un d'extern: l'homofòbia.

El principal objectiu ha estat complert. I és que si una realitat ha quedat plenament demostrada al llarg de tot l'estudi, és que **un cert aire homòfob plana pel centre.** Sovint **de forma silenciada i invisible, ocult, amb insults inaudibles per un professor, o amb clatellades fugaces sense testimonis,** criminal de la integritat física i psíquica, promulgador del malestar, de l'angoixa, liquidador de la llibertat individual, i sobretot, de les ganes de viure.

Aquest espectre, **manifestat en una petita porció d'alumnes,** posa en estat d'alerta als nois i noies homosexuals, els tanca, impedimenta que estructurin la seva sexualitat i, a la vegada, trenca amb les possibles manifestacions d'aquesta, creant una cohibició que pot alterar totes les relacions personals d'ara i d'un futur no molt llunyà. Però, no solament són els alumnes víctimes i causants.

El professorat LGTB del centre (sí, n'existeix) ha de mantenir en silenci la seva sexualitat degut a pressions de companys i d'alumnes homòfobs que consideren que aquell "fragment" de la persona no és digna d'un educador, **privant a l'adolescent homosexual d'un referent directe i positiu que l'ajudaria en el seu procés d'acceptació.** Malauradament, l'àtac del professorat homòfob no es limita amb els seus propis companys si no que també afecta a part de l'alumnat.

L'obligació de l'institut, doncs, és garantir la seguretat i estabilitat física i psíquica de tots els seus usuaris, tant alumnes com professors. Partint de la base que existeix una realitat homòfoba al centre, queda patent que no s'han usat els mitjans adequats per apagar aquest mal que és l'homofòbia. **(Annex II).** La inexistència de material didàctic o de suport dificulta el tracte del tema que es va mantenint en un silenci amb l'esperança que un dia desaparegui per si sol. I mentre dura l'espera, quants alumnes i quants professors continuaran essent víctimes de crims d'odi?

La desaparició de l'homofòbia és possible. S'ha de trencar amb el silenci que emmuralla aquest tipus de maltractament perquè, si no, mai es podran solucionar. No em d'oblidar que **l'homofòbia és un mal social, i per tant, és la societat, és a dir: som totes i tots, els encarregats d'expulsar-la de les nostres aules.**

VII. ANNEX I

PEARS&APPLES. MADE IN EUROPE *Europride MADO 2007*

Mai s'havien trobat tants colors entre l'os i l'arboç. Tot i la insuportable calor que fujetejava la capital aquells dies i l'aclapament produït per la gentada que discorria amuntegada, la satisfacció que produeix imaginar-se la cara de *roucos* i *peperos* escoltant a Matías Prats dient: «més d'un milió i mig de participants...» no té preu. I és que aquell dia, fins i tot la Cibeles es guarní amb un vestit d'arc de Sant Martí i amb una bandera europea onejant al seu carro per afegir-se a la festa que corria per la Castellana.

Massa s'han criticat les celebracions de l'Orgull Gai: circ, espectacle, negoci, etc. però, tot i això, sembla que cada any va tenint més adeptes, convertint-se en la festa espanyola de més tirada internacional, sobrepassant els *Sanfermines* o la *Tomatina*. Alguna cosa tindrà, no?

El cas és que al voltant d'un milió 700 mil persones (segons la policia municipal) es van deixar caure, ni que fos una estoneta, per la marea humana de l'*Europride* (aquest any era convocatòria europea!) que va navegar el dissabte 30 de juny de 2007 pel recorregut monumental que enllaça la *Puerta de Alcalá* amb la *Plaza de España* de la vila de Madrid. Sense comptar amb l'aglomeració que presencià el barri madrileny de Chueca durant tota la setmana prèvia a través d'actes culturals (teatre, exposicions, conferències,...) i festius, o els cartells de "Complet!" que penjaven de la majoria d'hotels i pensions de la ciutat, podríem dir que, com a mínim, existeix una població equiparable al nombre total d'habitants de la ciutat de Barcelona a qui no els hi sembla una cosa tan estranya el fet d'ésser homosexual.

Enrere queda ja la primera manifestació celebrada a la ciutat comtal fa 30 anys on un grup de transsexuals sostenien una pancarta seguits d'unes poques persones per les Rambles, que, per suposat, va ser ràpidament reprimida per els *grisos* d'aquella època. Tot i això, és gratificant el fet de que en poc temps (tenint en compte que existeixen molts altres estats que duen més temps en democràcia que el nostre) Espanya hagi avançat tant en temes d'homosexualitat i societat. El passat juny ja no eren *Manolos* que es feien dir *Pilis*, eren homes i dones de ple dret.

Però... Per què l'Orgull Gai és celebrat el 28 de juny? Què té aquell dia? Doncs senyores i senyors, aquell dia de 1969 va ser la primera vegada de la història que un grup d'homosexuals, bisexual i *drag queens* es revelàvem contra la repressió policial, quotidiana, a un bar anomenat *Stonewall Inn* de Nova York ("posada del mur de pedra") sota el càntic angelical de Judy Garland a *Over the Rainbow*, la qual havia sigut enterrada poques hores enrere i per la que els assistents d'aquell bar digueren: Prou! Es produí una batalla campal que durà varies jornades en la que moriren membres d'ambdós bàndols. Aquest és l'origen del *dia de l'error social* (Manuel Fraga Iribarne, 28-04-2005).

Algú diu que, no obstant, l'Orgull ja no és el que era: no hi ha reclamacions, peticions, etc. en definitiva, no hi ha protesta. Sols són un grup de musculats, *boges* i empresaris que pretenen treure un benefici personal (ja sigui econòmic o de contactes) d'una data reivindicativa com el 28 de Juny.

Llavors, segons aquests inconformats amb la celebració actual, què hauríem de fer? Presentar-nos davant la seu del Partit Popular al carrer Gènova i començar a repartir cops? Tot i que no em sembla una mala idea, crec que el que ens diferencia, com a persones decents i democràtiques que som, és que solem tenir una mica més de gràcia a l'hora de demanar res.

Deixant a part el tema de detractors polítics i antics cacics fascistes, és evident que existeix un descontentament per part d'alguns membres de la comunitat LGTB (no parlem del sector homòfob de la societat, aquests éssers no tenen ni veu ni vot aquí) sobre la direcció que han pres les "modernes" celebracions de l'Orgull Gai. Però, tal com he dit unes línies més enrere, les persones decents i democràtiques solem tenir més gràcia quan volem aconseguir alguna cosa, així que per què no donar-li una mica de color a una manifestació perquè no sigui com moltes altres concentracions avorrides i que passen desapercbudes? Llavors, la finalitat d'aquests tipus de celebracions és cridar l'atenció? Doncs és clar que sí. És què existeix algun altre mètode d'aconseguir res sense representació política i pacíficament?

Però, si l'objectiu de les festes de l'Orgull és la petició de drets o altres necessitats del col·lectiu... Algú podria qüestionar: quin sentit tenen als nostres dies aquestes manifestacions si gais i lesbianes ja poden casar-se i tenir fills o les persones transsexuals poden canviar el gènere dels seus documents sense necessitat d'intervenció quirúrgica? Malauradament, se'ls oblida un factor molt important d'aquestes celebracions, la Comunitat.

Quan una persona (sigui *hetero*, *marica*, *bollo*, transformista, curiós, o el que sigui) acudeix a una celebració de l'Orgull Gai, no ho fa única i exclusivament per a demanar que s'aprovi alguna llei o decret que el beneficiï, tot això es pot fer a qualsevol hora. A qualsevol moment es pot organitzar una recollida de signatures, presentar una instància, etc. per tal de sol·licitar una ajuda, protecció o igualtat. En canvi, trobar un dia en el qual una persona es pugui sentir segur entre milers de persones que el respecten per ésser com és, això només passa el 28 de juny.

A més, si vostè és un adolescent d'una ciutat mitjana, d'un poble, o d'una comunitat, que va a un institut on cada setmana escolta burles o comentaris negatius sobre l'homosexualitat, per no dir cap a la seva mateixa persona, o que de tant en quan presencia declaracions d'algun docent anunciant que el SIDA és causat pels homosexuals i bestieses per l'estil, el fet de trobar-se rodejat de tantes persones (perquè això és el que som tots), i sobretot, que cap ni una l'hi donarà un clatellot tret que no sigui en senyal afectuós i no degut a la seva diferència amb *la resta*, produeix un impacte emocional en el/la jove que a més d'un dels presents faria plorar d'immediat.

Per tant, deixant de banda l'efectivitat o no de les manifestacions, cercaviles o com vulguin anomenar-lo, de l'Orgull Gai quan a petició de drets es tracta, aquesta visibilitat aporta un referent a l'adolescent LGTB, desconixedor d'una realitat homosexual positiva, que li dóna vida, pren consciència que no és una cosa seva, si no que hi ha milers de persones a tot al món com ell, però, sobretot, que hi ha molts milions més que mai el deixaran sol. Aquest és el veritable esperit de l'Orgull.

VIII. ANNEX II

PER A UN MÓN PLE DE COLORS *Recomanacions*

1. Introducció.

Un cop analitzada la informació i haver arribat a la conclusió que existeix un cert nivell d'homofòbia a l'IES Estela Ibèrica, no s'ha d'oblidar que, si s'ha destapat la personalitat homòfoba del centre, ha estat per expulsar-la.

Tot i que aquest índex de rebuig a la diversitat sexual és minoria, és prou important per tal de desenvolupar mesures que l'aconsegueixin suprimir i eliminar d'una manera racional que solament el sistema educatiu pot oferir.

Aquesta secció no és un apartat pròpiament dit dins de la globalitat de tot el treball de recerca, però s'ha vist l'obligació d'introduir uns **mecanismes bàsics de lluita per tal d'iniciar el rebuig cap a l'homofòbia**, que els resultats han revelat, el més aviat possible.

A *Homofobia en el sistema educatiu*²⁰, COGAM incorpora unes pautes generals que conformen una molt bona eina a utilitzar a l'hora de treballar el tema de l'homofòbia i la diversitat sexual al centre. L'equip investigador ha cregut convenient la introducció d'aquests mètodes al present informe, per tal de que siguin aplicats a l'IES Estela Ibèrica fins que esdevinguin pautes quotidianes del centre i de la nostra societat.

---

²⁰ GENERELO, Jesús i José Ignacio PICHARDO (coord.). *Homofobia en el sistema educatiu*. COGAM, Madrid, 2006.

A la vegada, s'adjunten uns consells educatius específicament per al professorat de l'institut, on s'intentarà formar al personal docent amb els modes de tractar l'homosexualitat i els problemes que aquesta podria generar. Aquests recurs també ha estat elaborat per COGAM i constarà de 5 àmbits: **Consideracions prèvies, A l'aula, Davant d'un alumne LGTB, Al centre, Al parlar d'homosexualitat.**

Adjuntament, l'equip investigador ha fet la selecció de dos projectes aplicables al centre que afavoreixin el desenvolupament a menor quantia i la completa desaparició de l'homofòbia. Tots dos projectes han estat escollits degut a la seva viabilitat ja demostrada (ambdós han estat iniciats per altres centres) i la seva facilitat de funcionament.

I finalment, s'incorporen a la fi d'aquest apartat un llistat de recursos cibernètics d'associacions i particulars que podrien ésser de gran utilitat en cas de dubte o falta d'informació, tant per alumnes com per a professors.

L'equip investigador espera que, mitjançant tots aquests processos i recomanacions proposades, **l'IES Estela Ibèrica esdevingui un centre plural on tothom sigui benvingut. Feu-ne un bon ús!**

2. Recomanacions generals.

- Oferir un discurs inequívoc, des de tots els nivells que conformen les autoritat educatives de **rebuig a la discriminació per orientació sexual o identitat de gènere**. Realitzar campanyes que assegurin que aquest discurs d'igualtat d'oportunitats a l'àmbit escolar arribi per igual a tothom: professors, professionals relacionats amb el món de l'educació, alumnes, AMPA...
- **Incloure l'educació sexual als currículums escolars**. Dins d'aquesta educació sexual, ha d'**aparèixer la diversitat d'orientacions sexuals**. Però, aquesta diversitat no ha de manifestar-se d'una manera jeràrquica. És a dir, el discurs no ha d'anar dirigit a una població heterosexual i contemplar, en un annex, que existeixen altres orientacions.

- Dotar les biblioteques escolars de materials (llibres, vídeos, cd-roms, etc.) sobre la diversitat afectiva que serveixi de recurs per al professorat i de referència per a l'alumnat. Aquests materials no han d'estar en un espai diferenciat, no s'ha de crear un gueto de difícil accés, si no que han d'estar integrats entre els diferents recursos sobre sexualitat, o, donat el cas, entre els llibres d'auto-ajuda per adolescents.
- **Oferir a l'interior de les diverses matèries referents** que mostrin la diversitat **d'orientacions sexuals, identitats de gènere o varietat de models familiars**. S'ha de recordar que a cada aula pot haver-hi alumnes de diferent religió, que vinguin de famílies homoparentals, monoparentals o reconstituïdes, que tinguin familiars transsexuals o que ells mateixos siguin LGTB (lesbianes, gais, transsexuals o bisexuals), etc.
- Formar al professorat i a la resta de treballadors que tenen relació amb l'educació amb el respecte, el **coneixement i les habilitats necessàries per a treballar una realitat diversa com és la sexualitat i les formes de la família. La diversitat sexual i familiar hauria d'estar inclosa com a matèria imprescindible a les escoles de magisteri**, d'educació sexual i als centres de formació del professorat.
- Facilitar la formació de temes relacionats amb l'orientació sexual i l'identitat de gènere, igualment, a professionals i voluntaris de la sanitat, a l'associacionisme juvenil, al treball social, al *counseling*, etc.
- **Eradicar tot tipus de comentaris, insults o bromes de contingut homòfob dels espais escolars.**
- No permetre cap acció de contingut homòfob, sexista, racista o xenòfob ni qualsevol altre acció que atempti contra la llibertat d'expressió o de manifestació de qualsevol característica personal o corresponent a una minoria.
- Oferir espais i recursos per a que els alumnes LGTB o fills/es de famílies homoparentals puguin desenvolupar les seves habilitats de socialització i intercanvi de experiències amb iguals.
- **Establir línies de treball amb les AMPA per aconseguir reduir els problemes d'acceptació dels fills i filles LGTB a l'interior de les seves famílies.**

- Fomentar la col·laboració amb associacions LGTB per a que els seus voluntaris puguin servir de complement a les activitats escolars i de referents positius; així com donar a conèixer els recursos que aquestes associacions disposen per a ésser utilitzats per qualsevol membre de la comunitat educativa.

3. Consells educatius per al professorat.

3.1. Consideracions prèvies.

- Educar en el respecte a la diversitat afectivo-sexual és feina de tot el personal docent.
- Tractar l'homosexualitat a l'escola no implica ser un/a mateix/a homosexual.
- A l'hora d'integrar la qüestió de l'homosexualitat a les aules, s'ha d'ésser conscient dels propis mitjans i dels estereotips que perfilen la conducta i el mode de veure les coses. Quan més bé et coneguis a tu mateix i als teus valors, més útil resultaràs per als teus alumnes.
- Si et resulta difícil ser comprensiu/a i obert/a, o tems patir un possible contagi de l'estigma que comporta l'homosexualitat, sol·licita ajuda a un company, a un professional, o contacta amb alguna associació LGTB.
- Si trobes dificultats al parlar d'aquest tema en públic, acudeix a alguna de les sessions de formació que et permeti treballar els teus propis prejudicis, valors i tabús, així com les implicacions educatives, ciutadanes i personals que comporta el teu lloc de treball.

3.2. A l'aula.

- No obviïs l'interès dels teus estudiants sobre qüestions relatives a la sexualitat, fins i tot durant les classes que no tinguin aquesta finalitat, ja que aquesta es troba molt present a la mentalitat dels joves, especialment a partir dels 14 anys.

- No pressuposis l'heterosexualitat dels teus estudiants; has d'estar obert a la possibilitat de que cada alumne/a pugui ésser o descobrir-se heterosexual, bisexual o homosexual, o, senzillament, que en tinguis dubtes.
- No pressuposis tampoc que els teus alumnes formen part d'una família heteroparental. No oblidis que molts dels teus estudiants poden cohabitar amb tutors. Enfoca els dies del pare i de la mare com a dies de reflexió sobre la figura masculina i femenina, respectivament.
- Intenta utilitzar termes neutres que afavoreixin una major acceptació de la diversitat afectivo-sexual. Utilitza, per exemple, la paraula "parella" en comptes de "novio/a" i pregunta si un estudiant "surt amb algú" i no si "té novio/a".
- **Emptra un llenguatge no sexista.** La dominació d'un sexe per l'altre comença també a les pràctiques lingüístiques que vehiculen normes i comportaments discriminatoris. Estar atents a l'ús que en fem de la llengua és també una forma de fer evolucionar implícitament les mentalitats.
- **Respon immediatament als comentaris i burles homòfobes** fetes pels estudiants o persones pel personal del centre, de manera que els alumnes LGTB es sentin protegits. Recorda que el teu silenci indica que actues d'acord amb aquest comportament i aquestes actituds.
- **No és necessari conèixer l'orientació sexual dels teus alumnes per afirmar que certs propòsits són discriminatoris.** Actua també quan les burles no vagin dirigides a persones concretes.
- Demuestra simpatia i comprensió a l'hora d'intervenir davant de comportaments homòfobs. **Pregunta als teus alumnes si saben que significa realment aquells insults i compara'ls amb termes despectius** que vagin dirigits a altres minories: immigrants, avis i fins i tot joves (certs adults els deprecien perquè pensen que no serveixen per a res o perquè, segons ells, la cultura juvenil és estúpida).
- Inclou a les teves classes un treball d'identificació dels estereotips culturals que concerneixen a l'orientació sexual.
- Presta atenció als estudiants immigrants (i als seus familiars) que poden arribar a l'aula amb la carga d'homofòbia pròpia dels seus països d'origen.

- Pensa en incloure l'homosexualitat a les teves classes sense recórrer a lliçons específiques mitjançant tot el currículum: història, literatura, art, ciència, religió, etc.
- Recorda que tots els estudiants necessiten models positius d'homosexuals amb la finalitat d'autoreconèixer-se positivament com a gais i lesbianes o amb la finalitat d'acceptar-los com a veïns, companys, professors, amics, pares o futurs fills.
- No ignoris les contribucions dels homosexuals a l'edificació de la societat ni les formes en les que l'orientació sexual o l'homofòbia poden haver afectat o influenciat una obra artística o la vida d'un personatge històric.
- Ofereix un **recorregut històric de les opressions homòfobes** (triangle rosa, origen de la paraula *faggot* de l'anglès, *Stonewall...*) en la seva relació amb altres fòbies (racisme, sexismes, xenofòbia...): el rebuig a la diferència és universal.
- Recorda als teus alumnes que l'homosexualitat segueix sent penalitzada a alguns països del món i parla'ls de la resolució de la OMS, dels canvis legislatius a Espanya i de les recomanacions de la Unió Europea en matèria de reconeixement de llibertats i igualtat legal.
- Invita a adults obertament gais, lesbianes, transsexuals o bisexuals a les teves classes o al claustre de professors per acompanyar un projecte educatiu.

3.3. Davant d'un alumne LGTB.

- Intenta recolzar a l'estudiant LGTB que està vivint el procés de reconèixer la seva diferència. Pensa que pot sentir-se estressat i que això pot afectar al seu rendiment acadèmic. **Ofereix-li el teu suport i mostra-li reconeixement i respecte.** Descobrir que s'és homosexual comporta sovint un sentiment de pèrdua i d'aïllament de l'estudiant.
- No pressuposis que l'estudiant es troba en una fase **ni de que es tracta d'una elecció.**

- Informa't convenientment per a saber **derivar al jove cap a altres professionals**: orientadors, psicòlegs, assistents socials, etc.
- **Respecta la confidencialitat i sol·licita autorització als alumnes abans de compartir amb altres la informació que t'han donat.** No comuniquis a l'atzar dades d'un estudiant a altres membres del personal. **L'estudiant ha escollit confiar en tu, no en altres.**
- Parla amb el teu alumne/a sobre els riscos d'una eventual sortida de l'armari. Sigues realista i no animis als teus estudiants a mostrar-se obertament sense conèixer el grau d'autoestima així com el nivell de tolerància i respecte de la societat que el rodeja.
- Pregunta als teus estudiants LGTB sobre les seves pors i les seves esperances de futur. Aprèn a parlar de la situació social dels homosexuals i dels seus problemes.
- Tingues preparat un dossier informatiu sobre la realitat LGTB i una llista actualitzada de recursos disponibles de la ciutat.

3.4. Al centre.

- Inclou també qüestions homosexuals i bisexuals per als estudiants i el personal del centre en les publicacions de l'escola.
- Sol·licita a la biblioteca del centre la compra de llibres (novel·la, poesia, teatre...) i pel·lícules de ficció que ofereixin referents positius d'homosexualitat, bisexualitat i transsexualitat.
- Als tallers de salut sexual que puguin desenvolupar-se al centre, no pressuposis l'heterosexualitat dels adolescents i aborda també les pràctiques sexuals entre persones del mateix sexe.
- Integra l'homosexualitat i la bisexualitat en les diferents activitats que es desenvolupin al centre. L'homosexualitat ha de ser vista com un altre mode de vida normal, viable i, presentada d'aquesta manera, integrada en una base quotidiana i no separada a una discussió específica.
- Tingues algun referent al teu despatx o a l'aula que mencioni el reconeixement de les relacions LGTB. Retalla, per exemple, algun article

del diari o d'una revista i penja'l a un panell, tingues tríptics disponibles per als alumnes, etc.

3.5. Al parlar d'homosexualitat.

- Recorda que tota orientació és conflictiva i planteja problemes.
- No presentis com a model (d'identificació o presentació) el que pertany a la caricatura de l'homosexualitat.
- No et centris únicament a la qüestió sexual.
- **No oposis de forma estèril els termes normal/anormal i contra natura. Cada societat constitueix la seva norma i la seva no-norma.**
- No reprenguis sense discerniment els propòsits sobre l'origen de **l'homosexualitat innata o adquirida. La ciència no ha aconseguit provar res al claredat.**
- **No presentis l'homosexualitat com la millor de les sexualitat ni reverteixis l'heterosexisme en homosexisme.**

4. Xarxa d'escoles pilot Inclou.

L'**associació Inclou**, gais i lesbianes en l'educació, ha iniciat un projecte pilot a Catalunya per a crear una xarxa d'escoles tolerants, on juntament amb els projectes contra el racisme o sexisme, sigui tractada tant la diversitat d'orientacions sexuals com la pluralitat de models familiars.

Els centres s'adhereixen a la xarxa mitjançant la signatura d'un document on es reconeixen els drets de l'alumnat LGTB, de tal mode que tots els estaments de l'escola o institut es comprometen a lluitar contra l'homofòbia a les aules. L'acte d'adhesió comporta tres acords:

- **Subscripció de la Declaració de drets de l'alumnat LGTB.**
- **Modificació del Reglament de Règim Intern** especificant-t'hi que no s'admetrà la discriminació per **orientació sexual i identitat de gènere.**

- **Aprovació d'activitats específiques en el PEC** (Projecte Educatiu del Centre) per a cada cicle d'ensenyament.

Per tal de que el centre no es trobi sol davant l'adversitat, **Inclou proporcionarà material de formació, informatiu i de suport**, tant xerrades de formació per a professorat o alumnes, com recursos audiovisuals i didàctics per a l'aplicació al centre. Per a més informació:

Associació Inclou. <http://www.inclou.org>

5. Tutoria d'Atenció a la Diversitat Afectivo-sexual.

Aquest és un projecte iniciat al 2005 per un professor de l'IES Duque de Rivas de la ciutat de Rivas Vaciamadrid i que actualment s'hi ha afegit l'IES Astillero de Santander.

Consisteix en la creació d'una tutoria on els alumnes puguin exposar els seus dubtes sobre diversitat afectivo-sexual. Aquest projecte està destinat a tots els alumnes, homosexuals i heterossexuals, ja que la seva finalitat és donar a conèixer una realitat homosexual positiva.

Per tal d'aconseguir-ho, s'ha elaborat un manual, *Herramientas para combatir el «bullying» homofóbico*²¹, i un *blog* per centre, on es recullen diferents documents, exercicis i pràctiques per tal de fer possible aquest coneixement. Aplicant-t'ho al funcionament del nostre centre, seria també interessant la creació d'un crèdit variable sobre la diversitat afectivo-sexual utilitzant el material ja esmentat.

Per a més informació:

IES Duque de Rivas. <http://tutorglbt.blogspot.com>

IES Astillero. <http://todosigualestodosdiferentes.blogspot.com>

---

²¹ PLATERO MÉNDEZ, Raquel i Emilio GÓMEZ CETO. *Herramientas para combatir el «bullying» homofóbico*. Talasa, Madrid, 2005.

6. Navegant per la xarxa.

- <http://www.carlaantonelli.com> - Portal d'informació transsexual amb notícies, vídeos, hemeroteca, ciència, salut, cultura i curiositats, informes sobre transsexualitat masculina i femenina; fòrums i xats.
- <http://www.cogam.org> - És la pàgina del Col·lectiu de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals de Madrid. En ella s'hi troba informació sobre notícies, activitats, recursos, etc. Especialment destacable és la pàgina d'educació, que conté un bon nombre de documents d'altíssim interès.
- <http://www.elhombretransexual.net> - Grup sobre transsexualitat masculina. Conté informació general, jurídica, mèdica, històrica. Amb notícies sobre diversitat sexual i contra l'homofòbia. Ofereix fòrums i xats.
- <http://www.felgt.org> - És la web de la Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals, l'organització més important de l'Estat, que reuneix a més de 40 col·lectius. Es tracta d'un espai on trobar informació i recursos de tots els racons d'Espanya.
- <http://www.kamasutralesbico.net> - És un projecte dut a terme per Paloma Ruíz Román, Llicenciada en Psicologia per la Universitat de Granada. Imparteix cursos, seminaris i treballa a l'Institut d'Estudis de la Dona. Ofereix informació i fòrums.
- <http://www.adolescentessglbt.blogspot.com> - Bitàcora creada per adolescents cap adolescents. Es tracta d'una experiència pionera a Espanya. En aquest ciberdiari tenen cabuda notícies, experiències i reflexions sobre la realitat adolescent LGTB.
- <http://www.islaternura.com> - És una pàgina dedicada a joves que aposten per la tendresa i el romanticisme com base de les relacions. Conté contactes i direccions, espais de literatura, poesia, informació sobre sexualitat, legislació, novetats, entrevistes i articles sobre adolescents gais i lesbianes.
- <http://www.chueca.com> - Canal gai i lèsbic del portal ya.com. Ofereix notícies d'actualitat, cine, música, televisió, compres, etc. Té xats i fòrums.

- <http://www.homocine.com> - Web sobre cine gai y lèsbic. Recopilació de pel·lícules, documentals, curtmetratges, series de televisió i llibres amb temàtiques. Té fòrums i els premis *Gayo*.
- <http://www.salir-del-armario.com> - Comunitat Gay cibernètica: TV, cine, llibres, fòrums, xats, notícies gais, *Queer as folk*.
- <http://www.gaybarcelona.net> - Conté notícies, reportatges, agenda i oci, la revista *Nois*, televisió en línia i guies, llibres, cine, fòrums.
- <http://www.naciongay.com> - El diari gai *online*: fòrum, xat, notícies, etc.

BIBLIOGRAFIA

I. Obres generals.

Diccionario de la Real Academia Española. 23° ed. Real Academia Española, Madrid, 2005.

La Gran Enciclopèdia en català. Vol. 5, 9, 11. 1^a ed. Edicions 62, Barcelona, 2004.

II. Obres específiques.

BLECUA, José Manuel. "Contra Don Luis de Góngora y su poesía", *Francisco de Quevedo y Vilejas: Poemas satíricos y burlescos*. Castalia, Madrid, 2004

BORRILLO, Daniel. *Homofobia*. Bellaterra, Barcelona, 2001.

CIS (Centro de Investigaciones Sociológicas). *Estudio nº2.568, Barómetro de junio 2004*. CIS, Madrid, 2004.

COGAM. *25 cuestiones sobre orientación sexual*. COGAM, Madrid, 1999.

COGAM. *Informe: El absentismo escolar por causa de la orientación sexual o la identidad de género*. COGAM, Madrid, 2007.

COGAM. *La orientación sexual en el sistema educativo español*. COGAM, Madrid, 1999.

COGAM, Comisión de Educación. *Adolescencia y Sexualidades Minoritarias. Voces desde la Exclusión*. COGAM, Madrid 2006

COGAM, Comisión de Educación. *Guión para Charlas en Institutos*. COGAM, Madrid, 2004.

EISENBERG, Daniel. *La escondida senda: homosexuality in Spanish history and culture*. Florida State University Press, Florida, 1999.

EISENBERG, Daniel. *Lorca and Censorship: The Gay artist made Heterosexual.* Florida State University Press, Florida 1996.

FELGT (Federació Estatal de Lesbianes, Gais, Transsexuals i Bisexuals). *Historia.* FELGT, Madrid, 2002.

FUNDACIÓN TRIANGULO. *Historia del movimiento lésbico y gai.* Fundación Triangulo, Madrid, 2004.

GENERELO, Jesús. *Cómo superar la homofobia. Manual de supervivencia en un medio hostil.* Gay Saber, Madrid, 2004.

GENERELO, Jesús. *Fin de Curso.* Bellaterra, Barcelona, 2006.

GENERELO, Jesús i José Ignacio PICHARDO (coord.). *Homofobia en el sistema educativo.* COGAM, Madrid, 2006.

GÓMEZ, Ana Belén. *¿Seré Gay?.* Gay Saber, col·lecció Despliega tus alas, Madrid, 2004

KOSOFSKI SEDWICK, Eve. *Epistemology of the closet.* University of California Press, Los Ángeles y Berkeley, 1990.

LORCA, Federico García. *“El público”.* Espasa, col·lecció Austral, Madrid, 2006.

OCHOA, Elena y Carmelo VÁZQUEZ. *Libro de la Sexualidad.* Diario El País, Madrid, 1992.

PLATERO MÉNDEZ, Raquel i Emilio GÓMEZ CETO. *Herramientas para combatir el «bullying» homofóbico.* Talasa, Madrid, 2005.

VIÑUALES, Olga. *Lesbofobia.* Bellaterra, Barcelona, 2002.

III. Reculls de premsa.

AGENCIAS. “Uruguay, el primer país latinoamericano que legaliza el matrimonio homosexual”. 20 minutos, edició digital 20minutos.es, 28 de desembre de 2007.

AYYAR, Raj. "George Weinberg: Love is Conspirational, Deviant & Magical". *Gay today*, setembre 2004. <http://www.gaytoday.com/interview/110102in.asp>

BREVES NACIONAL. "El Presentador Mercedes Milá". *Revista Zero*, nº 103, pàg. 38. Madrid, desembre 2007.

CABALLERO, Daniel S. "Sus hijas o su novia". *ADN Barcelona*, Madrid, 24 de juliol de 2007.

CABALLERO, Daniel S. i M. SUAREZ. "Los adolescentes salen del Armario". *ADN Barcelona*, Barcelona, 15 de març de 2007.

COMINGES, Clara. "Homofobia reggae". *ADN Barcelona*, Barcelona, 19 de juliol de 2007.

ESPECIAL. "¿Un amor homosexual en la vida de Goya?". *La Vanguardia*, Barcelona, 2004.

ESTEBAN, Sergio. "Sólo se han divorciado 20 parejas homosexuales en dos años de ley". *20 minutos Catalunya*, Barcelona, 10 de juliol de 2007

GENERELO, Jesús. "Construir la realidad". *Revista Zero*, nº 98, pàg. 22, Madrid, juliol 2007.

GENERELO, Jesús. "La batalla por la educación". *Revista Zero*, nº 91, pàg. 45, Madrid, desembre 2006.

MEDINA, Víctor. "Belén Molinuevo i Octavio Moreno. Rebelión en las aulas". *Revista Zero*, nº 91, pàg. 46-50, Madrid, desembre 2006.

GÓMEZ, Ana Belén (revisió). "Adolescentes gays y lesbianas de riesgo: Aspectos Psicosociales". *Orientaciones Revista de Homosexualidades. Adolescencias*, nº 8, pàg. 68, Madrid, segon trimestre de 2004

LÓPEZ, Miguel Ángel. "Europride07 Éxito ciudadano. People have the power". *Revista Zero*, nº 99, pàg. 74-96, Madrid, agost 2007.

MENDICUTTI, Eduardo. "Educación para la homofobia". *Revista Zero*, nº 101, pàg 22. Madrid, octubre 2007.

MORALES, Arturo. “Jesús Vázquez: subiendo deprisa”. *Nación Gay digital*, Madrid, 25 d'agost del 2000

NACIONAL. “A la salida te espero”. Revista *Zero*, nº 101, pàg. 34, Madrid, octubre 2007.

OCIO. “Peras y manzanas. Chueca celebra el Europride con orgullo”. *Metro Madrid*, Madrid, 29 de junio de 2007

RUBAUDONADEU, Eduardo P.V. “Europride 2007. Entre la reivindicación y algunos intereses empresariales”. Revista *Zero*, nº 98, pàg. 50-65, Madrid, juliol 2007.

TACORONTE, Isaac. “Esperando el mejor plan”. Revista *Zero*, nº 103, pàg. 116-117, Madrid, desembre 2007.

TOFIÑO, Iñaki. “¿Qué hacer ante el acoso escolar?”. Revista *Zero*, nº 93, pàg. 51-54, Madrid, febrer 2007.

IV. Filmografia.

DAVIES, Russell T. *Queer as Folk (5 temporadas)*. Showtime, Canadà, 3 de desembre de 2000 – 7 d'agost de 2005.

GAUDREAU, Émile. *Mambo Italiano*. LolaFilms, Canadà, 2003.

MOODYSSON, Lukas. *Fucking Åmål*. Golem, Suècia, 1998.

SHORE, Simon. *Get Real*. Paramount, Regne Unit, 1998.

V. Recursos de la xarxa.

1. En Català.

Casal Lambda de Barcelona. <http://www.lambdaweb.org>

Constitució Espanyola. <http://www.constitucion.es>

Coordinadora Gai-Lesbiana de Catalunya. <http://www.cogailes.org>

2. En Castellà.

COGAM (Colectivo Gay de Madrid). <http://www.cogam.org>

FELGT (Federación Estatal de Lesbianas, Gays, Transsexuales i Bisexuales).
<http://www.felgt.org>

Isla Ternura. <http://www.islaternura.com>

Transexualia. <http://www.transexualia.org>

3. En Anglès.

Gay Today Press. <http://www.gaytoday.com>

GLAAD (Gay and Lesbian Alliance Against Defamation). <http://www.glaad.com>

GLBTQ (Gay, Lesbian, Bisexual, Transgender & Queer encyclopedia).
<http://www.glbtq.com>

PFLAG (Parents, Families and Friends of Lesbians and Gays).
<http://www.pflag.org>

AGRAÏMENTS

Aquest és un projecte que va començar quasi fa un any on, partint d'un pensament fugaç, s'han extret totes i cada una de les pàgines que acompanyen aquest títol. Malauradament, no tot aquest treball ha estat obra de la inspiració, si no de varies persones que han dispensat una porció del seu temps en donar-me un cop de mà per tal d'extreure'n un parell de línies més en els moments de confusió. Voldria agrair en primer lloc a en Miquel per haver acceptat, controlat, representat i defensat aquest treball, amb ungles i dents, del millor mode que un tutor ho podria haver fet. Seguidament a la meva família pel malestar causat i les hores invertides en aquest projecte d'eixelebrat. A Edorta i Leire, per ser els millors pilars emocionals que podien sostenir totes aquestes pàgines. A Crow i a Sawyer, per unes entrevistes que dubto que pugui oblidar-ne els detalls. A Belén Molinuevo, de COGAM, per temps invertit en uns moments d'estrès laboral com era l'organització de *l'Europride* el dia anterior a la manifestació. A Álvaro, Antonio, Susanne, Àlex, David, Jorge, Óscar, Akira, Juan, i a totes i cada una de les persones que han tingut la paciència i l'enteniment d'aguantar-me durant tot el procés d'elaboració d'aquest treball. I finalment, per haver dut la lectura fins aquest punt i per haver mostrat l'interès en aquest pesat projecte, t'ho agraeixo a tu.

Moltes Gràcies

